

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**YAPILARDA İÇ-DİŞ İLİŞKİSİNİN GİRİŞ MEKÂNLARININ PLANLAMA VE TASARIMI
KAPSAMINDA İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İç Mimar Berrin TUZCUOĞLU

**ŞUBAT 2021
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**YAPILARDA İÇ-DİŞ İLİŞKİSİNİN GİRİŞ MEKANLARINI PLANLAMA VE TASARLAMI
KAPSAMINDA İRDELENMESİ**

Berrin TUZCUOĞLU

ORCID : 0000 -0002 - 3546 - 1013

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"YÜKSEK LİSANS TEZİ (PEYZAJ MİMARLIĞI)"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 30 / 12 /2020

Tezin Savunma Tarihi : 05 / 02 /2021

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU
ORCID : 0000 -0003 - 4683 - 8581

Trabzon 2021

ÖNSÖZ

“Yapılarda İç-Dış İlişkisinin Giriş Mekânlarını Planlama ve Tasarımı Kapsamında İrdelenmesi” başlıklı bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında hazırlanmıştır.

Çalışmanın başından sonuçlandırılmasına kadar geçen süreç boyunca değerli katkılarıyla beni yönlendiren, güler yüzü, sabrı ve hoşgörüsüyle bana destek olan saygıdeğer danışmanım kıymetli hocam Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU’ na sonsuz teşekkür ederim.

Saygıdeğer hocam sayın Doç. Dr. Elif BAYRAMOĞLU’ na ve kendisini tanımaktan onur duyduğum değerli hocam Doç. Dr. Banu KARAŞAH’ a yapıcı eleştirileri, sağladıkları olumlu katkıları için teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca bugüne kadar maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen canım annem Handan TUZCUOĞLU, babam Tahir TUZCUOĞLU ve abim Bener TUZCUOĞLU’ na şükranlarımı sunarım.

Berrin TUZCUOĞLU
Trabzon,2021

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi / Doktora Tez olarak sunduğum “Yapılarda İç-Dış ilişkisinin Giriş Mekânlarının Planlama ve Tasarım Kapsamında İrdelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof.Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU ‘nun sorumluluğunda tamamladığımı, verileri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 05/02/2021

Berrin TUZCUOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	IX
SUMMARY	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
TABLolar DİZİNİ.....	XVI
SEMBOLLER DİZİNİ	XV
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.3. Çalışmanın Kapsamı	5
1.4. Çalışmanın Varsayımları	5
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Mekân Kavramı	7
2.1.1 Kavramsal Açıdan İç Mekân-Dış Mekân-Giriş Mekânı	8
2.1.2. Mekânsal Davranışlar	10
2.2. Mekânlar Arası İlişkiler.....	11
2.3. Yapılarda İç-Dış İlişkisi.....	13
2.4. Yapılarda İç-Dış İlişkisinin Mekânlara Yansıması	16
2.5. Farklı Fonksiyonlardaki Yapılar ve Yakın Çevre Mekân Organizasyonları	21
2.6. Yapılarda Giriş Mekânları	25
2.7. Eğitim Yapıları Yakın Çevre Mekân Organizasyonları ve Girişleri	27
2.8. Dünyadaki Eğitim Yapıları ve Çevresine İlişkin Örnekler	31
2.9. Ülkemizdeki Eğitim Yapıları ve Çevresine İlişkin Örnekler	40
3. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	46
3.1. Çalışma Alanının Seçimi.....	46
3.2. Çalışma Alanının Tanıtımı.....	46
3.3. Çalışmanın Yöntemi	50

3.3.1.	Uygulama Çalışmaları	53
3.3.1.1.	Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmaları	53
3.3.1.1.1.	Anket Çalışmaları	53
3.3.1.1.2.	Gözlem Çalışmaları.....	56
3.3.1.2.	Uygulama Alanı İçin Sanal Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi	58
3.3.1.2.1.	Semantik Tasarım	58
3.3.1.2.2.	Pragmatik Tasarım	59
3.3.1.2.3.	Sentaktik Tasarım	60
3.3.1.3.	Uygulama Alanı İçin Sanal Tasarım Önerileri	62
3.3.1.4.	Uygulama Alanı İçin Uzman Anket Çalışmaları	62
4.	BULGULAR.....	64
4.1.	Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmaları Bulguları	64
4.1.1.	Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular	64
4.1.2.	Gözlem Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular	77
4.2.	Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmalarından Elde Edilen Verilere Bağlı Hazırlanan Sanal Tasarım Önerileri	81
4.2.1.	Öneri 1.....	81
4.2.2.	Öneri 2.....	89
4.3.	Uzman Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular	95
4.3.1.	Öneri 1 için Uzman Anket Bulguları	95
4.3.2.	Öneri 2 için Uzman Anket Bulguları	98
4.3.3.	Uzman Grubun Anlamsal Farklılaşma Yanıtlarının Karşılaştırması	101
4.3.4.	Kullanıcı Verileri ile Uzman Grubun Anlamsal Farklılaşma Ölçeği Yanıtlarının Karşılaştırılması	103
4.4.	Uzman Anketlerinden Elde Edilen Verilere Bağlı Sanal Tasarım Önerilerinin İyileştirilmesi	105
4.4.1.	Öneri 1 için Tasarım İyileştirilmesi	105
4.4.2.	Öneri 2 için Tasarım İyileştirilmesi	107
5.	TARTIŞMA	109
6.	SONUÇ VE ÖNERİLER	114
7.	KAYNAKLAR	118
8.	EKLER.....	125
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

YAPILARDA İÇ-DIŞ İLİŞKİSİNİN GİRİŞ MEKÂNLARININ PLANLAMA VE
TASARIMI KAPSAMINDA İRDELENMESİ

Berrin TUZCUOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU
2021, 124 (Tez Sayfa), 15 (Ek Sayfalar)

Günümüzde mimari yapıların hem içerisinde hem dışarısında mekânlar yarattığı bilinmektedir. Yapının içi ve dışı arasında mekânsal ilişkiyi kuran ise giriş mekânlarıdır. Buradan hareketle çalışma, yapılarda iç mekân ve dış mekân ilişkisi giriş mekânlarının planlama ve tasarlanma kriterleri kapsamında çalışma alanı olarak belirlenen örnek üzerinden irdelenerek oluşturulmuştur. KTÜ Kanuni Kampüsü Orman Fakültesi öğrenci girişinin iç ve dış mekânı örnek alan olarak seçilmiştir. Gereksinimlere bağlı olarak çeşitlilik gösteren yapılar içerisinde eğitim yapısı seçilmesinin nedeni gençlerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarına katkı sağlamaktır. Çalışma alanında gözlem ve anket teknikleri kullanılarak, kullanıcıların mekânların mevcut halinde yaşadığı sorunlarla beraber talep ve beklentileri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında mevcut mekânlara sanal ortamda iki farklı tasarım önerisi oluşturulmuştur. Hazırlanan tasarım önerileri 35 iç mimar ve 35 peyzaj mimarından oluşan 70 kişilik uzman gruba değerlendirilmesi için sunulmuştur. Kullanıcıların mevcut mekânlara verdiği ortalama 3,4390 değerleri hazırlanan sanal tasarım önerileriyle ortalama 4,0553 ve 4,1812 değerlerine çıktığı görülmüştür. Uzman değerlendirmelerden elde edilen veriler ışığında eksik bulunan yönler saptanmış ve tasarımda iyileştirmeler yapılmıştır. Son olarak iç-dış ilişkisinin doğru kurgulanmasıyla giriş mekânlarının planlama ve tasarımına katkısı tartışılıp, katılımcı tasarım sürecinin geliştirilmesine dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İç mekân- dış mekân, İç-dış ilişkisi, Eğitim yapıları, Katılımcı tasarım süreci, Disiplinler arası çalışma, KTÜ Orman Fakültesi öğrenci girişi

Master Thesis

SUMMARY

THE EXAMINATION OF INTERIOR-EXTERIOR RELATIONSHIP IN BUILDINGS WITHIN THE SCOPE OF PLANNING AND DESIGNING OF ENTRANCE SPACES

Berrin TUZCUOĞLU

Karadeniz Technical University
The Graduated School of Natural and Applied Sciences
Landscape Architecture Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU
2021, 124 Pages, 15Pages Appendix

Today, it is known that architectural structures create spaces both inside and outside. It is the entrance spaces that establish the spatial relationship between the inside and outside of the structure. Based on this, the study was created by examining the relationship between indoor and outdoor spaces in buildings through the example determined as a working area within the scope of the planning and design criteria of entrance spaces. KTU Kanuni Campus Faculty of Forestry the interior and exterior of the student entrance were selected as an example area. The reason for choosing an educational structure from structures that vary depending on the needs is to contribute to the physical and spiritual needs of young people who shape the future of societies. By using observation and survey techniques in the field of study, the demands and expectations of the users along with the problems experienced in the current state of the spaces were determined. Depending on the data obtained, two different design proposals were created in a virtual environment for existing spaces. The prepared design proposals were submitted for evaluation to an expert group of 70 people consisting of 35 interior architects and 35 landscape architects. The average values of 3,4390 given by users to existing spaces increased to 4,0553 and 4,1812 on average with prepared virtual design suggestions. Depending on the data obtained from expert evaluations, missing aspects were identified and improvements were made to the design. Finally, the contribution of the interior and exterior relations to the planning and design of the entrance spaces was discussed and proposals for the development of the participatory design process were presented.

Keywords: Indoor-outdoor space, Indoor-outdoor relationship, Educational Buildings, participatory design process, interdisciplinary study, KTU Faculty of Forestry student entrance

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.	Giriş Eylemi (Ching, 2019).	9
Şekil 2.	Mekânsal Organizasyonlar (Ching, 2019).....	12
Şekil 3.	Sydney Opera Binası (URL-1)	14
Şekil 4.	Sydney Opera Binası İç Mekân (URL-2)	14
Şekil 5.	Guggenheim Müzeri (URL-3)	15
Şekil 6.	Şelale Evi Eskiz (URL-5)	15
Şekil 7.	İç-dış ilişkisinde geçiş mekânların oluşumu (Schulz, 1971).....	16
Şekil 8.	Mahremiyet alanı Japon evi (Rapoport, 1969).	18
Şekil 9.	Stonescape İç Mekânı (URL-7.	19
Şekil 10.	Naturespace İç Mekân (URL-8)	19
Şekil 11.	(Eskişehir OMM dış mekândan görseller (URL-9).....	20
Şekil 12.	İç mekân enstalasyonu (URL-10).....	20
Şekil 13.	Eskişehir OMM iç mekândan görseller (URL-10)	21
Şekil 14.	Açık alanların kalitesi ve açık hava etkinliklerinin ortaya çıkma oranı arasındaki ilişkinin grafiksel gösterimi (Gehl, 2011)	23
Şekil 15.	Girişlerini biçimsel kategorisi (Ching, 2019)	25
Şekil 16.	Giriş biçimi- Mekân uyumu (Ching, 2019)	25
Şekil 17.	Binh Duong Okulu dış mekândan görseller (URL-16)	32
Şekil 18.	Tokyo Üniversitesi İlköğretim Okulu dış mekândan görseller (URL-17) .	32
Şekil 19.	Tokyo Üniversitesi İlköğretim Okulu iç mekândan görseller (URL-18) ...	33
Şekil 20.	İki blok arasındaki çatı tasarımı (URL-19).....	33
Şekil 21.	De Spil Okulu Giriş cephesi (URL-20)	34
Şekil 22.	De Spil Okulu Bahçe Alanları (URL-21)	34
Şekil 23.	De Spill Okulu Sosyal Mekânlar (URL-21)	35
Şekil 24.	De Spil Okulunda Sosyalleşme Alanları (URL-21)	35
Şekil 25.	Raffaello Okulu Yerleşim Düzeni (URL-23)	36

Şekil 26.	Raffaello Okulu İç mekân-dış mekân ilişkisi (URL-23)	36
Şekil 27.	Raffaello Okulu dış mekânı (URL-23)	37
Şekil 28.	Raffaello Okulu iç mekân (URL-23)	38
Şekil 29.	Raffaello Okulu İç Mekân (URL-23)	38
Şekil 30.	Los Angeles Görsel Sanatlar Lisesi dış mekânı (URL-24)	39
Şekil 31.	Los Angeles Güzel Sanat Lisesi Avlusu (URL-25)	39
Şekil 32.	Cephe Görünüş Dairesel pencereler (URL-25)	40
Şekil 33.	Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu iç ve dış mekândan görseller (URL-26)	41
Şekil 34.	Şirinköy Eğitim Yerleşkesi dış mekândan görseller (URL-27)	42
Şekil 35.	Uşak Belediyesi Hizmet Binası dış mekândan görseller (URL-28)	43
Şekil 36.	Şişli Lisesi genel görünümü (URL-29)	44
Şekil 37.	Şişli Lisesi Yapının genel görünümü (URL-29)	44
Şekil 38.	FSM dış mekândan görseller (URL-30)	45
Şekil 39.	FSM genel görünüş (URL-31)	45
Şekil 40.	Orman Fakültesi Vaziyet Planı Ö:1/1000	47
Şekil 41.	Çalışma Alanı Plan Analizi	48
Şekil 42.	Orman Fakültesi dış mekândan görseller	49
Şekil 43.	Orman Fakültesi iç mekândan görseller	49
Şekil 44.	İş Akış Şeması	52
Şekil 45.	Kavramın biçime yansıması	61
Şekil 46.	Görseldeki giriş holü diğer mekânlara yönlendirme konusunda sizce etkin mi?	65
Şekil 47.	İç mekân ve dış mekân kullanıcının gereksinimleri karşılamak için sizce yeterli büyükte mi?	65
Şekil 48.	Görseldeki mekânlar sizce kullanıcısının beklentilerini karşılıyor mu?	66
Şekil 49.	Sizce iç ve dış mekânda kullanılan malzemeler estetik ve işlevsel açıdan uygun mu?	68
Şekil 50.	Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?	69
Şekil 51.	Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?	69
Şekil 52.	Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?	70
Şekil 53.	İç mekân ve dış mekân bir arada değerlendirildiğinde süreklilik var mı?..	71

Şekil 54.	Görseldeki iç mekândan dış mekâna geçişte hangi bileşen ve öğelerin süreklilik göstermesini istersiniz?	71
Şekil 55.	Görseldeki iç mekândan dış mekâna geçişte hangi bileşen ve öğelerin süreklilik göstermesini istersiniz?	72
Şekil 56.	İç mekân ve dış mekân arasında önemli bir geçiş ögesi olan kapı sizce geçirgenliği sağlıyor mu?	73
Şekil 57.	İç ve dış mekân yeniden düzenlendiği sürdürülebilir tasarım ilkeleri göz önüne alınmalı mı?	73
Şekil 58.	Öneri 1 dış mekândan görseller	82
Şekil 59.	Öneri 1 dış mekân örtü elemanı.....	83
Şekil 60.	Öneri 1 sergi alanı duvar yüzeyi.....	84
Şekil 61.	Öneri 1 dış mekân oturma alanları	84
Şekil 62.	Öneri 1 rampa tasarımı	85
Şekil 63.	Öneri 1 bisiklet park alanı	86
Şekil 64.	Öneri 1 dış mekân zemindeki çizgiler	87
Şekil 65.	Öneri 1 bilgilendirme panosu ve oturma alanları	88
Şekil 66.	Öneri 1 aydınlatma elemanı ve odak yüzeyi	88
Şekil 67.	Öneri 1 giriş cephesi	89
Şekil 68.	Öneri 2 dış mekândan görseller	90
Şekil 69.	Öneri 2 dış mekân oturma alanları	91
Şekil 70.	Öneri 2 örtü elemanı	91
Şekil 71.	Öneri 2 sergi alanı duvar yüzeyi.....	92
Şekil 72.	Öneri 2 bisiklet park yerleri.....	93
Şekil 73.	Öneri 2 giriş cephesi	93
Şekil 74.	Öneri 2 iç mekândan görseller.....	94
Şekil 75.	Öneri 2 enstalasyon ve odak yüzeyi	94
Şekil 76.	Tasarım önerileri için sıfat çiftleri dağılımı.....	102
Şekil 77.	Öneri 1 sıfat çiftleri dağılımı	102
Şekil 78.	Öneri 2 için sıfat çiftleri dağılımı	103
Şekil 79.	Mevcut mekânlar sıfat çiftleri dağılımı	103
Şekil 80.	Öneri 1 için sıfat çiftleri dağılımı	104
Şekil 81.	Öneri 2 sıfat çiftleri dağılımı	104
Şekil 82.	Öneri 1 dış mekân düzenlenmesi.....	105

Şekil 83	Öneri 1 iç mekân düzenlenmesi.....	106
Şekil 84.	Öneri 1 İç mekân genel görünüş.....	106
Şekil 85.	Öneri 2 dış mekân düzenlenmesi.....	107
Şekil 86.	Öneri 2 iç mekân düzenlenmesi.....	107
Şekil 87.	Öneri 2 İç mekân genel görünüş.....	108

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1.	Kullanıcı grubu için anlamsal farklılaşma ölçeği	55
Tablo 2.	Gözlem çizelgesi.....	57
Tablo 3.	İç mekânda kullanıcı gereksinimleri-eylemler-mekân ilişkisi.....	60
Tablo 4.	Dış mekânda kullanıcı gereksinimleri-eylemler-mekân ilişkisi	60
Tablo 5.	Uzman grup için anlamsal farklılaşma ölçeği	63
Tablo 6.	Kullanıcı bilgileri.....	64
Tablo 7.	Anlamsal farklılaşma ölçeği	74
Tablo 8.	Sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi	75
Tablo 9.	Tasarım parametreleri belirleyen faktör analizi.....	76
Tablo 10.	Kullanıcı gözlem çizelgesi	79
Tablo 11.	Uzman grup bilgileri.....	95
Tablo 12.	Öneri 1 anlamsal farklılaşma skalası	96
Tablo 13.	Öneri 1 sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi	97
Tablo 14.	Öneri 1 faktör analizi	98
Tablo 15.	Öneri 2 anlamsal farklılaşma ölçeği	99
Tablo 16.	Öneri 2 sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi	100
Tablo 17.	Öneri 2 faktör analizi	101

KISALTMALAR DİZİNİ

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi

IBM SPSS : Statistical Package for the Social Science

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı

İnsanlık var olduğu günden bu yana, sürekli olarak değişen ve gelişen çevresini anlamlandırma ve düzene sokma ihtiyacı içerisindeydi. Doğa karşısında güçsüzlüğü, korunma ve barınma gibi temel gereksinimlerini doğurmuştur. Önceleri temel gereksinimlerini sınırlanmış boşluklarla giderirken zaman içerisinde büyük ölçekli yapılarla mimari mekân anlayışını geliştirmiştir. Günümüzde mimari mekân anlayışı yapıların içerisinde ve dışarısında devam etmektedir.

Yapılar sınırları mimari yapının kendisiyle oluşan iç mekânlar; yapının dışında kalan yüzeyi ve çevresindeki bileşenleri ile oluşturduğu dış mekânlar olmak üzere temelde iki çeşit mekân yaratmaktadır (Altan, 2015). Sınırları yapı tarafından çizilen iç mekânların birbirleriyle ilişkisi ve sınırları yapı ve doğal ortamla şekillenen dış mekânların ilişkisi mekânsal organizasyonun sonucudur. Yapılar tasarlanırken, içerisinde oluşturulan iç mekânlar gibi, dışarısında kalan dış mekânları da düşünmek zorundadır. Ayrılmaz iki tasarım ögesi olan iç ve dış mekân arasındaki bağlantının iyi kurulması ve kalitesi, yapının mimari formunun başarısı kadar yapıyı kullanışlı ve estetik kılacaktır. Aynı zamanda günlük hayatın akışında dâhil olunan iç ve dış mekânların sağladığı fiziksel ve işlevsel fayda sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmede belirleyici rol oynayacaktır.

Bu bağlamda; yapıların dışarısında kalan mekânların, iç mekânlarda kullanıcısının beklentilerine karşılık verecek nitelikte olması gerekliliğinden bahsedebiliriz. Yapının içeriden dışarıya mı yoksa dışarıdan içeriye mi yaklaşması gereği gibi tasarımsal kararlar dış mekân ve iç mekân arasındaki ilişki ile belirlenir. Birbirinin zıttı iç ve dış mekân arasındaki bu ilişkinin buluşma noktası da giriş mekânlarıdır. İnsanın yaşadığı çevreyi algılamasını ve çevresiyle ilişki kurmasını sağladığı için giriş mekânlarının tasarımı önemlidir.

Giriş mekânları iç ve dış mekân birlikteliği göz önüne alınarak tasarlandığı takdirde; yapı, kullanıcısı ve çevresi için gerekli işlevleri yerine getirecektir. Günümüzde yapıların, bu anlayış doğrultusunda doğal ortama uyum sağlayarak tasarlanması gereği kabul görmektedir. Aksi takdirde iç ve dış mekânın savaştığı durumlarda ortaya çıkan sorunlar; kullanıcılar üzerinde birtakım memnuniyetsizlikleri de beraberinde getirecektir. Yapıların

yakın çevresi ve iç ve dış mekânı arasındaki uyumu göz ardı edildiğinde yapının hem içerisinde hem dışarısında kalan mekânlar ve birbiriyle ilişkisi doğru kurulmayacaktır. Bunun sonucunda mekân kalitesine bağlı olarak mekân olanaklılığının azalması da bir problem olarak görülmektedir.

Mekânlar, kullanıcısının sadece fiziksel gereksinimlerini karşılamaz. Psikolojik sağlıklarına da yön verir niteliktedir. Özellikle eğitim yapıları gibi karmaşık yapılarda önemi daha da artmaktadır. Her geçen gün eğitim yapılarının sayısı artmaktadır. Eğitim yapıları; kullanıcı grubunun çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu ve geleceğini şekillendirdiği yapılardır. Mimari anlamında çeşitli faaliyetlere olanak sağlanması gerekmektedir.

Meslek hayatının önemli çoğunluğunda tasarladığı eğitim yapıları ile ünlü olan Herman Hertzberger öğrenme ve mekân arasındaki ilişkiyi sorgulayarak, bu ilişkiyi mekânlarına yansıtmıştır. Hertzberger'e göre öğrenme mekân içerisinde öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki ile var olur. Fakat farklı öğrenme biçimlerine olanak sağlamak, mekânların çeşitliliğini ve olanaklılığını artıran mimarlara bağlıdır. Nasıl birlikte yaşayacağımız, diğer insanlarla ilişkiler yaratıcı yaklaşımlara mekânların bize sunacakları ile paraleldir (Dyer, 2016). Eğitimin yapıların içerisindeki dersliklerle sınırlı kaldığı durumlarda gençler eğitim yapılarında zorunlu olmadıkça vakit geçirmeyecektir. Oysaki eğitim hem fiziksel hem de ruhsal bir gereksinim olarak her yerde devam etmelidir. Bunu sağlamak iç ve dış mekân arasındaki sınırların kaldırılması ve aynı zamanda bütünlüğünün korunmasıyla mümkün olacaktır.

Le Corbusier insanlığın belirli bir hedef doğrultusunda kararlı bir şekilde ilerlediğini ifade eder (Corbusier, 1929). Yani günlük hayatın akışı içerisinde insan nerede olduğunu ya da nereye gitmek istediğini bilmek, yaşadığı çevre hakkında fikir sahibi olmak ister (Garip, 2003). Bu bağlamda giriş mekânları herkes tarafından kullanılan yapının en yoğun ve yapı hakkında ilk bilginin alındığı alanlardır. Dışarıdan gelen konuklar ya da veliler ulaşmak istedikleri yere varmak için, burada yönlenme, bekleme ya da danışma gibi eylemleri gerçekleştirirler. Doğru tasarlanmadığı takdirde, hedefe ulaşmak zor olacaktır. Hızlı, akılcı ve minimum zamanla maksimum fayda sağlanan çözümlerin tercih edildiği günümüz dünyasında gereksiz zaman kayıpları kullanıcılar üzerinde stres yaratacaktır. Mimar, iç mimar ve peyzaj mimarlarının görevi yarattıkları mekânların kullanıcılarının hayatlarında olumlu deneyimler yaşatması olduğu düşünüldüğünde, bir amaçları da stresi ortadan kaldırmak olacaktır.

Öte yandan yapılan literatür araştırmaları göstermiştir ki, eğitim yapılarının sadece mimarlık disiplininde değil eğitim bilimleri ve sosyal bilimleri alanlarında da inceleme konusudur. Farklı disiplinler konuyu ele alırken yapıların iç mekân ve dış mekânındaki etkinlikleri ayrı ayrı değerlendirmiştir. Fakat eğitim yapıları için giriş mekânlarında yapının iç ve dış ilişkisinin doğru kurulduğu ve mimari, sirkülasyon ve mekân organizasyon kalitesi açısından ele alınmadığı görülmüştür. Literatürde bulunan bu açıklık da problemin tespit edilmesinde etkili olmuştur.

1.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı iç ve dış mekân bir arada kullanıldığı takdirde yapı için, çevresi için ve kullanıcısı için gerekli işlevleri yerine getirebileceği temel varsayımından yola çıkarak oluşturulmuştur. Üniversitelerdeki eğitim yapıları özelinde giriş mekânlarının tasarlanmasındaki kriterlerin saptanması ve denetlenebilir veri olarak kullanıcı odaklı verimliliğinin ölçülmesi hedeflenmiştir.

Üniversiteler yeniliklerin merkezidir. Geleceğin teminatı gençler için eğitimin yanı sıra ruhsal doygunluğunun da sunulduğu mekânlar daha mutlu, daha huzurlu ve daha duyarlı gençler yetiştirmek için temel hedef olmalıdır. Eğitim hayatı boyunca gençler, mekânlar içerisinde birçok faaliyette bulunurlar. Kimi zaman zorunlu kimi zaman isteğe bağlı kimi zaman da sosyalleşmek için yaptıkları bu faaliyetler mekânların organizasyonları ve mekânların kalitesine göre değişmektedir.

İyi tasarlanmış, koşulların elverişli olduğu durumlar ya da iyi düşünülmemiş koşulların zayıf olduğu durumlara göre, mekân içerisindeki faaliyetlerimizin ortaya çıkma oranı değişmektedir. Mekânın kalitesi mekânın faaliyet olanaklılığını artırmakta, kullanıcısı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakmaktadır (Gehl, 2011) . Çalışmanın sonucunda hedeflenen mekânların olanaklılığını gençler için artırmaktır.

Birçok araştırmacı mekânların kalitesinin kullanıcısı üzerindeki kazanımlarından bahseder. Jahn Gehl dış mekânlardaki kullanıcı aktivitelerini mekânın fiziksel özelliklerinin iyileştirmesiyle paralel artacağını gösteren araştırmalar yapmıştır. 1986 ilkbahar ve yaz aylarında Kopenhag şehir merkezindeki yaya sokaklarının ve meydanların sayısının meydana gelen tüm faaliyetleri kaydeden bir araştırma yapmıştır. Fiziksel koşulların

iyileştirmesine paralel olarak 1968 ile 1986 yılları arasında ayakta duran ve oturan kişi sayısının da üç katına çıkarak daha fazla aktivite artışını kaydetmiştir (Gehl, 2011).

Webber, Marini ve Abraham'ın yaptığı bir araştırmada ise, özellikle iyi tasarlanmış eğitim yapılarının iç mekânlarının kullanıcılarına belirli kalite standartları sağlamanın yanı sıra güven duygusunu da geliştirdiği sonucuna varmıştır (Webber vd., 2000). Maslow da güven duygusu karşılandığı takdirde kişilerin öğrenme sürecine daha kolay geçebileceği teorisini savunmuştur (Abercrombie, 1986).

Dolayısıyla öğrenme ve mekân arasında ilişki göz önüne alındığında; yükseköğretim yapılarının eğitim mekânlarının olanaklılığını artırmanın gençler üzerinde kazanımları olacaktır. Yoğun ve yorucu geçen eğitim hayatları süresince zihinsel gelişimlerine olumlu anlamda fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda sosyalleşmelerine de olanak sağlamak yaşam kalitelerinin artmasına, stres faktörlerinin azalmasına katkı sağlayacaktır. Bu anlamda mekânların sağladıkları ile gençlerin daha başarılı olmalarının yanı sıra daha sağlıklı hayat sürecektir.

Çalışmada iç mekân ve dış mekân ilişkisi giriş mekânı üzerinden ele alınarak semantik, sentaktik ve pragmatik açıdan tasarım kriterleri oluşturulacaktır. Araştırma sürecinde, üniversitelerdeki eğitim yapılarının seçilmesinde, bilinçli bireyler yetiştirme misyonuna sahip olması ve oluşturulacak tasarım kriterlerin en iyi ifade edecek örneklerin eğitim yapılarında bulunması etkili olmuştur. Her zaman çağının ilerisinde olmasını beklediğimiz üniversitelerimizde gelecek nesilleri şekillendirmek farkındalığın artmasını da hızlandıracaktır. Aynı zamanda bu düşünceler doğrultusunda oluşturulan mekânların eğitim yapılarında olmasının en önemli kazanımı toplum içinde bu farkındalığın daha geniş kitlelere ulaştırılabilecek olmasıdır.

Çalışmada bir diğer amaç ise; giriş mekânlarının bağlantıları iyi kurduğu takdirde kavranabilir mekân olmasının yanı sıra bize yapı hakkında da ilk bilgi veren mekânın imajını yansıtan alanlar olarak tanımlamak ve bu yönde tasarım kriterlerini oluşturmaktır. Kimlikli ve tanımlı mekânlar bazen istenmeyerek de gelinebilen bölümlerine karşın gençlerin aidiyet hissini de artıracaktır. Aidiyet hissini artırması başarıyı da beraberinde getirecektir.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Yerleşkesindeki eğitim yapılarından Orman Fakültesi öğrenci girişini kapsamaktadır. Giriş mekânı olarak tanımlanan alan hem içeriği hem dışarıyı tanımlamaktadır. Çalışmanın çıkış noktası, iç mekân ve dış mekân ilişkisinin doğru kurgusunu ortaya koyma arzusudur.

Üniversiteler belirli planlama kriterlerine göre şekillenir. Üniversitelerdeki eğitim yapılarında, ortak kullanımın en yoğun olduğu giriş mekânlarının belirli nitelikler taşıması gerekmektedir. Sözü edilen kriterlerin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu tez kapsamında çalışma alanı olarak belirlenen yapının hem iç mekânında hem dış mekânın da tanımlı alanların bulunmasına karşın; gençlerin buraları kullanımına yönelik tasarlanmış etkinlik alanları bulunmamaktadır.

Bu bağlamda, literatür taramalarında, giriş mekanlarını tanımlama; tasarlama ve planlama kriterlerini belirlenmesine ilişkin aşamalar incelenmiştir. Giriş mekânlarının tanımlamaları ve sınırlamaları her yapıda farklılık göstermektedir. Öncelikli olarak farklı türlerdeki yapılar ve yakın çevresindeki mekân organizasyonları incelenerek tetkik edilmiştir. Tetkikler sonucunda, araştırma konusu olan eğitim yapıları özelinden, giriş mekânlarının tasarlanmasındaki semantik, sentaktik ve pragmatik açıdan planlama kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen kriterlerine göre, mevcut yapıda giriş mekânı ele alınarak, dış mekân ve iç mekânın iyileştirilmesinin neler olabileceği gösterilmiştir.

1.4. Çalışmanın Varsayımları

- 1) Yükseköğrenim görmek için üniversitelerde eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrencilerin çoğunluğunun 17-25 yaş grubu arasında olduğu bilinmektedir. İnsan hayatının en enerjik olduğu bu dönemlerde gençler için kuramsal eğitimin yanı sıra en önemli kazanım sosyalleşme olacaktır. Her geçen gün sayıları artan üniversitelerde eğitim yapılarında bu anlayış göz ardı edilmektedir. Oysaki gençlerin sosyalleşmelerine yönelik yapılan tasarımlar, ruhsal sağlıklarını olumlu yönde etkileyerek daha başarılı olmalarını sağlayacaktır.
- 2) Yapılara girmek için dışarıysından yöneldiğimizden andan, yapının içerisinde mekânlara ulaşmak istediğimiz anlara kadar doğru yönlendirmelerin olmasını

beklemekteyiz. Yapıları çevresinden bağımsız düşündüğümüz takdirde bu yönlendirme yetersiz kalacaktır. Yapının kullanıcıları için hedefe zaman kaybetmeden ulaşmak oldukça önemlidir. Ancak yapının içerisi ve dışarısını bir bütün olarak ele alındığında bu mümkün olacaktır.

- 3) Giriş mekânları yapı içerisinde sirkülasyonun ve toplu kullanımın en yoğun olduğu alanlardır. Özellikle toplu kullanımın en yoğun olduğu kamusal alanlarda giriş mekânlarının dışarısı ile bağlantısının iyi kurulmadığı takdirde, kullanıcılar kendilerini tutsak gibi hissederler. Bu bağlamda iç ve dış arasındaki bağlantının doğru kurgulanması bu sorunu ortadan kaldıracaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Mekân Kavramı

Mimarlık insanlığın en temel gereksinimi olan korunma güdüsünden doğmuştur. Barınma, sığınma gibi temel ihtiyaçlarımıza cevap veren bir eylemdir. Bu eylem; insanın kendisini güvende hissedeceği fiziksel çevrenin yaratılması ile şekillenir. Fiziksel çevrenin sınırlandırılması ile mekân adı verdiğimiz özel boşluklar karşımıza çıkmaktadır.

Mimari mekânın literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. İtalyan B. Zevi, mekânın mimarlığın başrol oyuncusu olarak tanımlarken (Zevi, 1957), Gür mekânı “mekân, insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur” (Gür, 1995) diye tanımlamaktadır. Boşunun tanımlanabilmesi sınırlarla mümkün kılınır. Bu bağlamda Scott, mekânın tanımı için “boşlukların sınırlandığı yer” demiştir (Zevi, 1990).

Doğan Kuban (2019), “Mimarlık Kavramları” isimli kitabında mekânı; sadece boşluk değerleri ya da sadece sınırlarıyla tanımlamak olası değildir diye ifade etmektedir. “Mekân; hareketle belirlenir. Boşluğun mimarının ayırıcı ögesi olması onun en gerçek yaşam değerinin ifadesi olmasıdır. Canlı varlık hareketlidir. Hareket ise ancak boşlukta olabilir. Böylece mekân içerisindeki hareket olanaklarına göre tanımlanacaktır. Mekân ışıkla var olur: ışık yapıda mekânın varoluşunu belirleyen doğal bir özelliktir. Aydınlık yaşamın vazgeçilmez bir ögesi olduğu kadar sınırlanan boşluğun niteliklerini görmeğe olanak vermesi bakımından da yapı mekânının ayrılmaz bir parçasıdır.” (Kuban, 2019).

“Mekân sürekli olarak varlığını sarıp sarmalar. Mekânsal hacim boyunca hareket eder, biçim ve nesneleri görür, sesleri duyar, esintiyi hisseder ve bahçeden açan çiçeklerin kokusunu alırız. Mekân, ahşap ve taş gibi maddesel bir özdür. Ancak, doğası itibarıyla biçimsizdir. Onun görsel biçimi, ışık kalitesi, boyutları ve ölçeği tamamen toplam biçimin elemanları tarafından tanımlanan sınırlara bağlıdır. Mekân, kavranıp çevrelendikçe ve bir kalıba sokulup biçimsel elemanlar tarafından düzenlendikçe, mimarlık varlık kazanır.” (Ching, 2019).

Geçmişten günümüze mekân her zaman var olmuştur. Başlarda temel ihtiyaçlarımızdan doğan faaliyetlerimiz, zaman içerisinde değişen ve gelişen dünyaya göre şekil değiştirerek var olmaya devam edecektir.

2.1.1. Kavramsal Açıdan İç Mekân- Dış Mekân- Giriş Mekânı

Mekânı sınırlandıran öğelerinin algılanabilir olması gerekir. Algılanabilir sınırların türlerine göre mekânı; doğal, yapay (mimari) ve karma mekân olarak sınıflandırabiliriz. Doğal mekânların bileşenleri yeryüzü, gökyüzü, ufuk, çalılıklar iken; yapay mekânın bileşenlerini yapının kendisi oluşturur. Doğal ve yapay elemanların bir arada kullanıldığı durumlarda ise karma mekânlar karşımıza çıkmaktadır. Yapay mekânlarda (mimari) yapının duvar, tavan gibi kendi bileşenleri ile meydana getirdiği mekânlar iç mekân / mekânlar, bunun dışında kalan alanlar ise dış mekân / mekânlar olarak adlandırabiliriz (Altan, 2015).

Wright; “İç mekân, binanın ruhu olan mekânın kendisidir. İçinde yaşadığımız oda veya salon bu mekânın bir parçasıdır, ona aittir, onunla beraberdir, ondan doğmadır. İçinde yaşanan mekân bir bütün olarak bu şekilde düşünüldüğü zamandır ki, bu mekân mimarinin ta kendisidir denilebilir.” demiştir (Bozkurt, 1962).

Sözen ve Tanyeli “Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü” isimli eserinde “bir mekânı oluşturmak için onun mutlaka her yönden kesin engellerle sınırlanması gerekmez. Mekânı oluşturan sınırlandırma fiziksel olabileceği gibi, yalnızca görsel de olabilir. Mekân yalnızca bir yapının içi olarak düşünülmemelidir; yapıların tek başlarına ve diğer yapılarla oluşturduğu her dış mekânda da söz edilebilir” görüşünü savunmuştur (Sözen ve Tanyeli, 1986).

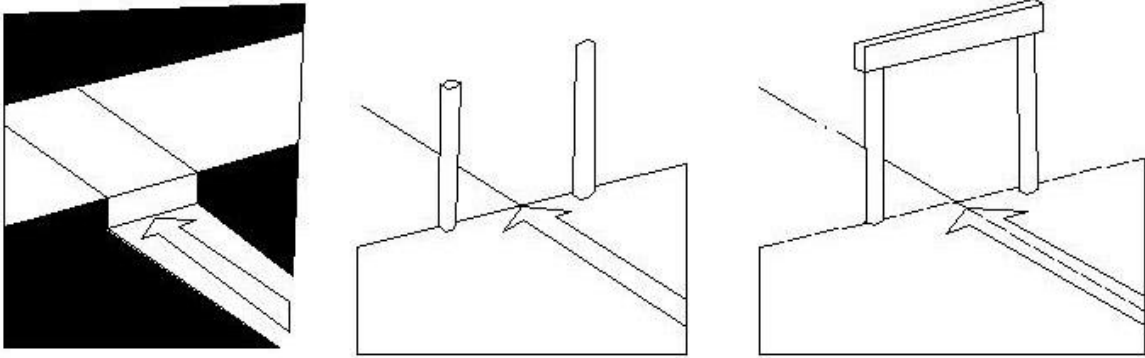
E. Cornell’ de; mimaride her yapının hem dış ve hem iç görünümüne sahip olduğu ikiz görsel etkisinden bahseder. Dış ve iç arasındaki etkileşim mimarlık deneyiminin esas noktalarından biridir ve dış görünüş, iç mekânlara "karşılık" vermesi gerektiği bir "beklentiyi çeşitli şekillerde ortaya koyar” der (Altan, 2015).

Buradan yola çıkarak yapılar iki çeşit mekân yaratır diyebiliriz: iç mekân, dış mekân. Yani iç mekân ve dış mekân kavramları yapı ile ortaya çıkar. Binanın içi iç mekânı, dışı ise dış mekânı oluşturur (Zevi, 1990).

İç ve dış mekânın doğasını ve aralarındaki bağlantının ilişkisine bakacak olursak; her yapının temelinde insanlığın barınma ihtiyacını karşılamak için doğduğunu görürüz. Bu

ihtiyaç, bizi yapının içi olan mekâna götürür. Dış mekân ise, iç mekâna olan ihtiyacın sonucudur ve yapı ile bağlantılıdır. Dış mekân ve iç mekân arasında ilişki kurulmasına yol açan aralarındaki bağlantıdır. Bir sınırın uygulanması ve nihayetinde bir mekâna dönüşmesi bağlantı yoluyla gerçekleşir. İç ve dış mekânların anlamlarını, muhafaza, koruma veya güvenlik çağrışımlarıyla nitelendirirsek, her iki dünya arasında bir bağlantı hayati önem taşır. İç ve dış arasındaki ilişkiyi şekillendiren de bu bağlantıdır. Mekânlar, iç ve dış arasındaki ilişkinin sonucudur. İçerisi ve dışarısının parçalarının oluşturduğu açıklıklarla bağlantıyı sağlayan mekânlar bir bütün olarak ele alınmalıdır (Lo, 1986).

Yapının içerisine ya da dışarısındaki mekâna giriş, dikey bir düzlemin içerisinden geçme eylemini içerir. Bu geçiş eylemi iki sütun ve bir kiriş ile sağlanır. Mekânsal süreklilik düşünüldüğü takdirde bir eşik oluşturmak da mekânlar arası geçişi simgeler (Ching, 2019) (Şekil 1). Bu bağlamda, fiziksel sınır çoğunlukla uygulanır fakat zorunlu değildir diyebiliriz (Brookes, 2012). İnsanın davranışları ve algısı da iç mekân ve dış mekânın tanımlanmasında etkilidir.

Şekil 1. Giriş Eylemi (Ching, 2019)

Yapının içerisinde ve dışarısında kalan mekânları farklı tasarımlarla bir araya getirilebilir. Bu tasarımlar yapıya girdiğimizde bizi karşılayan giriş mekânlarında şekillenir. Bu anlamda, giriş mekânlarını, yapının iç ve dış mekânını ayıran aynı zamanda da birleştiren alanlar olarak tanımlayabiliriz. Giriş mekânları yapının içi ve dışı arasında yoğunlaştığımız, iki farklı dünyanın sınırını, karakterini ve mekânın kimliğini yansıtmaktadır. Bize yapı ile ilgili ilk fikirlerin verildiği mekânsal imajının oluşması açısından önemli bir tasarım ögesidir.

Yapılar ve dış mekânlar bir bütün olarak ele alındığında giriş mekânlarının önemi daha da artmaktadır. Tasarımda yapı ile dış mekân arasındaki dengenin kurulmasına katkı sağlar. Giriş mekânları içerdiği işlevlerle ile yapıların iç mekânı ve dış mekânını anlamlandıran alanlardır.

2.1.2. Mekânsal Davranışlar

Mekânsal davranış, iç mekânlardan kentsel boyutlara kadar çok geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Bu tez kapsamında ele alınan mekânsal davranış, yapıların dışarısında doğal bileşenlerle oluşan dış mekânlar ve yapıların kendi bileşenlerinin oluşturduğu iç mekânları kapsamaktadır.

İnsan davranışlarını oluşturan fiziksel ve sosyal çevredir. İnsanın yaşadığı çevreyi nasıl algıladığı bilinirse yaşanabilir mekânlar yaratılabilir. Mekânsal davranışlar insanın mekâna ilişkin imajıdır (Göregenli, 2018). İlk olarak Boulding tarafından kullanılan mekânsal imaj terimi, bireyin mekân içerisindeki yerinin resmi olarak tanımlanır (Boulding, 1956). Boulding eylemi ise, bireyin dünya hakkındaki imajının işlevi olarak tanımlamaktadır (Downs ve Stea, 1973). Doherty mekânsal imaj insanların mekânsal davranışlarında etkilidir (Farshi, 2012).

İnsanlar mekânlar içerisinde birtakım davranışlar sergiler ve bu eylemleri insanlar için mümkün kılan mekânlardır. Lefebvre, mekânların formu yarattığını söyleyerek, mekân için yaratılmış form ifadesini kullanır (Lefebvre, 2014).

Tschumi kullanıcıların yaptığı faaliyetlerin ve olayların mekânı meydana getirdiğine dikkat çeker. Bu bağlamda literatüre “olay mimarlık” kavramını kazandırmıştır (Bengî ve Akalın, 2019). Formun zenginliğinin bireyin mekân içerisindeki yaşantısını sağlıklı ve mutlu geçirmesindeki rolü büyüktür. Markus mekân ve davranış ilişkisi için “her ne yapılsa yapılsın mutlaka bir yerde yapılır” demektedir (Markus, 1993). Mekân, mekânı kullanan ve içerisinde yaşayan bireylerin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini karşılayan bir uzay parçası şekilde tanımlanabilir (Schulz, 1971). Mekânsal davranışların oluşmasında etkili olan mekânsal imajın oluşmasını Miligram ve arkadaşları iki gruba ayırmıştır:

Fiziksel Etkenler: Yapının özellikleri

Sosyal Etkenler: Yapıların sosyal ve psikolojik anlamları (Göregenli, 2018).

Mekânsal davranış, mekân kullanıcılarının gereksinimlerini karşılamak için mekân içerisinde gösterdiği davranış özellikleridir. Mekânsal davranışlar kişisel mekân, mahremiyet, kişiselleştirme, aidiyet ve egemenlik kavramları ile açıklanmaktadır (Kahraman, 2014).

Kişisel mekân, mekân ile kullanıcıların uyumunu sağlarken, mahremiyet insanların birbiriyle ve toplum içerisindeki rolünü düzenler. 1970’li yıllarla literatüre giren kişiselleştirme kavramı ise, kullanıcının mekânı kendine göre düzenlemesi ve çevreye göre farklılaştırmasıdır (Bilgin, 1997).

Aidiyet ise mekânı sahiplenme duygusundan gelir. Özellikle eğitim yapılarındaki gençler için önemi büyüktür. Üniversite öğrencileri çoğu zaman eğitim hayatını sürdürmek için geldikleri şehirlere, kimi zaman sistemin zorunluluğu olarak seçtikleri bölümlerine alışmakta zorlanırlar. Mekân içerisindeki aidiyet hissi, mekânla bağlantı kurarken aynı zamanda sosyalleşmeye de olanak sağlayabilir. Bu durum mekân kullanıcılarının psikolojik sağlıklarını olumlu yönde etkileyerek, daha başarılı olmalarına fırsat verebilecektir.

Egemenlik kavramı kişinin başkalarına sınır oluşturması olarak kullanılmaktadır. Bir yerin kişiselleştirmesini içermektedir (Lang, 1987). Bu durumda egemenlik kavramı için, insan davranışının en temel içgüdüğü koruma/korunmayla ilişkilidir diyebiliriz. Mekâna hâkim olma ve güven gibi unsurlarla ilişkilidir. Egemenlikte kişiselleştirme de o yerin kişi veya gruba ait olduğunu ilan etmektir (Edney, 1976). Egemenlik ile mahremiyet ve aidiyet hisleri oluşur.

2.2. Mekânlar Arası İlişkiler

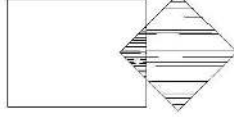
Mimari yapıyı anlamak, mekânların deneyimlenmesiyle mümkündür. Kullanıcıların mekânları anlamlandırması ve mekân içerisindeki davranışları; mekânın kullanıcılarda oluşturduğu tasarımın sonucudur. Kullanıcısının hedefine ulaşmak istediğindeki başarısından, mekânlarda geçirdiği süreye kadar her türlü mekânsal davranışları, mekânların tasarlarlarken oluşturulan ilişkiler ağına bağlıdır.

Ching, mekânsal ilişkileri dört gruba ayırmıştır: 1. Bir mekân içinde mekân 2. Birbirine bağlanan mekânlar 3. Bitişik mekânlar 4. Ortak bir mekân aracılığıyla bağlanan mekânlar (Ching, 2019) (Şekil 2).

1.Bir Mekan İçinde Mekân

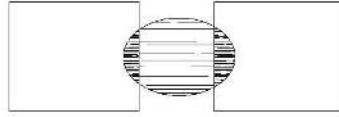
2.Birbirine Bağlanan Mekânlar

3.Bitişik Mekânlar

4.Ortak Bir Mekân Aracılığıyla Bağlanan Mekânlar

Şekil 2. Mekânsal Organizasyonlar (Ching, 2019)

Mekân içerisinde mekân yaratılabileceği gibi, iki farklı mekânın birbiri ile kesişmesinden ortak bir alan elde edilerek mekân oluşturulabilir. Birbirinden belli mesafelerde uzak duran iki mekân ise ortak ara bir mekân oluşturularak bağlanabilir. Ching; “Ara mekân bağlayıcı işlevinden dolayı biçim ve yönlenmede iki mekândan ayrılır. Bu iki mekân ve ara mekân şekil ve boyut olarak eşdeğer olabilir ve doğrusal olarak sıralanmış bir dizi mekân oluşturabilirler. Ara mekân birbirinden uzak olan iki mekânı birleştirmek amacıyla doğrusal bir biçim alabilir veya birbiriyle hiçbir ilişkisi olmayan bir dizi mekâna katılabilir. Ara mekân eğer yeterince büyükse çevresiyle ilişkisinde baskın olan mekân haline gelir ve çevresine birkaç mekân toplayabilecek yeteneğe sahip olur. Ara mekânın biçimi, sadece ona bağlı ya da ilişkili iki mekânın biçimleri ve yönelmeleriyle sağlanabilir” demiştir (Ching, 2019).

Yapı içerisindeki mekânların ilişkisi, çok sayıda alternatifle bir araya gelebilirler. Bu bağlamda, doğru kurgulanmış mekânlar, kullanıcıların o mekân içerisinde olumlu ve keyifli

deneyimler yaşamasını olanaklı kılacaktır. Buradan sonuçla, mekânların kullanıcıları üzerinde ruhsal, psikolojik sağlıklarına yön verdiğinden bahsedilebilmektedir.

Yapıyı anlaşılır kılmak için, yapı içerisindeki mekânların birbirleri ile olan ilişkisinin doğru kurulması tek başına yeterli değildir. Yapının dışarı ve içerisi arasında da bir bağlantı kurulması gerekir. Ancak iç ve dış mekân ilişkisinin doğru kurgulandığı mekânlarda kullanıcılara daha önce yaşamadığı deneyimleri edinme fırsatı bulur, yapıyı çevresi ile bütünleştirerek daha iyi okuyabilir.

Mekânların konsepti hem iç mekânın kendi içerisinde hem de dış mekânla olan ilişkisi ile şekillenir. İç ve dış mekân arasındaki ilişkiyi kurarak birbirine ne ölçüde bağlanmasına karar veren giriş mekânlarının önemi bu noktada daha da artmaktadır. Yapının dışarı ne kadar içeriye girmeli ya da içerisi ne kadar dışarıya çıkmalı, malzemelerin doğru kurgulanması, iç ve dış arasındaki ayırıcı birimlerden kapıların şeffaflığına kadar verilen tasarım kararları doğru giriş mekânlarını oluşmasına yardımcı olur.

Sonuç olarak, İlhan Altan'ın dediği gibi, mimarinin özünü mekânsal yaşantı olarak tanımlarız. Mekânsal yaşantının iç mekânlarda başlayıp, şehirlerde, caddelerde, meydanlarda ve bahçelerde kısacası insanın sınırlarını belirlediği her hacimde bulunduğu vurgu yapar. Mimarlık; mekân organizasyonu olma durumu ve mekânlar toplamından inşa edilmiş çevre düzenleme sorunu olarak ortaya çıkmaktadır (Altan, 2015).

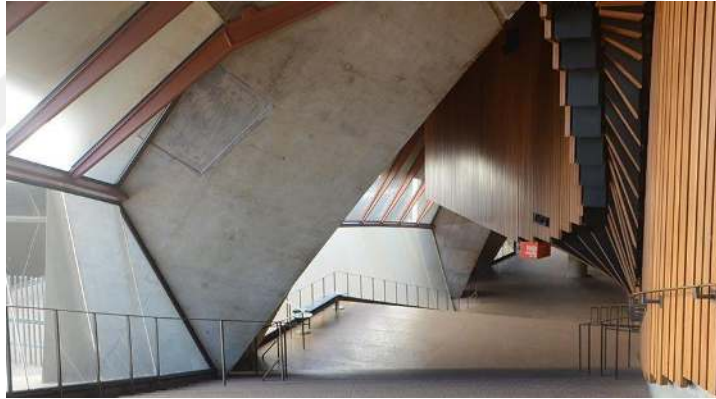
2.3. Yapılarda İç- Dış İlişkisi

İç mekân yapının içerisinde kalan ve yapay bileşenlerle sınırlandırdığımız alanlarken, dış mekân yapının dışarısında kalan doğanın sınırlandırılmasıyla şekillenmektedir. Dış mekân doğanın bir parçası olmasının yanı sıra insan eliyle de oluşturulmuş mekân olma özelliğindedir. Schulz, iç mekân ve dış mekân arasındaki farkın, mimarinin en önemli konulardan biri olduğunu söyler. Aynı zamanda Schulz modern mimariyi, genellikle iç ve dış mekân arasındaki ilişkinin yeniden tanımlanması olarak ifade eder (Schulz, 1988).

Modern mimarlık tarihinin önemli isimlerinden Amerikalı mimar Louis Sullivan “Biçim işlevi izler.” ilkesiyle mimaride iç dış ilişkisinin oluşturulmasının öncüsü olmuştur. Böylece modern mimaride, dış iç’ in dolaysız bir sonucu olarak mekânlara yansımıştır. Danimarkalı mimar Jörn Utzon Sydney Opera Binası ‘n da aynı kabuk altında biri dışta biri içte, iki farklı işleve cevap verecek şekilde kullanmıştır (Özer, 2018) (Şekil 3-4).

Şekil 3. Sydney Opera Binası (URL-1)

Şekil 4. Sydney Opera Binası İç Mekân (URL-2)

Ustası Sullivan gibi modern mimarlığın bir diğer önemli ismi Frank Lloyd Wright da iç dinamizmi soyut olarak dışa vuran tasarımlar yapmıştır. New York’taki Guggenheim müzesinin cephelerinde içi dışa yansıtmıştır. Kısacası cephedeki dış estetik semantiği kendiliğinden ortaya koymuştur (Şekil 5) (Özer, 2018).

Şekil 5. Guggenheim Müzeri (URL-3)

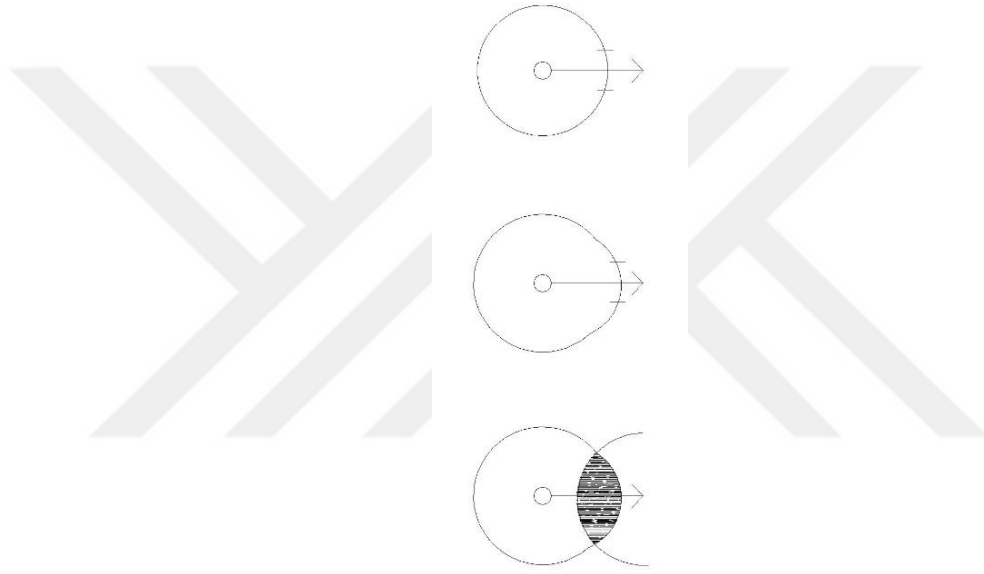
Wright tasarlamış olduğu yapılarında doğa ile uyumlu, yapının içi ve dışı hem görsel hem fiziksel olarak bütünleşik olması gerektiği yaklaşımı benimsemekteydi (Bridge, 2018). Frank Lloyd Wright’ ın benimsediği prensiplerin hepsini uyguladığı şaheseri “Şelale Ev” inde, yapı ve peyzaj ilişkisini güçlü tutması görülmektedir. “Bina içerisinde üzerinde bulunduğu toprağı kucaklamalıdır.” diye ifade ettiği tasarım anlayışını Şelale Evinde, kayalıkların binanın temelini oluştururcasına kullanılmasından anlamaktayız (URL-4,2020) (Şekil 6).

Şekil 6. Şelale Evi Eskiz (URL-5)

2.4. Yapılarda İç-Dış İlişkinin Mekânlara Yansıması

Schulz, iç mekân ve dış mekân arasındaki ayırımın tamamıyla kaldırıldığı durumlarda mekânsal sınırsızlığın ortaya çıkacağından bahseder. Fakat içeriden dışarıya ya da dışarıdan içeriye devam eden çizgilerle ve yüzeylerle yönlendirici bir etkinin kazanç sağlayacağına vurgu yapar. Böylece “akıcı” geçişler yaratılarak modern geçişler sağlanır der (Schulz, 1988) (Şekil 7).

Şekil 7. İç-dış ilişkisinde geçiş mekânların oluşumu (Schulz, 1971)

Hertzberger, iç mekânla dış mekânın ilişkisini, mekânsal organizasyonun bir sonucu olarak görmekte ve içeriden dışarıya mı yoksa dışarıdan içeriye mi mekânların kayması gerekliliğini mekânsal özelliklere bağlamaktadır. Dışarıdaki dünyaya hitap eden mekânsal organizasyon ve içeride malzemenin kullanım şekli, içerisinin daha az mahrem olmasını sağlayabilir, böylece iç dünyaya olan mekânsal referanslar dışarısının daha çok mahrem görünmesini sağlayabilir, iç ve dışın perspektifi ve bunun oluşturduğu karışıklık hem mekânsal erişilebilirliği hem de mahremiyet hissini kuvvetlendirir diye belirtmektedir (Hertzberger, 1991). Bu bağlamda mekân organizasyonun doğru kurulmasının faydası, bireyin mekânı yaşayarak deneyimlemesine ve mekâna daha çok erişebilmesine olanak sağlayacaktır. Bu olanaklılık sayesinde birey zamanı da daha etkin kullanacak, mekânlar içerisindeki hayatını daha konforlu ve verimli yaşayacaktır.

Farklı birimdeki mekânlar birbirleriyle çatışabilir ve bu durumunda sonunca karşıt güçler arasında bir sınır belirir. Bu sınırla beraber iç ve dış, açık ve kapalıyı meydana gelir (Önür, 1992). Bir şeyin içeride mi yoksa dışarıda mı bulunduğu oluşturulan sınır ile belirlenir.

Sınır, iki farklı dünya arasındaki geçişi tanımlar. Yapılarda iç ve dış ilişkisini düzenleyen giriş mekânları sınır öğeleridir. Fakat iç mekân ile dış mekân arasında sınırın kesin bir biçimde ayrılması gerekmez. Kullanıcı yapının içerisinde kendini mekâna hapsolmuş hissinden ziyade çevre içindeki konumunu bilmek ister. Dış mekân ile iç mekânın aynı anda hissedilmesi kullanıcıya özgürlük hissini verir (Perinçek, 2003). Bu bağlamda, iki mekân arasındaki geçişleri sağlayan kapılar, eşikler, girişler tasarımda önemli aktörlerdir. Tasarımda önemli olan bu bileşenlerle iç mekân ve dış mekânın nasıl algılanacağına karar verilir.

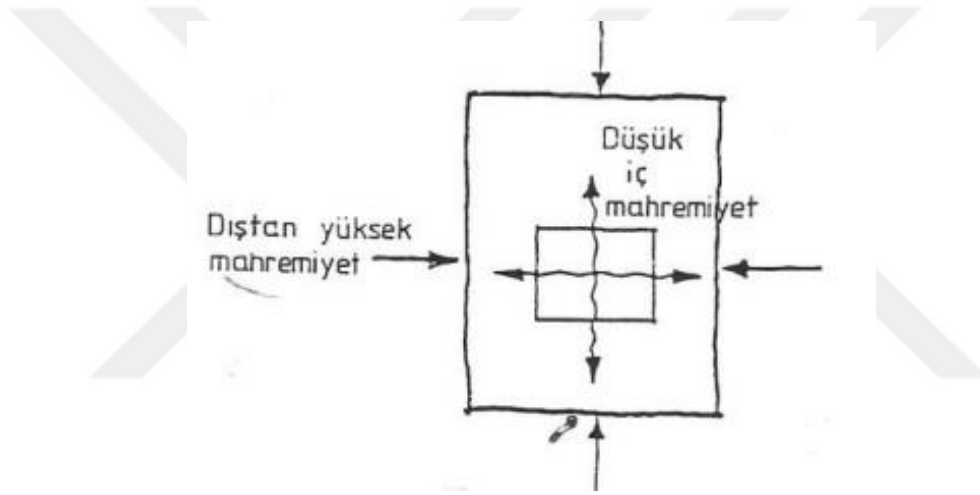
Mimar Ayşe Hasol Erkin kapının birçok anlama açık olabileceğini fakat temelinde etkileşimin simgesi olduğunu söylemektedir. Erkin' e göre kapı, içerisi ve dışarısının bağlantısının sağlandığı, akış, geçiş ve esneklik kavramlarını tanımlar. Duvarın sabit ve kalıcılığına karşın kapı değişkendir. Kapı açılır, mekânlar birbiri içine akar ve bütünleşir. Kapatırsanız kapalı bir kutu olur (URL-6,2020).

Eckbo, iç mekân ve yapılar çevreyle bütünleşmiş olur ve kullanıcılarına istenen mekânsal algıyı verirse insan ve doğa arasındaki ilişkiden maksimum deneyim aldığından bahseder. Mimarlar, peyzaj mimarları gibi ilişkili disiplinler bir araya gelerek tasarım yapmalarının gerekliliğini savunur (Riley, 1998). “Mimari biçimlerin, dokuların, malzemelerin, ışık ve gölge ayarının, renginin hepsi mekânı biçimleyen bir niteliği ya da ruhu inceden inceye duyumsatmak için bir araya gelirler. Mimarlığın niteliği, tasarımcının bu elemanları hem iç mekânlarda hem de binanın çevresindeki mekânlarda kullanma ve birbirleri ile ilişkiye sokma becerisi tarafından belirlenecektir.” (Bacon, 1976).

İç mimari ve peyzaj mimari arasındaki etkileşim keyifli mekânları karşımıza çıkarmaktadır. İç mekân bileşenlerinin dış mekâna uzaması gibi, dış mekân tasarımında kullanılan sert malzeme, su öğeleri ve benzer dış mekân tasarım elemanları bitişindeki iç mekânda da devam ettirilebilir. İç ve dış mekân bütünleşik olarak hissedilmesi mekânın kullanıcıları üzerindeki etkisini artıracaktır.

İç ve dış bütünlüğünün sağlandığı mimarinin önemli eserleri Japon mimarisinde de görülmektedir. Japon mimarların tasarladığı yapılarda dışarı ve içerisinin bir bütün olarak ele alındığı, dış mekânın içeriye çağrıldığı görülmektedir. Dışarının içeriye katılması ise giriş mekânlarında gerçekleşir. Japonlar yalın bir dil kullanarak dış mekân iç mekânda sürdürülürken iç mekân da dış mekânda sürdürülmüştür (Ayverdi, 1972).

Japonların iç ve dış mekânın bütünlüğünü koruduğunun örnekleri konut tasarımlarında da devam etmektedir. Evlerine doğayı davet ettikleri tasarımlarında iç mahremiyeti düşük tutmaya ve dışarıda mahremiyete önem veren yüksek çitlerle çevrili tasarım anlayışına önem verdikleri görülmektedir (Rapoport, 1969) (Şekil 8).

Şekil 8. Mahremiyet alanı Japon evi (Rapoport, 1969)

Günümüzde Japon mimar Kengo Kuma' da, meslek hayatında etkilendiği Frank Lloyd Wright gibi doğal çevreye uyumlu, iç ve dış tasarımının birbirini desteklediği yapılar tasarlamıştır (URL-4,2020). Doğanın içinden gelen, doğal malzemeleri kullanan ve sürdürülebilir mimarlık anlayışına sahip Kengo Kuma, 2013 yılında ekibiyle birlikte doğal malzemeleri kullanarak iki etkileyici eser yaratmıştır: Stonscape ve Naturespace. (Hugh, 2015).

Stonscape sergi salonunda serana taşı tıpkı peyzajdaki topografya gibi suyu şekillendiren, yürüyüşümüze rehberlik eden ve nesneleri daha anlamlı kılan bir öğe olarak yeniden tasarlanmıştır. Saf İtalyan taşıyla araziye yeniden inşa ederken tasarımcıya ilham veren suyun akış modelidir (URL-7) (Şekil 9).

Şekil 9. Stonescape İç Mekânı (URL-7)

Peyzajın dış mekânla ilgili olduğu bilinir. İtalya’ da Kengo Kuma ve ekibi tarafından tasarlanan Naturespace bu yargıya meydan okuyan niteliktedir. İç mekânda peyzaj nasıl geliştirilir ve Japon bahçe anlayışı modern tasarımla nasıl birleştirilebilir gibi sorulara cevap arayan mimar, mekâna doğal öğeler dâhil ederek Naturespace sergi alanını tasarlamıştır. Zengin manevi anlamı ve organik mimarisi ile ünlü olan Japon bahçe anlayışı Stonescape de olduğu gibi doğadaki suyun varlığı ve hareketleri ile şekillenmiştir. Alan yeşil bambu kümeleri ile şekillenmiştir. Yoğun bambu kümeleriyle mahremiyet ve aynı zamanda geçirgenlik ve şeffaflık hissi veren yeşil bir perde oluşturulmuştur. (Şekil 10) (Zielinski, 2016).

Şekil 10. Naturespace İç Mekân (URL-8)

İç ve dış mekân arasındaki sınırları kaldırmanın en başarılı örneklerinden olan bu iki eser gerçek bir peyzajın niteliklerine sahip bir iç mekânla karşılaşmanın nasıl olunabileceğini

bize göstermektedir. Kengo Kuma ve ekibi Japon bahçelerinin özünü ve peyzajın niteliklerini özümseyip net bir anlatımla iç mimari seviyesine taşımışlardır (Zielinski, 2016)

Geçtiğimiz yıllarda Kengo Kuma ülkemizde de doğadan ilham alarak bir müze tasarlamıştır. Eskişehir’ de 2017 yılında başladığı Odunpazarı Modern Müzenin yapımını 2019 yılında bitirmiştir. Kengo Kuma, ahşabı tasarım anlayışının merkezine almasını “Odun kentin mirasında önemli bir yere sahiptir” diyerek ifade ediyor. Bu noktada kullandığı malzemenin şehrin dokusu ve doğayla uyumlu olması dikkat çekicidir (Ravenscroft, 2019) (Şekil 11).

Şekil 11. Eskişehir OMM dış mekândan görseller (URL-9)

Dış mekânda başlattığı yönlendirmeyi iç mekânda da devam ettirerek sokak dokusunu içeride devam ettirip aynı zamanda müzenin içerisinde gezinti rotası oluşturmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu yönlendirmeler zemin katta enstalasyonlara imkân sağlayacak şekilde düşünülerek tasarlanmıştır (Ravenscroft, 2019) (Şekil 12).

Şekil 12. İç mekân enstalasyonu (URL-10)

İlhamını doğadan alan mimar Kengo Kuma, iç mekândaki tasarımlarına şekillendirirken, şehrin geleneksel evlerine de atıfta bulunmuştur. Kendisi tasarımdaki yaklaşımlarını şu şekilde açıklıyor: “Tasarıma sokak düşüncesini de katmak istedik, çünkü modern kentlerin aksine Odun Pazarı’ndaki son derece belirgin sokak ölçeği binaların girinti çıkıntılarıyla oluşuyor. Geleneksel ahşap evler dümdüz, çizgi çekmiş gibi dizilmiyor; örneğin ikinci kattaki bir cumba sokaktan geçenler için gerçekten çok güzel bir görüntü veriyor. İşte bu duyguyu müzenin iç mekânına katmak istedik: kutular arasından kıvrıla kıvrıla geçen bir yol.” (URL-11, 2020) (Şekil 13).

Şekil 13. Eskişehir OMM iç mekândan görseller (URL-10)

2.5. Farklı Fonksiyonlardaki Yapılar ve Yakın Çevre Mekân Organizasyonları

Yapılar doğadaki tüm canlıların beslenme ve barınma gibi doğal ihtiyaçlarına karşılık doğmuştur. Zaman içerisinde temel gereksinimlerini karşılamaktan öteye geçmiş değişen dünyada artan taleplere göre şekillenmiştir. Bu bağlamda, yapılar tasarlanırken, yapıdan ne beklendiğinin, nasıl kullanılacağına ve hangi amaca hizmet edeceğinin cevapları aranır. Böylece günlük hayatımıza hizmet eden farklı fonksiyonlarda birçok yapı karşımıza

çıkılmaktadır. Yapılar sınıflandırılması, kullanılan malzemeden, yapının sürekliliğine ve bulunduğu yere kadar değişkenlik gösterir. Bu tez kapsamında, kullanım amaçlarına göre sınıflandırılan yapılardan eğitim yapıları ele alınmıştır.

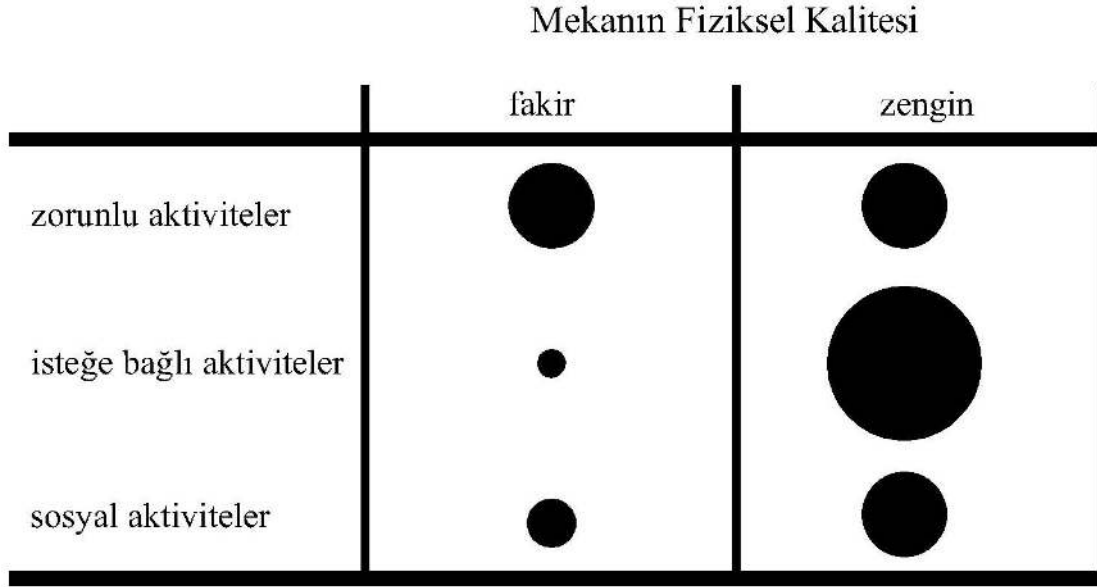
Temel ihtiyaçlarımız doğrultusunda var olan yapıları, kendisini oluşturan fiziksel çevreden bağımsız olarak düşünemeyiz. Yapıların yakın çevresi ile bir bütün olarak ele alınabilmesi; yapılar, insanlar ve fiziki çevre arasında bağlantı kurulması ile sağlanır. Mimarlar bu bağlantıları planlayan kişilerdir. Mimarların planlamasıyla şekillenen çevre birçok alternatifle tasarlanabilir. Her bir alternatifi oluşturduğu tasarımın sonucunda da kullanıcı farklı deneyimler yaşayacaktır. Mekânlara nasıl ulaşacağından, mekânlar içerisinde nasıl yaşayacağımıza kadar geniş yelpazede mekânlar kullanıcılarına anlam yükleyecektir. Bu anlamda mimarların yarattığı çevre bizim hayatımızda avantaj ya da dezavantaja dönüşür (Erman, 2017).

İnsan, yapı ve çevresi arasındaki etkileşim sürekli ve bu etkileşimin sonucunda peyzaj ve mekân kavramlarından söz edebiliriz (Göregenli, 2018). Burada temel hedef, doğanın sağladığı ve sağlayamadığı uygun koşulları kullanıcı gereksinimlerini doğrultusunda tasarlamaktır.

Uygun koşulların oluşturulmasında tasarıma yön veren yapının bulunduğu yer, iklim, arazinin yapısı, toprağın özellikleri, çevresel ve insana ilişkin faktörlerdir. Bu faktörler arazi üzerinde yerinde yapılan çalışmalarla analiz edilir (Kader ve Kupik, 2011). Fakat tasarımdaki kilit nokta peyzaj tasarımını daha önce tasarlanan bir binaya uyarlamak yerine, projenin en başındaki konseptinin hem iç mekân hem de dış mekân düşünülerek tasarlanmasıdır. Mimarların, iç mimarların ve peyzaj mimarlarının birlikte tasarladıkları mekânların etkisi kullanıcılar tarafından da hissedilecektir.

Değişen ihtiyaçlarımız yapıları olduğu gibi mekânları da çeşitlendirmiştir. Fakat iyi tasarlanmış, koşulların elverişli olduğu durumlar ya da iyi düşünülmemiş koşulların zayıf olduğu durumlara göre, mekân içerisindeki faaliyetlerimizin ortaya çıkma oranı değişmektedir. Yani mekânın kalitesi mekânın faaliyet olanaklılığını da artırmakta, kullanıcısı üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bir başka deyişle, mekân içerisindeki hareketlerimiz o mekânı nasıl tasarladığımızla ilişkilidir. Jan Gehl, “Life Between Buildings” isimli kitabında özellikle toplu kullanımın yoğun olduğu dış mekânlar içerisindeki hareketlerimizi en basit haliyle; zorunlu, isteğe bağlı ve sosyal aktiviteler olarak 3 başlıkta tanımlamıştır. Mekânların, kullanıcıları birçok aktiviteye davet edeceğini savunduğu gibi, kalitesiz mekânları ise insanların zorunlu faaliyetlerini gerçekleştirip bir an

önce evlerine dönmeleri için acelece edeceği yerler olarak tanımlamaktadır (Gehl, 2011) (Şekil 14).

Şekil 14. Açıık alanların kalitesi ve açık hava etkinliklerinin ortaya çıkma oranı arasındaki ilişkinin grafiksel gösterimi (Gehl, 2011)

Yapıların içerisine girmeden önce girişe yaklaşırız. Yapıya yaklaşmak ve girmek kimi zaman çok kısa olabileceği gibi kimi zaman da çok külfetli olabilir. Yapıya yaklaşım karşılaşılabilecek şeyle zıtlık gösterebilir ya da iç mekânlarda devam ederek, içerisi ve dışarısının ayrımını belirsizleştirir (Ching, 2019).

Selim Velioğlu mekânsal çevrenin oluşmasında yapı dolulukları ve dış mekân boşluklarından bahsetmektedir. Bir Açılış olarak Mekân İsimli kitabında, “Yapı dolulukları daha sınırlı ve ayrılmış mekânları barındırırken, dış mekânlar bireyin bağ kurma gereksinime yani dış mekân yaşantısına zemin olmaktadır. Yapı tarafından tanımlanmış kurgunun açılarak oluştuğu ve etrafında biçimlendirdiği dış mekân, yapı kabuğu tarafından sınırlandırılmış yapı iç yaşantısı ile dış mekân sisteminin içerdiği dış mekân yaşantısı arasında geçiş mekânı olarak önem kazanmaktadır. Dış mekânı kuşatan yapı yüzeylerinin, iç mekân-dış mekân bütünleşmesini, görsel ve eylemsel açıdan saydamlaşmasıdır.” diye bahsetmektedir (Velioğlu, 2016). Cephede yapının saydamlaşması, dış mekân ile ilişkiyi daha da kuvvetlendirecektir. Yapılar ve çevrenin bağlantısının sağlanabilmesi zemin kat cepheleri ile mümkündür.

Zemin kat cepheleri yapının konumuna, işlevine ve çevreye bağlı olarak birçok amaca hizmet eder. Genel olarak yapılarla yapacağımız ilk karşılaşmada zemin katlarını üç gruba ayırabiliriz: kimi zaman zemin katlarının önünden sadece yürürüz. Bu yürüyüşler sırasında zemin katları, görsel anlamda bize fırsatlar sunabilir. Kimi zaman; yapıların kullanıcıları olarak mola vermek, dinlenmek ve temiz hava almak istediğimizde, zemin katların önünde durmak, oturmak gibi faaliyetlerde bulunuruz. Çoğu zaman ise, yapılarda yaşamayanlar için de zemin katları cazip bir yer olabilir. Özellikle zemin katlarının iyi bir görüntüye hâkim olduğu kenarlarda kalma eğilimindedirler (Gehl vd., 2006).

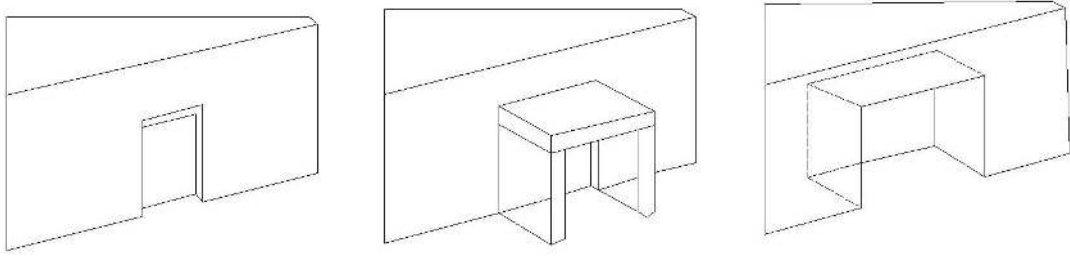
Yapılar ve yakın çevresinin mekân organizasyonları, insanlara yapıların önünde yürürken ilginç ve çeşitli deneyimler yaşatması beklenir. İnsanların yürürken bu deneyimi kazanması için zamanları vardır. Yapı dışındaki ve içerisindeki mekânları kullanıma hazırlandığımız bu süreçteki deneyimler kişiseldir (Ching, 2019). Dolayısıyla bu deneyimi yaşayacak insanlar için, sunulan tasarımın zenginliği çok önemlidir: Kapı, pencere, niş, sütun, cephe, tasarımı mimari öğelerle bu zenginlik sağlanabilir.

Kapılar ve pencereler gibi açıklıklar Curran' a göre iç ve dış arasındaki hem işlevsel hem de sembolik bağlantının olduğu ana mekanizmadır. Pencereler, özellikle bu tez kapsamında da ele alınan kamusal mekânlarda iç kullanımının doğasını görsel olarak ifade eder. Kapılar ise iç ve dış arasındaki direk bağlantıdır. Bu anlamda cepheler, sahip oldukları açıklıklarla iç ve dış mekân arasındaki bağlantıyı kurar ve cephenin özellikleri kamusal mekânların rolünü destekler. Herhangi bir duvarla cepheyi ayıran en temel özellik budur. Cephelerde oluşturulan açıklıklar da iç mekânların kullanımıyla paralellik gösterir. Kamusal alanlarda daha büyük açıklıklar tercih edilir. Böylece kamusal alanının görsel ve mekânsal uzanımı sağlanır. Kamusal alanlarda kapı ve pencere boşluklarının ölçüleri bize iç kullanımın doğasıyla ilgili ipuçları verir (Curran, 1983). “Açıklıklar sadece iç ve dış alanları görsel ve işlevsel olarak uzatmak ve bağlamakla kalmazlar aynı zamanda bize bizim şehirdeki deneyimlerimizi anlamlı kılacak bilgi verirler. Açıklıkların anlamlı nitelikleri, yapılanmış ve mekânsal biçimler gibi hem işlevsel hem sembolik öze sahiptir. Açıklıkların anlamı karışıktır ve belli başlı zamanların ve yerlerin iklimsel, kültürel ve sosyal durumlarına sıkıca bağlıdır. Bundan dolayı, açıklıkların içerideki kullanımlar hakkında ifade ettikleri konuşulan lisanlar kadar değişiklik gösterir” (Curran, 1983).

2.6. Yapılarda Giriş Mekânları

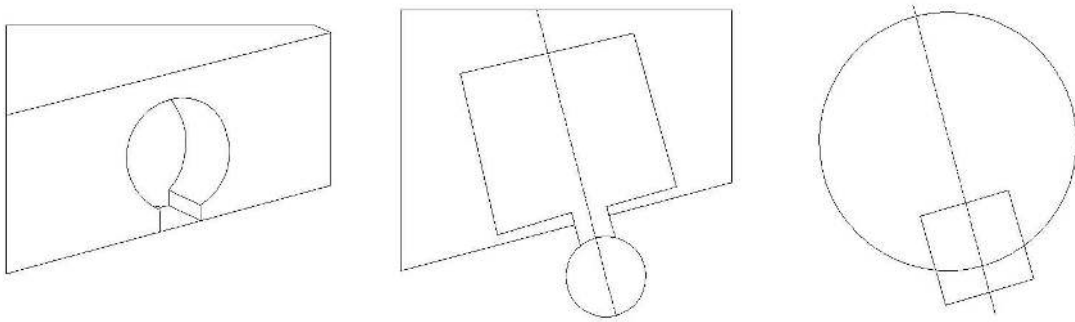
Yapıya ve yapı içerisindeki herhangi bir odaya ya da tanımlanmış dış mekânlara giriş, dikey bir düzlemin delinip geçilmesidir. Yapının dış konturunu ya da mekânları tanımlayan duvarlar üzerinde giriş eylemi duvar üzerindeki boşluk ile sağlanır. Mekânlar arasında hem görsel hem de mekânsal sürekliliği sağlamak istenildiğinde, iki dikme ve bir tepe kirişi ile geçiş sağlanabilir (Ching, 2019).

Ching yapıların girişlerini biçimsel olarak 3 kategoride gruplandırmıştır: aynı hizada olanlar, öne çıkarılmış olanlar veya geri çekilmiş olanlar (Şekil 15).

Şekil 15. Girişlerini biçimsel kategorisi (Ching, 2019)

Aynı hizadaki girişler duvar yüzeyinin bütünlüğünü sağlar. Öne çıkarılmış girişler, yapıya yaklaşanlara işlevini belli ederler. Üzerindeki çıkma ile koruyuculuğu da sağlarlar. Geri çekilmiş yüzeyler ise, koruyuculuğu sağlamanın yanı sıra, dış mekânın bir kısmını yapının alanına katmış olurlar. Bu kategorideki her giriş, girilmekte olan mekânın biçimine benzeyebileceği gibi, zıtlık da gösterebilir. Böylece iç mekânın sınırını güçlendirir ve mekânın karakterine vurgu yapar (Ching, 2007) (Şekil 16).

Şekil 16. Giriş biçimi- Mekân uyumu (Ching, 2019)

Sınır birbirine komşu iki farklı bileşeni ayıran çizgidir. Mekânların nerede başladığını ve nerede bittiğini görmek için mekânsal sınırlara ihtiyacımız vardır. Mekânsal sınırı algılanması, yapıların iç ve dış arasındaki farkı da anlamamıza katkıda bulunur.

İç mekân ve dış mekân arasında ilişkinin kurulması ve aynı zamanda farkın da korunması için, iki mekân arasında sınırlandırıcının olması gerekir. Açıklığı olmayan yapılarda, içeriden dışarıya ya da dışarıdan içeriye girmek mümkün olmayacaktır. İç ve dış mekân ilişkisinin sağlandığı giriş mekânlarında, yapıların dış duvarlarının yüzeyleri yarı geçirgen olması gerekir. Böylece yarı geçirgen bu duvar yüzeylerde doğru yeri bularak yapıların içlerine dâhil olabiliriz. Bu anlamda kapılar pasif bir mimari öge olarak görünmesine karşın, kullanıcıların içeriden dışarıya ya da tam tersi durumda hareket etmesini sağlayarak aktif olmasını sağlar. Kapıdan içeriden dışarıya mı yoksa dışarıdan içeriye mi girdiğimiz arasında fiziksel bir fark yoktur. Fakat kullanıcının mekânsal deneyimine verdiği cevap her iki durumda da farklı olacaktır (Shahlaei ve Mohajeri, 2015).

Brokees dışarıya ve içerisindeki farklılık olgusunu insanlığın davranış ve algılanmasına göre değişiklik göstereceği olgusunu savunmuştur. Fiziksel sınırlar gerekli olmasa da oldukça sık kullanılır. Sınırlar arasındaki mekân, aradıkine dönüşür ve bu bağlantı sınır/geçiş alanı olarak tanımlanır (Brokees, 2012).

Yapıların içerisine girdiğimizde bizi giriş mekânları karşılar. Böylece yapıların içeride ve dışarıda oluşturduğu mekânlar arasındaki ilişkiyi kurgular. Bu bağlamda farklı mekânların hem ayrımını hem de bağlantısını yapar. Mekânsal sürekliliği sağlayarak düzen içinde mekânları bir araya getirerek bütünlük oluşturmada etkilidir. Bunun sonucu olarak mekânlarda kullanıma yönelik talepler artacaktır.

Giriş mekânlarının tasarımı yapıların fonksiyonuna göre değişiklik göstermektedir. Dışarıdan içeriye girdiğimizde bizi karşılayan giriş mekânı, kullanıcıya yapı hakkındaki ilk izlenimi verecektir. Mekânları yaşayarak deneyimler kullanıcılar için giriş mekânları yönlendirici olmalıdır. Kullanıcı yapıya girdiği zaman, kolayca hedefine ulaşabilmelidir. Kullanıcısı için sıkıcı olacak uzun koridorlardan oluşan yönlendirmelerden kaçınmalıdır. Sürprizli ve zengin tasarımı ile kullanıcıları yapı içerisinde dinamik tutmalıdır. Bu bağlamda giriş mekanlarını tasarlarken semantik, sentaktik ve pragmatik açıdan tasarım kriterlerinin belirlenmesinden bahsedebiliriz.

Semantik yaklaşım, mekânın tasarımına ilişkin ana fikri ortaya koyarken, sentaktik yaklaşım ise mekânın biçimsel analizini kavramımızı sağlayacaktır. Son olarak pragmatik

boyutla da mekânın kullanıcıları için maksimum fayda sağlayacağı ve ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olması hedeflenecektir.

2.7. Eğitim Yapıları Yakın Çevre Mekân Organizasyonları ve Girişleri

Yapı ve yakın çevresinin oluşturacağı mekân organizasyonunda rol oynayan önemli faktörlerden biri de yapının türüdür. Özellikle, bu tez kapsamında ele aldığımız eğitim yapıları gibi kamusal ve karmaşık yapılarda, yapıların içerisindeki işlevlerin dışa aktarılması ya da dışarıdaki tasarımın içeride de devam etmesi; yapıların hem dış mekân yaşantısını güçlendirecek hem de yapıları çevresi ile bütünleştirecektir. Kullanıcılara yapının çevresi ve dış mekânlarıyla nitelikli mekânsal çevre oluşturacaktır. Kişilikli ve kaliteli mekânlar eğitimin sadece verilen dersliklerde sınırlı kalınmamasına olanak sağlayacaktır. Gençlerin aldıkları eğitimlerinin yanı sıra ruhsal sağlıklarına da yön vererek her bakımdan gençleri topluma örnek oluşturacak misyonda hazırlanmalarına katkı sağlanacaktır.

Başaran eğitimi her vatandaşın hayatı boyunca karşılayacağı sorunlarını çözmede, toplumun değerlerine uyum sağlamada üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilik kazandırma olarak tanımlamıştır (Başaran, 1982). Doğduğumuz günden itibaren önce ailemizle başlayan temel eğitimimiz daha sonları milli eğitim bakanlığına bağlı okullar da süregelenmektedir. Bilinçli bireyler yetiştirerek toplumları çağdaş medeniyet seviyesine erişmekte okulların katkısı yadsınamaz derece de önemlidir.

Eğitim yapıları, gençlerin zamanlarının önemli çoğunluğunu geçirmesi ve geleceği şekillendirilmesindeki yadsınamaz payından dolayı, tasarlanırken yapılacak hatalar hayati önem taşımaktadır. Eğitim yapılarında sadece fiziksel ihtiyaçlar karşılanmaz. Aynı zamanda kullanıcıların ruhsal ihtiyaçlarına da yön vermesiyle, önemi her daim sürekliliğini koruyacaktır. Bu bağlamda okulların tasarımlarında mimarlar, iç mimarlar ve peyzaj mimarların rolü çok önemlidir.

Millî eğitim bakanlığına bağlı ilköğretim ve liselerde, eğitim yapıları için 2015 yılında asgari tasarım standartları oluşturulmuştur. Bu standartlar doğrultusunda tasarlanan okullarda, gençlerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarına yön veren, motivasyonlarını, verimliliklerini artıran mekânların yaratılması amaçlanmıştır.

İlköğretimden itibaren zamanlarının önemli çoğunluğunu okullarda geçiren gençler, lise eğitimini tamamladıktan sonra yükseköğrenim yapmak için, eğitim hayatına

üniversitelerde devam etmektedir. Yükseköğretim, en az 2 yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsamaktadır. Yükseköğrenimin amaç ve görevleri, milli eğitimin amaç ve görevlerine uygun olarak düzenlenmiştir (URL-12). 1981 Tarih ve 2457 sayılı Yükseköğrenim Kanunu'nun 3. Maddesine göre üniversite tanımı, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip düzeyde bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimden oluşan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür (URL-13). Kortan (1981) üniversitelerin kavramsal açıdan, orta çağda 12. yy. dan günümüze kadar süregelen her geçen gün gelişerek önemini artıran öğretmen ve öğrencilerin birlikteliğiyle bilim alanında uğraşılardan yapıldığı bir yer olarak tanımlamaktadır (URL-14).

Üniversitelerden yenilikçi ve topluma yön verici olarak görülmesinden dolayı, fiziksel ve işlevsel olarak çağın gerisinde kalması beklenemez. Her zaman çağın ilerisinde olarak topluma yön verir nitelikte olmaları gerekmektedir. Üniversitelerden beklenen misyon; gençler için eğitim, öğretim, sosyal ve kültürel anlamda uygun mekanların oluşturulmasıdır.

Günümüz itibarıyla ülkemizde üniversite bulunmayan şehir kalmadığını da göz önünde bulundurursak bu tez kapsamında ele aldığımız üniversitelerdeki eğitim yapılarının tasarımı daha da öne çıkmaktadır. Üniversiteler kurulurken, 1981 yılında kurulan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen asgari standartlar göz önüne alınmaktadır.

Üniversiteler aynı zamanda kentsel mekânlardır. Kentsel mekânları Carr, Rivlin, Stone, Francis şöyle tanımlamaktadır: “Kentsel mekânlar, ihtiyaca cevap veren, demokratik ve anlamlı olmalıdır... İhtiyaca yanıt veren mekânlar, kullanıcıların ihtiyaçlarına hizmet edebilen ve bu şekilde tasarlanan mekânlardır. Kamusal mekânda en öncelikli ihtiyaçlar rahatlık, dinlenme, aktif/pasif katılım, keşfetme ve insani ihtiyaçlarıdır. Demokratik mekânlar, kullanıcı grupların haklarını korur. Bu haklar, tüm gruplar tarafından kullanılabilir/sahip olunur ve hem hareket etme özgürlüğü hem de geçici iddia ve sahiplik/iyelik için imkân sağlar.” (Carr vd., 1992).

Üniversiteler kampüsleriyle kendi içlerinde ayrı bir dünya oluşturmaktadır. Hem eğitim faaliyetlerini sürdürüldüğü hem de sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetlerde bulunabilen alanlardır. Bu alanlar ortak kullanımın çoğunlukta olduğu mekânlardır. Kimi zaman ayrı yerleşkelerde kimi zaman tek bir yerleşkeden oluşan bu mekânlar yeni yaşam alanları yaratmaktadır. Yaratılan bu yeni yaşam alanlarında, eğitim yapılarının kendisi ve çevresi aynı oranda önemlidir. Eğitim yapıları ve yakın çevresinin bütünlüğü öğrencilerin

ve öğretim elamanları için huzurlu ortamlar yaratmaktadır. Tasarımcıların üniversitelerdeki eğitim yapılarını ve çevresini çok yönlü olarak tasarlanması gerekmektedir.

Yapılan çalışmalar sonucu bazı araştırmacılar (Bredow, 2006; Driskell, 2002; Fitzgerald vd., 1995; Harris, 1995; Kulaksızoğlu, 1998; Owens, 1994; Versteeg, 2003) üniversite eğitiminde 17-25 yaş grubunun çoğunlukta olduğu gençlerin, en önemli ihtiyacını sosyalleşme olduğu yönünde sonucuna varmıştır (Düzenli vd., 2016). Cüceloğlu da gençlerin benlik kavramları öğrenmeler ve “çevreyle ilişki kurma” yoluyla oluştuğunu, olgunlaşma ve yeni öğrenmeler sonucunda da değişebildiğini savunmuştur (Kulaksızoğlu, 1998). Buradan hareketle eğitim yapılarının yakın çevresi tasarlanırken gençlerin sosyalleşmesine olanak sağlayacak açık, yarı açık ve kapalı mekânlar oluşturulmalıdır diyebiliriz.

Araştırmacılar (Caputo, 1995; Checkoway, 1992; Owens, 1994; Yahaya, 2003) gençlerin aktif-enerjik yapıda olduğundan bahsetmektedir. Bu nedenle araştırmacılar gençler için oluşturulan çevrelerinin; enerjik-hareketli olması gerektiğini bildirir. Oluşturulan hareketli çevreler; kişiler için hareket etme isteği uyandıran çevrelerdir (Düzenli vd., 2016).

Stephan Kaplan özellikle doğal ortamların canlandırıcı deneyimler açısından zengin olduğunu söyler. Hem dikkat hem de stresi, insan-çevre ilişkilerine yerleştiren bütünleştirici bir çevre önerilir (Kaplan,1995). İnsanların büyük çoğunluğu da su ve bitki gibi doğal elemanların bulunduğu çevreleri tercih ederler. Araştırmacılar (Kaplan, 1995, Ulrich, 1991) doğal çevrenin insanların iyi hissetmesine olanak sağladığı görüşünü ortaya koymuştur (Düzenli vd., 2016). Bu durumda tanımlanmış doğal çevrelerin yapay çevrelere göre daha çok tercih edildiğini söyleyebiliriz.

Daha önceki bölümlerde iç ve dış mekân arasındaki bağlantının sağlanabilmesi için açıklıklardan bahsedilmiştir. Açıklık mekânlar içerisinde hissedilebileceği gibi, ortamlarda algılanabilen açıklıklarda olabilir. Garling mimari mekânın açıklık ve kapalılık algısının fiziksel boyutuyla ilgili olduğu ileri sürmektedir. Açıklık ve kapalılık mekânların algılanan boyutu ile ilişkilidir. Açıklığı büyüklük, kapalılığı küçüklükle özdeşleştirmişlerdir. Açıklık ve kapalılık mekânın gerçek boyutuyla değil algılan boyutuyla ilişkilidir (Garling, 1970).

Buradan sonuçta; gençler için tasarlanacak açık mekânların, doğal unsurlar, açıklık ve enerjik bir yapıda olması gerekmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, yakın çevre mekân organizasyonlarında gençlerin sosyalleşebilmesi olanaklı olacaktır.

Gençlerin sosyalleşebilmesi hem ruhsal hem de fiziksel hayatlarında olanları başarıya taşıyacaktır.

Eğitim yapıları gençler için geleceklerine yön verdikleri mekânlardır. Zamanlarının önemli çoğunluğunu geçirdikleri için tasarımlarının, gençlerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlıklarına yön verebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu tez kapsamında ele alınan üniversitelerdeki eğitim yapıları ise ortak kullanımın ön planda olduğu kamusal alanlardır.

Üniversiteler topluma yön vermesi, geleceklerin şekillenmesine katkıda sağlamaları ile toplumlarda rol model olmaktadır. Meslek sahibi olmak için gittikleri bölümlerinde gençler, çoğu zaman bölümlerinin bulunduğu fakülte binalarını sadece dersliklerine girmek için kullanmaktadır. Oysaki geleceklerinin inşasının yapıldığında bu fakültelerin gençler, çoğu zaman sistemin zorunluluğuyla seçtiği mesleklerini de benimseyemeden mezun olmaktadır. Fakültelerin gençlerin mesleklerini benimsediği, birbirleri ile sosyalleşebileceği tasarım anlayışında olması, onları daha da başarılı kılacaktır. Tüm bunları gerçekleştirmek için, tıpkı bir insanın çevresiyle bütünleşmesi gibi yapıların da çevresiyle bütünleşmesiyle mümkün olacaktır.

Eğitim yapıları hem öğrenci ve öğretmenin sağlıkları için iyi şartlar temin etmeli hem de öğretim ve eğitimin beklentilerine uygun olmalıdır. (Yangılı, 1999). Eğitim yapısının girişi, dışardan gelen konukların, ailelerin, velilerin yönlendirildiği, danışma, bekleme ve güvenlik bölümlerinin bulunduğu yerdir. Dışarıdan gelenler fazla dolaşmadan hedeflerine ulaşması gerekmektedir. Mekânlara ulaşım kolaylığı sağlanmalı ve yönlendirmeler oluşturulmalıdır. Ayrıca girişler mekânsal düzende ezici olmamaları gerekmektedir (Köse, 2010). Buradan hareketle eğitim yapılarının giriş mekânları kullanıcılarına sunacağı deneyimlerle tasarımın önemli aktörleridir diyebiliriz.

Giriş alanları yapının odak noktasıdır. Yapının şekillenmesine katkı sağlayan girişler özellikle eğitim yapıları gibi karmaşık yapılarda, yapıyla ilk etkileşimin sağlanması açısından önemlidir. Eğitim yapılarının giriş mekânları farklı tasarımlara sahip olabilirler. Kimi zaman yapının giriş aksından yükseltilmiş tasarımlar karşımıza çıkmaktadır. Kimi zaman da girişlerin daha net algılanabilmesi giriş aksı içe veya dışarıya çıkartılarak vurgulandığı tasarımlar bulunmaktadır (Benli, 2003).

Kısacası giriş mekânları davetkâr olmalıdır. Tasarımda davetkârlığı sağlamak için, yapılarının zemin kat cepheleri, örtüler, merdivenler, kotlar ve iç ve dış mekân işlevlerinin

bütünleştirilmesi ile mümkün kılınabilir. Böylece yapının içi ve dışarısındaki doğa ile iç içe geçmiş bütünleşik bir tasarım oluşturulur. Oluşturulan açık-yarı açık ve kapalı mekânlar ile dersler sadece dersliklerle sınırlı kalmaz, yapıların dışarısına kadar uzanabilir. Böylelikle gençler yapıların hem içerisinde hem dışarısında eğitim hayatlarını devam ettirebilecektir.

Aynı zamanda eğitim yapısı giriş mekânları eğitim hakkında görsel bilgi verilebilen sosyal alanlar olarak düşünülebilir. Görsel bilginin verildiği sosyal alanları tasarlamamanın kazanımı, aidiyet duygusunu arttırmasıdır. Aidiyet hissi gençlerin bölümlerine ve kendilerine olan inançlarını artırıp başarı için gerekli motivasyonlarına katkı sağlar. Eğitim hakkında görsel bilgi veren sergi alanlarının bir diğer kazanımı ise, dışarıdan ilk kez yapıya gelenlerin bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır.

Giriş mekânlarında şeffaflık bir diğer önemli tasarım kriteridir. Cephede oluşturulan açıklıklar iç dış ilişkisini de kuvvetlendirecektir. Böylece yapılar içe dönük olmayacaktır. Yapının içerisindeyken dış mekâna hâkim olunabilecektir.

Giriş kapılarının tasarımı dışa açılan çift kanatlı kapılar olarak düşünülmelidir. Öğrencilerin trafiğini olumsuz etkileyecek çarpan kapı ve döner kapı yapmaktan kaçınılmalıdır (Köse, 2010). Aynı zamanda; giriş mekânlarında açıklıklara bağlı olarak hava konforu sağlanmalıdır. Giriş mekânı iyi ısıtılıp ve soğutulabilecek şekilde tasarlanmalıdır.

2.8. Dünyadaki Eğitim Yapıları ve Çevresine İlişkin Örnekler

Dünyada tasarlanmış eğitim yapıları örnekleri incelenirken, araştırma kapsamına giren eğitim yapıları sadece üniversiteler ile sınırlı bırakılmamıştır. Doğal ortama uyumlu, doğal malzeme kullanımının ön planda olduğu üniversite öncesini de kapsayan eğitim yapılarından en seçkin örnekler seçilmiştir. Aynı zamanda örnekler ele alınırken eğitim yapıların dışarısında kalan mekânların çok amaçlı kullanımını olanaklı kılan yapıların seçilmesi hedeflenmiştir.

Vietnam'da tropikal bir iklime sahip olan Binh Duong City şehrinde Binh Duong School Vo Trong Nghia, Shunri Nishizawa, Daisuke Sanuki tarafından tasarlanmıştır. Yapı tasarlanırken doğa ile uyumlu olması hedeflenmiştir. İç ve dış mekânlar arasında belirsizlik yaratarak doğal ortamın ruhunu öğrencilere aktarılması hedeflenmiştir. Oluşturulan yarı açık ve açık alanlarla öğrenci ve öğretmenlerin sohbet ettiği, doğayı takdir ettiği mekânlar

yaratılmıştır. Burada amaç okul faaliyetleri ve çevresindeki doğa ile arasında sınırsız olması ve öğrencilerin doğanın ruhunu öğrenerek eğitim hayatlarını sürdürmeleridir (URL-15) (Şekil 17).

Şekil 17. Binh Duong Okulu dış mekândan görseller (URL-16)

Kengo Kuma, 2012 yılında Tokyo Üniversitesi İlköğretim okulunu tasarlamıştır. Kuma, birçok yapısında olduğu gibi bu yapısında da ahşap kullanmıştır. Kuma ahşap kullanımını, büyük şehrin ortasında ahşap bir okul binası tasarlayarak doğaya olan saygısını doğayı kurtarma girişimi olarak vurguluyor (Frearson, 2013) (Şekil 18).

Şekil 18. Tokyo Üniversitesi İlköğretim Okulu dış mekândan görseller (URL-17)

Okulun tasarımıda amaç doğal malzemeleri daha çok kullanarak çevre dostu plana ulaşabilmektir. Böylece iç mekân tasarımında da özgürlük sağlanabileceği öngörülmüştür. (Frearson, 2013) (Şekil 19).

Şekil 19. Tokyo Üniversitesi İlköğretim Okulu iç mekândan görseller (URL-18)

Kengo Kuma tasarımını, büyük bir çatı ve iç ve dış mekânı ahşap malzemelerden oluşan yapı olarak tanımlar (Frearson, 2013). Yapının iki bloğu arasında tasarladığı eğimli çatı ile okulun her katından görünmesini olanaklı kılmıştır. Mimar tasarladığı büyük çatıyı binayı tanımlamak için tasarladığını söylemektedir (Sumner,2013) (Şekil 20).

Şekil 20. İki blok arasındaki çatı tasarımı (URL-19)

Herman Hertzberger tarafından tasarlanan De Spil Okulu 2004-2008 yılları arasında inşa edilmiştir. Okul 3980 m²'lik bir alan içerisindedir. 2 ilkokul, anaokulu, çocuk bakım evi ve bir spor salonundan oluşmaktadır (Hertzberger, 2008) (Şekil 21).

Şekil 21. De Spil Okulu Giriş cephesi (URL-20)

Yapının çevresi şehir meydanına benzetilmiş ve böylece çeşitli etkinliklere yer verilebilmiştir. Hertzberger 'in tasarımıdaki temel amacı eğitimin iç mekânlarla sınırlı kalmamasıdır. Eğitim her yerdedir. Bu bağlamda dış mekânlarda çok kullanımlı amaçlı kullanımlara olanak sağlayacak şekilde tasarlamıştır (URL-21) (Şekil 22).

Şekil 22. De Spil Okulu Bahçe Alanları (URL-21)

Hertzberger sosyalleşmenin öğrencilerin eğitimlerine katkı sağlayacağı fikrini savunmaktaydı. Bu bağlamda mimar mekânları öğrencilerin sosyalleşmelerine olanak verecek şekilde tasarlamıştır. Temel hedef sosyalleşme ve öğrenmenin eş zamanlı olarak uygulanmasıdır. Giriş holünde sosyal mekânlar bahçeyle ilişkisi kurularak oluşturulmuştur (Şekil 23).

Şekil 23. De Spil Okulu Sosyal Mekânlar (URL-21)

Yapının birinci katına ulaşıldığında kullanıcıları ferah mekânlar karşılamaktadır. Şeffaflık ön planda tutularak cam bölmeler kullanılmıştır. Eğitimin her yerde yapılabilmesi ana fikrinin benimsenmesi mekânların esnek çözümlere kavuşmasını sağlamıştır. Tüm mekânlar ortak etkinliklerim yapıldığı orta alana çıkmaktadır (URL-21) (Şekil 24).

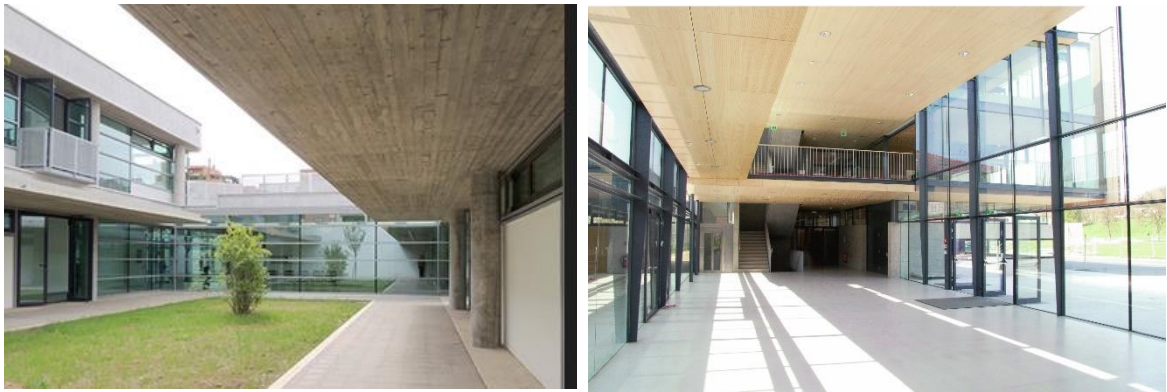
Şekil 24. De Spil Okulunda Sosyalleşme Alanları (URL-21)

Herman Hertzberger tarafından tasarlanan Raffaello Okulu ise; 2005-2012 yılları arasında Roma’ da kurulmuştur. 10 adet ilkokul sınıfı ve 6 adet orta öğretimden oluşan bir kompleks olarak tanımlanmıştır. 800 m²’ lik alan içerisinde kurulmuştur (Şekil 25). Toplamda 500 öğrenciye hizmet veren sınıflar, kafeterya, spor salonu gibi alanlar tasarlanırken içeri ve dışarı arasındaki farklar ortadan kaldırılacak şekilde sirkülasyon ağı oluşturulmuştur (URL-22).

Şekil 25. Raffaello Okulu Yerleşim Düzeni (URL-23)

Okul modüler bir sistemle tasarlanmıştır. Modüler sistem kullanıcının gereksinimlerine göre mekânlarda değişiklik yapabilmeye olanak sağlamıştır. Aynı zamanda şeffaf yüzeyler çoklukla kullanılarak iç ve dış mekân arasında bahçe ve derslik ilişkisi kurgulanmak istenmiştir (Faiferri, 2012) (Şekil 26).

Şekil 26. Raffaello Okulu İç mekân-dış mekân ilişkisi (URL-23)

Hertzberger' nin eğitimdeki temel hedefi, okul ortamını öğrenciler için kendilerinden evlerindeki kadar rahat olmalarına olanaklı kılmaktır. Bu bağlamda okul ortamında öğrencilerin mekânları kişiselleştirmesini hedeflemiştir. Kendilerini okullarına ait hisseden öğrencilerin daha başarılı olacakları kanısındadır. Kullanıcılar kendilerini biçime yansıtır ve böylece biçimler onlara dönüşür (Hertzberger, 2008).

Mekânın kullanıcılarının mekânın her parçasını diledikleri gibi kullanabilmesi özgürlük hissini de beraberinde getirecektir. Böylece mekânın kullanıcıları, sadece kullanıcı olmanın ötesi geçerek mekânın sahipleri olacaktır. Hertzberger mekânların kullanıcıları ile biçimleri arasındaki ilişkiyi, kişilerin birbiri arasındaki ilişkiye benzetir. Tıpkı iletişim içerisindeki insanların birbirlerine farklı renklerini yansıttığı gibi kullanıcılar mekânların biçimlerine kendisini yansıtır. Böylece mimara göre, mekânlar artık kullanıcıların kendisi olmuştur (Faiferri, 2012).

Hertzberger amfi tiyatro etkisi gösteren merdiven tasarımını burada da kullanmıştır. Raffaello Okulunda merdivenler hem toplanma yerleri oluşturuyor hem de okul girişini tanımlıyor (Şekil 27).

Şekil 27. Raffaello Okulu dış mekânı (URL-23)

Dış mekândaki amfi tiyatro etkisi iç mekânda devam ettirilmiştir. Böylece dış mekânın iç mekandaki uzantısı gibi tasarlanan sirkülasyon alanları iç mekânda da merdiven alanları oluşturularak gençler için sosyalleşme imkanları sağlamış oluyor (Şekil 28).

Şekil 28. Raffaello Okulu iç mekân (URL-23)

Ayrıca iç mekânlarda; mekânlar duvarlarla ayrılmak yerine basamaklarla sınırlandırılmıştır. Böylece iç mekânlarda ferah etki oluşturulmuştur (Şekil 29).

Şekil 29. Raffaello Okulu İç Mekân (URL-23)

Los Angeles'taki görsel sanatlar lisesi Grand Avenue' de 9,8 hektarlık bir alanda yer alıyor. Kampüs tiyatro binası, 4 derslik binası, kütüphane ve kafeterya olmak üzere toplamda 7 binadan oluşuyor (Yılmaz, 2019) (Şekil 30).

Şekil 30. Los Angeles Görsel Sanatlar Lisesi dış mekânı (URL-24)

Avlu ise dış mekânda öğrencilerin durak noktası olacak şekilde düşünülmüştür. Dersliklerin dağıldığı dört bina avlunun etrafını çevrelemektedir (Şekil 31).

Şekil 31. Los Angeles Güzel Sanat Lisesi Avlusu (URL-25)

Her binada dışarıya bakma olanaklılığı sağlayan geniş merdivenler, dışarıyla içerinin bağlantısını sağlayan geniş kapılar kullanılmıştır. Gerek güneş işığından faydalanmak gerekse dış mekânın canlılığını i mekânda canlı bir atmosfer yaratılmak istenmiştir. Dairesel pencereler dışarının görüntüsünü içeri taşırken okul içindeki etkinliklerinde dışarıya yansıması olarak düşünülmüştür (Yılmaz, 2019) (şekil 32).

şekil 32. Cephe Görünüş Dairesel pencereler (URL-25)

2.9. Ülkemizde Eğitim Yapılan ve çevresine İlişkin rnekler

Eğitim yapıları ile ilgili ülkemizde yapılan örneklere baktığımızda ise, tıpkı dünyadaki eğitim yapıları örnekleri gibi doğayla savaşmayan doğa ile uyumlu yapılar incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan örnekler ise gerek birincilik dl alan yarışma projelerinden gerekse farklı işlevlerdeki yapılardan seçilmiştir. Amaç doğayla uyumlu tasarım anlayışının mekânlar zerindekini etkisini görmektir. Aynı zamanda yapıların yakın çevresiyle birlikte düşüldüğü takdirde dışında oluşturduğu mekânların kullanıcılarına kazanımları da araştırma kapsamında irdelenmiştir.

2008 yılında yapımı tamamlanan Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu kapalı, yarı açık ve açık mekânları ile kurgulanmıştır. Kurgulanan mekânların tasarımında algıda ‘‘eşitlilik’’ ve dolaşımda ‘‘belirginlik’’ kavramları temel ilke olmuştur. Dış mekânda çeşitli kullanım olanaklarına imkân vermesi hedeflenirken yerleşkenin aktivite

omurgası olarak “iç sokak” oluşturulmuştur. Kış bahçesi niteliğindeki iç sokak yerleşkeye canlılık kazandırmaktadır (Yılmaz, 2019) (Şekil 33).

Şekil 33. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu iç ve dış mekândan görseller (URL-26)

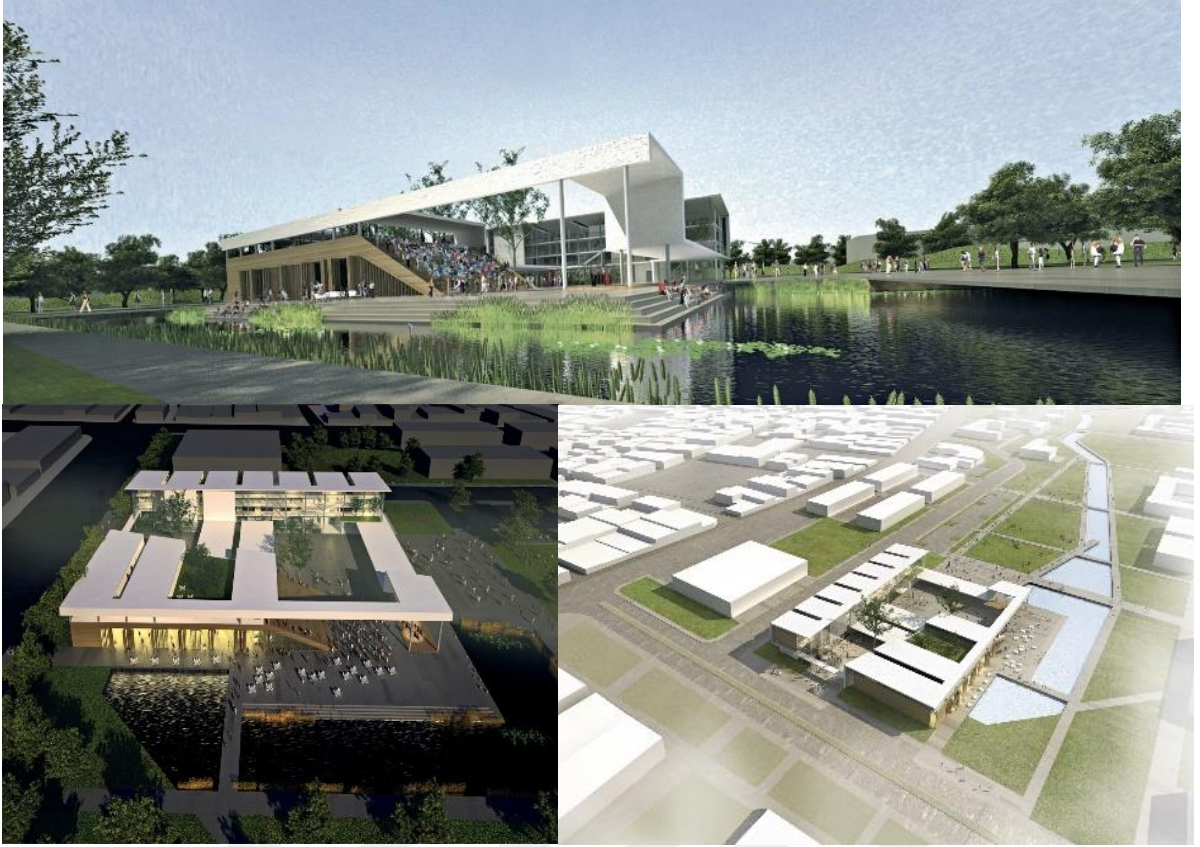
2013 yılında düzenlenen yarışma projesinde 1. Olan Şirinköy Eğitim Yerleşkesinde tasarımda öncelik olarak artık alan kalmaması hedeflenmiştir. Ders aralarında ya da ders sonrasında öğrenciler kullanabilmesi için dış mekânlar tanımlanmıştır. Tanımlanan dış mekânların içerdikleri işlevler öğrencilerin ruhsal sağlıklarını besleyici niteliktedir. Örneğin, avlu, örtülü sokak, derslik bahçeleri, üst kot da yer alan yeşil teraslar, derslikler arasında oluşan yeşil geçitler, yurt bahçeleri ve arka kesimde yer alan spor ve rekreasyona yönelik büyük bahçe / çayır tasarlanan dış mekânlardır. Doğal değerler ile tasarlanan mekânların eğitim sürecine olumlu katkı oluşturacağı düşünülmüştür (Velioğlu, 2016) (Şekil 34).

Şekil 34. Şirinköy Eğitim Yerleşkesi dış mekândan görseller (URL-27)

Dış mekânla bütünleşecek şekilde yapılan tasarımlara örnekleri eğitim yapıları ile sınırlandıramayız. Günümüzde iç ve dış mekân bütünleşmesi anlayışının her geçen gün önemini artırmasıyla, bu doğrultuda tasarlanan yapılar da çeşitlenmiştir. Çeşitlenen yapılardan bir tanesi de 2013 yılında yapılan yarışmada birincilik ödülü alan Uşak Belediyesi Hizmet Binası’dır.

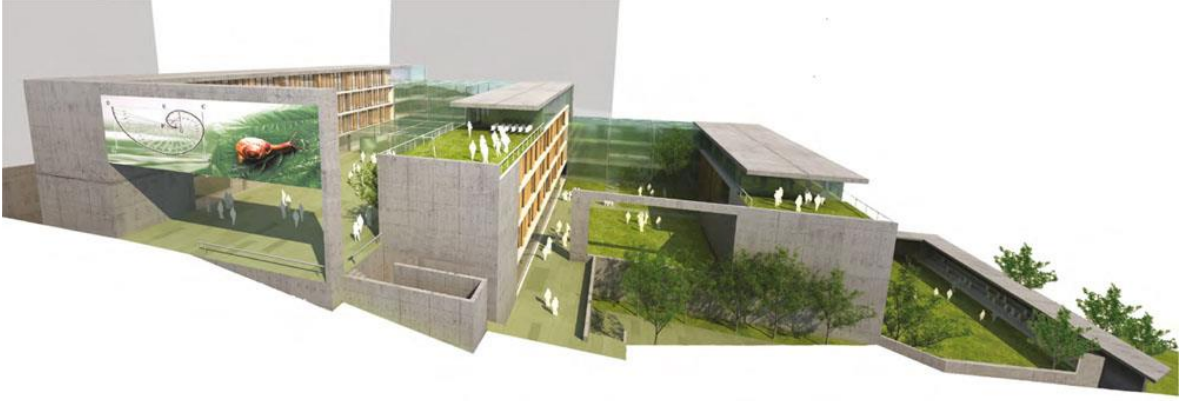
Yapı tasarlanırken hedeflenen dış mekân yaşantısı sadece gündüzle sınırlı kalmayıp gece ve hafta sonları için de alanı odak noktası haline getirebilmektir. SE Mimarlık tarafından tasarlanan yapının kurgusunu tasarım ekibinin başı Selim Velioğlu “Kurgu, alan boyunca uzanan “yeşil omurga” ve “su boyu” ile mekânsal olarak bütünleşmektedir. “Ön avlu”, “örtülü avlu”, “orta avlu”, “üst avlu” ve “etkinlik güvertesi” kentsel kullanıma sunulan ardışık dış mekânlardır. Dış mekân ile bütünleşecek biçimde tasarlanan çok amaçlı salon ile saydamlık ve esneklik ilkeleri ışığında planlanan çalışma birimleri kütleli yapının diğer unsurlarıdır.” sözleriyle ifade etmektedir (Velioğlu,2016) (Şekil 35).

Şekil 35. Uşak Belediyesi Hizmet Binası dış mekândan görseller (URL-28)

2011 yılında mimarları Selim Velioğlu, Erce Funda, Orkun Özür, Ersen Gömleksiz tarafından tasarlanan Şişli Lisesi yarışma projesidir. Yarışmada birincilik ödülü alan yapı, mevcut lise yapısının yıkılarak yeniden tasarlanmasının öngörülmesi sonucunda yapılmıştır. Mevcut yapının tasarımında en önemli sorun yapının yakın çevresiyle olan uyumsuzluğudur. Yakın çevresi hastane, yüksek katlı ofisler, konutlar içerirken çevresinde mekânsal açıdan kirlilik oluştuyordu (Velioğlu, 2016).

Oysaki insanın doğanın kötü şartlarından korunma ihtiyacı sonrasında doğan mimarlık; insanlık için en uygun ve elverişli koşulları oluşturması amacıyla doğmuştur. Mevcut yapıdaki doğaya uyumsuzluğun önüne geçerek sağlıklı çevre oluşturma en birincil hedef olmuştur. Bu bağlamda topografya ile bütünleşik bir tasarım anlayışına gidilmiştir. Böylelikle yapı kendi dış mekânlarını oluşturarak kademelenmiştir (Velioğlu, 2016) (Şekil 36).

Şekil 36. Şişli Lisesi genel görünümü (URL-29)

Yapıda doğa dostu sistemler, malzemeler kullanılması düşünülmüştür. Amaç tüm olumsuzlukların giderilmesi ve öğrenciler için nitelikli eğitim ortamının sağlanmasıdır (Şekil 37).

Şekil 37. Şişli Lisesi Yapının genel görünümü (URL-29)

Feyziye Mektepleri Vakfı Erenköy Kampüsünün inşası 2002-2003 yılları arasında yapılmıştır. Haydar Karabey ve Banu Karabey tarafından tasarlanmış yapı doğal dokuyu zedelemeyecek şekilde düşünülmüştür (Yılmaz, 2019) (Şekil 38).

Şekil 38. FSM dış mekândan görseller (URL-30)

Yapıda iç mekânda düşünülen esnek yaklaşımlarla, kısmen dışa açılabilir alanlar oluşturulmuştur. Bu sayede yapı ve okul çevresinde anlamlı bir birliktelik kurulması hedeflenmiştir. Dış mekânlarda sosyalleşmenin ön plana çıkacağı şenlik, tören vb. alanlar oluşturulmuştur. Tasarımlar yapılırken dikkat edilen en önemli ağaç kesiminin önüne geçilmesi, mevcut ağaçların yerlerinin korunmasıdır (Yılmaz, 2019) (Şekil 39).

Şekil 39. FSM genel görünüş (URL-31)

3. YAPILAN ÇALIŞMALAR

3.1. Çalışma Alanının Seçimi

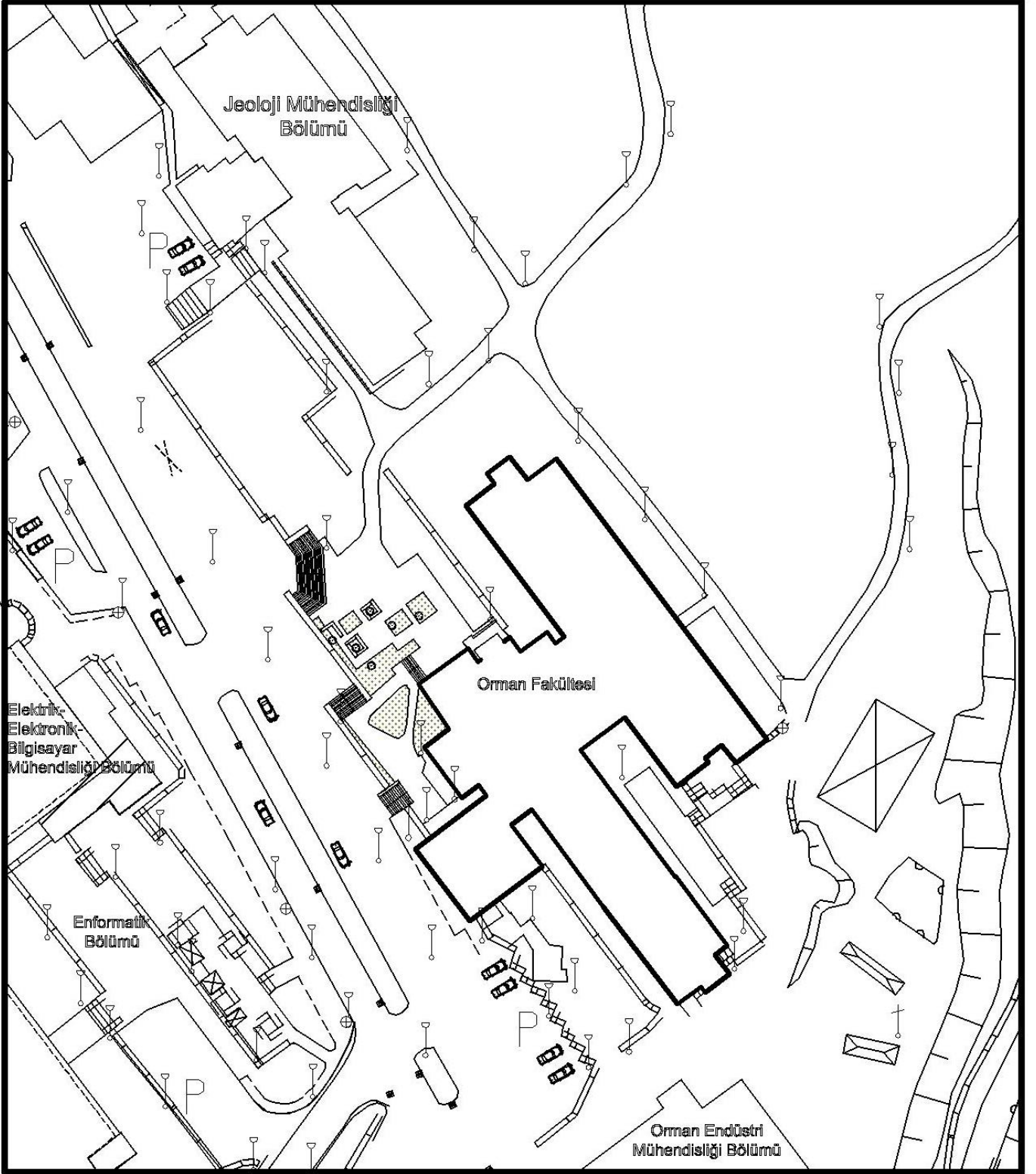
Çalışma alanı olarak Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi öğrenci girişi seçilmiştir. Çalışma kapsamında giriş mekânı olarak tanımlanan alan hem içeriği hem dışarıyı kapsamaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesi içerisindeki Orman Fakültesi' nin seçilmesinde gerek dış mekânının sınırlandırdığı alanın tanımlı olması gerekse iç mekânın kot farklılıklarıyla oluşturduğu zengin tasarım anlayışı ile kampüs içerisindeki yapılar arasında öne çıkması etkili olmuştur. Ele alınan yapının seçilmesinde öne çıkan bir diğer etken ise; yapının dışarıdaki ve içerisindeki mekânların uyumu açısından örnek yapı olarak belirlenmesidir. Fakat mevcut yapıda bu uyumun yansıması net olarak öne çıkmamaktadır. Bu bağlamda mekânların planlaması ve tasarlanmasıyla oluşturulacak yeni tasarım anlayışı örnek bir model teşkil edecektir.

3.2. Çalışma Alanının Tanıtımı

Karadeniz Teknik Üniversitesi, TBMM' de 20 Mayıs 1955 tarihinde 6594 sayılı yasanın kabul edilmesi ile kurulmuştur. Ele aldığımız Orman Fakültesi ise Kuruluşundan sekiz yıl sonra 19 Eylül 1963 yılında Temel Bilimler, İnşaat-Mimarlık Makine-Elektrik fakülteleri ile beraber kurulmuştur. 1971-72 Eğitim-Öğretim yılında öğrenime başlamıştır (URL-32) (Şekil 40).

Orman Fakültesi günümüzde 2166 öğrencisiyle eğitim-öğretim hayatına devam etmektedir. Fakülte tek bina içerisinde Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi ve Orman Mühendisliği bölümlerini barındırmaktadır. Fakültenin kullanıcı grubu mevcut bölümlerin öğrencileri ve öğretim üyeleri dışında Peyzaj Mimarlığı ve Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü öğrencileri ve öğretim üyelerini de kapsamaktadır.

Şekil 40. Orman Fakültesi Vaziyet Planı Ö:1/1000

Şekil 41. Çalışma Alanı Plan Analizi

4 0 4 8 12 m.

Şekil 41’ de çalışma kapsamında ele alınacak uygulama alanının plan analizi gösterilmiştir (Şekil 41). Uygulama alanı kapsamında Orman Fakültesi öğrenci girişinin iç ve dış mekânı ele alınmıştır. İç ve dış mekân arasındaki ilişki, Ching’ in 4 gruba ayırdığı

mekânsal örgütlenme türlerinden “bitişik mekân” olarak karşımıza çıkmaktadır. İç ve dış mekânı hem ayıran hem de birleştiren ortak bir sınırla birbirine bağlanmaktadır.

Yapının mevcut dış mekânında öğrenciler için oturma bankları bulunmaktadır. Dış mekânda yapıya iki faplicrkli merdivenle ulaşılmaktadır. Merdivenlerin arasında kalan alan ise yeşillendirilmiştir. *Cedrus*, *Cedrus libani*, *Pinus brutia*, *Cupressus arizonica*, *Pseudotsuga menziesi*, *Picea abies* ağaçları ve *yucca*, *oleaceae*, *lauraceae* gibi bitki türlerinin yanı sıra *yucca filamentosa* gibi süs bitkileri bulunmaktadır. Aynı alan içerisinde ağaçların altında yer yer oturma bankları vardır (Şekil 42).

Şekil 42. Orman Fakültesi dış mekândan görseller

Yapının içerisindeki mevcut mekâna ilk girişte bilgilendirme panoları bulunmaktadır. Fakülte içerisinde yer alan her iki bölümün öğrencileri de buradaki panoları kullanarak bölümleri hakkında duyurulara ulaşabilmektedir. Dış mekânda olduğu yapının iç mekânında da öğrenciler için oturma bankları bulunmaktadır. Orta alan ise sirkülasyon için boş bırakılmıştır. Mekânın girişte hemen karşısında duran duvar yüzeyi fakülte bünyesinde bölümlere atıfta bulunacak şekilde tasarlanmıştır. Aynı zamanda bu duvar odak yüzeyi görevi görmektedir (Şekil 43).

Şekil 43. Orman Fakültesi iç mekândan görseller

3.3. Çalışmanın Yöntemi

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin Kanuni Yerleşkesi sınırları dâhilinde eğitim yapılarından Orman Fakültesi öğrenci giriş mekânı için araştırmada izlenen yol ve kullanılan teknikler aşağıda özetlenmiştir.

1. Problemin belirlenmesi ve Çalışmanın Kapsamı: Öncelikli olarak yürütülecek olan çalışmanın konu başlığı belirlenmiştir. Konuyla ilgili problemler tespit edilerek çalışmanın amacı, kapsamı ortaya konulmuş ve varsayımlar oluşturulmuştur.
2. Literatür Taraması: Konuya ilişkin literatür taraması yapılmıştır, kaynaklar incelenerek gerekli bilgiler elde edilmiştir. Yapılar, türleri ve eğitim yapılarının iç-dış ilişkisi ve giriş mekânlarıyla ilgili genel bilgiler toplarmıştır. Dünyada ve ülkemizdeki eğitim yapıları irdelenmiş, yapıların iç ve dış mekân bütün olarak düşünüldüğü takdirde giriş mekânında bunun nasıl işlendiği ile ilgili araştırmalar yapılmış ve tasarım kriterlerine ilişkin veriler elde edilmiştir.
3. Çalışma Alanının Seçimi: Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin Kanuni Yerleşkesi sınırları dâhilinde eğitim yapılarından Orman Fakültesi hem dış mekânının sınırlandırdığı alanın tanımlı olması, hem iç mekânın kot farklılıklarıyla oluşturduğu zengin tasarım anlayışı ile örnek yapı olarak seçilmiştir.
4. Uygulama Çalışmaları: Bu bölüm çalışmanın yöntemini kapsamaktadır. Dört kısımdan oluşmaktadır. İlk olarak mekânla ilgili sorunları ve kullanıcı gereksinimlerini belirlemek için anket ve gözlem çalışmalarıyla bilgi toplanmıştır. İkinci olarak elde edilen verilerin ışığında mekânlara yönelik tasarım kriterleri oluşturulmuştur. Üçüncü olarak belirlenen tasarım kriterleri doğrultusunda bilgisayar ortamında iki farklı sanal tasarım önerisi oluşturulmuştur. Dördüncü ve son olarak hazırlanan tasarım önerileri uzman görüşlerine sunulmuştur.
- 4.1. Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmaları: Kullanıcılardan mekânlara ait bilgi toplamak için iki farklı yöntemle mekânların analizi gerçekleştirilmiştir.
- 4.1.1. Anket Çalışmaları: Anket çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Öğrenci Girişini kullanan öğrencilerin, iç mekânı ve dış mekânı kapsayan giriş mekânı üzerinden kullanıcılarının memnuniyetini ve karşılaştığı sorunları araştırmak amacıyla 71 öğrenciye uygulanmıştır.

4.1.2. Gözlem Çalışmaları: Mekânların hangi sıklıkta, hangi bölgelerinin ne amaçla kullanıldığını tespit etmek amacıyla eğitim-öğretimin farklı dönemlerinde mekân kullanıcılarına dair gözlemler yapılmıştır.

4.2. Uygulama Alanı İçin Tasarım Kriterlerinin Oluşturulması: Elde Edilen veriler ışığında mekânlarda maksimum fayda sağlanacağı kriterlerin oluşturulması hedeflenmiştir. Tasarım kararları Semantik, Pragmatik ve Sentaktik açıdan 3 başlık altında toplanmıştır.

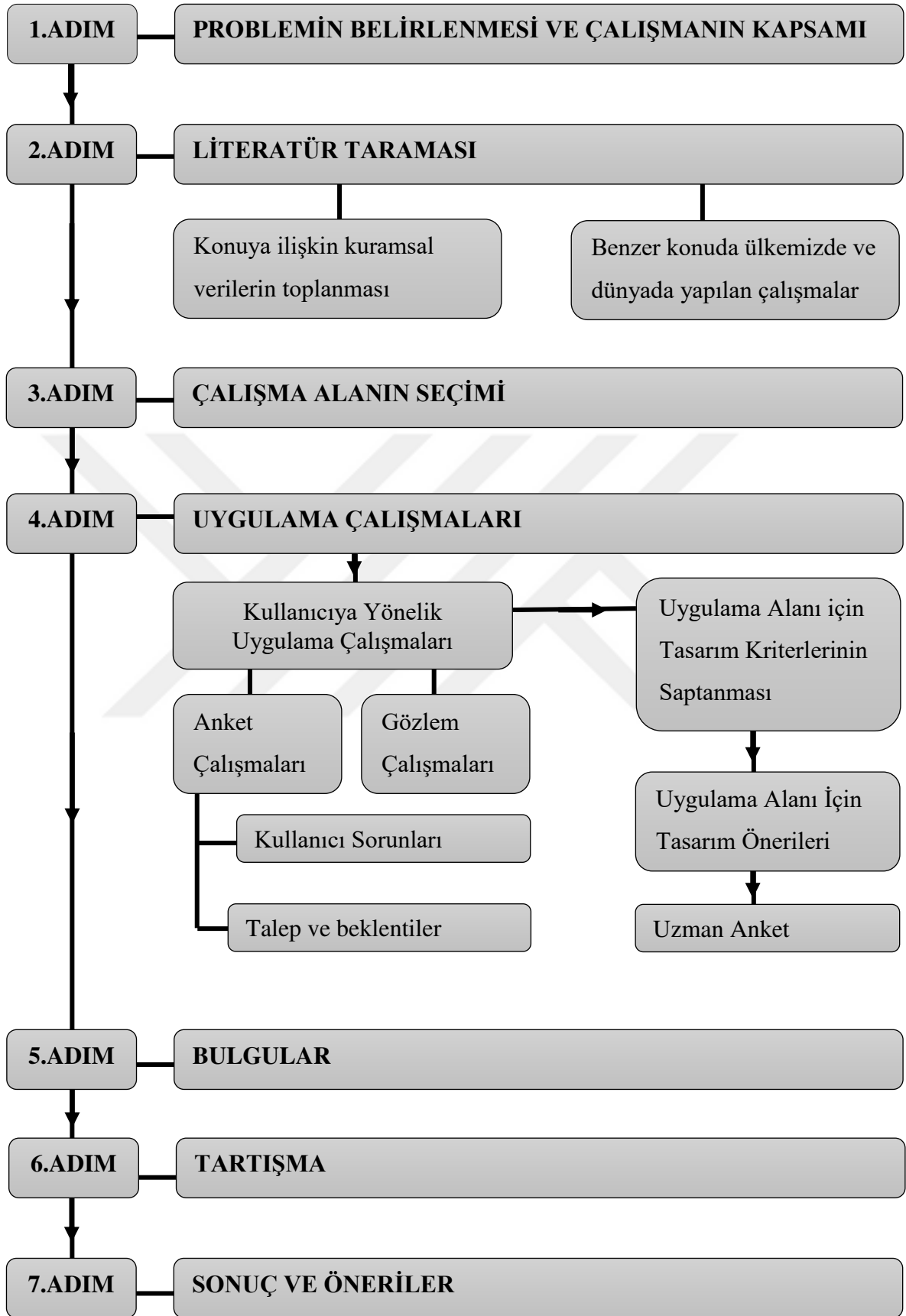
4.3. Uygulama Alanı İçin Tasarım Önerileri: Belirlenen tasarım kriterler doğrultusunda çalışma alanına 2 farklı tasarım önerisi hazırlanmıştır. Hazırlanan öneriler bilgisayar ortamında 2 boyutlu çizimlerin yanı sıra 3 boyut çizimlerle desteklenmiştir.

4.4. Uzmanlara Yönelik Anket Hazırlanması: Mesleği gereği bilgi sahibi olduğu düşünülen 70 kişilik uzman gruba (35 peyzaj mimarı ve 35 iç mimar) sanal tasarım önerilerini anlamsal farklılaşma ölçeği ile değerlendirmesi istenmiştir.

5. Bulgular: Yapılan çalışmalar başlığı altında gerçekleştirilen uygulamalardan elde edilen veriler bilgisayar ortamında IBM SPSS İstatistiksel Analiz Programı (Statistical Package for the Social Science) kullanılarak değerlendirilmiştir. Excel programı yardımı ile tablo ve grafik haline dönüştürülerek sorun tespiti yapılmıştır.

6. Tartışma: Çalışmanın bu aşamasında konunun ele alınış biçimi ve konusunda benzer çalışmalara kıyasla farklılığı açıklanmıştır. Yöntem ve bulgularıyla diğer çalışmalardan ayıran noktaları ve çalışmanın sonucunda elde edilen genel bulgular net bir şekilde ortaya konulmuştur.

7. Sonuç ve Öneriler: Araştırmanın sonucunda ulaşılan özgün sonuçlar ve bu yönde sunulan çalışmaya özgü öneriler ortaya konmuştur.

Şekil 44. İş Akış Şeması

3.3.1. Uygulama Çalışmaları

3.3.1.1.Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmaları

Mekânlara ait bilgi toplamak için iki farklı yöntemle mekânların analizi gerçekleştirilmiştir.

3.3.1.1.1. Anket Çalışmaları

Bu çalışma; Orman Fakültesi Öğrenci Girişini kullanan öğrencilerin, iç mekânı ve dış mekânı kapsayan giriş mekânı üzerinden kullanıcılarının memnuniyetini ve karşılaştığı sorunları araştırmak amacıyla 71 öğrenciye uygulanmıştır. Ankette açık ve kapalı uçlar sorular sorulurken, soruların açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

Ek-1’ de verilen Anket formunda 19 soru bulunmaktadır. Açık ve kapalı uçlu soruların yer aldığı anket çalışmasında soruların anlaşılır olmasına özen gösterilmiştir. Anketin ilk 3 sorusu yaş, cinsiyet, eğitim durumundan oluşan kullanıcıları tanımaya yönelik sorulardır. Dördüncü soruda katılımcılara giriş mekânı olarak tanımlanan iç ve dış mekânda ne tarafa yönleneceklerine karar verip veremedikleri sorulmuştur. Beşinci soruda söz konusu mekânların büyüklüğü ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Altıncı soru görseldeki iç ve dış mekânın kullanıcısı için ne ifade ettiği sorulmuştur. Yedinci soru ise, mekânların kullanıcıların beklentilerini karşılayıp karşılamadığına yöneliktir. Sekizinci soruda kullanıcılardan tanımlanan dış mekân ve iç mekânda yaptıkları etkinlikleri sıralamaları istenmiştir. Dokuzuncu soruda ise bu etkinlikleri yaparken mekânlarda yaşadıkları sorun ve kolaylıklar sorulmuştur. Onuncu soruda kullanıcılara kullanılan malzemeleri estetik bulup bulmadıkları sorulurken, on birinci soruda kullanıcılara sunulan mimari öğeleri ilgi çekiciliklerine göre 1,2,3 şekilde sıralamaları istenmiştir. On ikinci soruda tasarım yapılırken ele alınması gereken estetik ve işlevsel unsurların sıralanması istenmiştir. On üçüncü soruda kullanıcılara iç ve dış mekân arasında süreklilik olup olmadığı sorulmuş, cevapları evet olanlar için on dördüncü soruda da ise iç ve dış mekân arasındaki sürekliliğin hangi bileşen ve öge ile sağlandığı sorulmuştur. On beşinci ü soruda da iç ve dış mekân arasında süreklilik olmasını istediklerini bu sürekliliğin içten dışa ve dıştan içe hangi bileşen veya öğeyle

olmasını istedikleri sorulmuştur. On altıncı soruda iç mekân ve dış mekân arasında kapının kullanıcılar için geçirgenliği sağlayıp sağlamadığı sorulmuştur.

On yedinci soruda ise, anlamsal farklılaşma ölçeği oluşturularak mevcut mekânların değerlendirilmesi istenmiştir. Zıt sıfat çiftlerinden oluşan anlamsal farklılaşma ile amaç, kullanıcıların mekânları kullanırken duygularını ya da davranışları ölçmektir. Kullanılan zıt sıfat çiftleri oluşturulurken daha önce yapılmış olan çalışmalardan yararlanılmıştır. Başkaya, Dinç, Aybar ve Karakaşlı (2003) “Mekânsal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü” başlıklı makalede, mekâna ait ilk imajı ölçmek için mevcut yapının giriş holünde geliştirdikleri iki farklı tasarım önerisinde mekânın kullanıcılarına anket uygulaması yapmışlardır. Ankette katılımcıların mekân etkilerini değerlendirmesi amacıyla sıfat çiftleri kullanılmıştır. Bu sıfatlar boğucu, korkutucu, sinirlendirici, etkisiz, neşelendirici, güven verici, rahatlatıcıydı. Kurdoğlu ve Bekar (2018), “Bir Fuaye Alanının Değişiminin Temel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi” isimi makalede KTÜ Orman Fakültesinin fuaye alanına 2017 yılında tasarlanan ve uygulanan iç mimari projenin ele alınan kriterleri sağlayıp sağlamadığını test etmek için fuaye alanının kullanıcıları tarafından değerlendirilmesi için anket yapılmıştır. Ankette katılımcılara “benzer, kimlikli, işlevsel, estetik, sade, eşsiz, hareketli, dengeli, birlik, süreklilik” gibi sıfatlarla puanlandırılması istenmiştir. Hidayetoğlu (2010), “Üniversitelerde Eğitim Yapılarının İç Mekânlarında Kullanılan Renk ve Işığın Mekânsal Algılama ve Yön Bulmaya Etkileri” başlıklı doktora çalışmasında mekânın, kullanıcıların algısal performansları üzerindeki etkileri incelenmek amacıyla “mutluluk verici - mutsuz edici”, “ferah – sıkıcı”, “huzurlu – huzursuz”, “sıcak – soğuk”, “aydınlık – karanlık”, “davet edici – itici”, “hoş zevkli - hoş değil, zevksiz”, “heyecan verici - can sıkıcı”, “hareketli – durağan”, “sakinleştirici - huzursuz edici”, “rahat – konforlu – rahatsız” sıfat çiftlerinden oluşmaktadır. Dinçer (2016), “Kent Merkezlerinde Yaya Ölçekli Ulaşım Olanaklılığı: Trabzon Kahramanmaraş Caddesi Örneği” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında yayalar, işyeri sahibi/çalışanlar ve uzmanlardan caddeyi tanımlaması için çekici-itici, kimlikli-kimiksiz, huzurlu-huzur bozucu, işlevsel- işlevsiz, temiz-kirli, havadar- boğucu, düzenli-karmaşık, ilginç-sıradan, güvenli-tehlikeli, estetik- estetik değil, sağlıklı- sağlıklı olmak üzere 11 adet sıfat çifti oluşturulmuştur.

Ankete katılan katılımcılardan mevcut yapıda kullandıkları ve anket cetveli üzerinde görsellerle kendilerine gösterilen iç ve dış mekân “tanımlı-tanımsız”, “yönlendirici-yönlendirici değil”, “güvenli, güvenli değil”, “etkileyici-etkileyici değil”, “dengeli-

dengesiz”, “çeşitlilik-karmaşa” , “birlik var-birlik yok”, “modern/nitelikli-modası geçmiş/niteliksiz”, “kullanışlı-kullanışsız”, “ferah-kasvetli”, “sıcak-soğuk”, “kimlikli-kimiksiz”, “renkli-canlı-renksiz/cansız”, “sürdürülebilir-sürdürülebilir değil”, “olumlu deneyim/anı-olumsuz deneyim/anı”, “aidiyet hissediyorum, aidiyet hissetmiyorum” olmak üzere 17 sıfat çiftine “1 (En Az) , 2 (Az), 3 (Orta), 4 (Çok), 5 (En Çok)” puanlarından birini vererek değerlendirmeleri istenmiştir (Tablo 1). Anketörlerin, iki zıt kavramı ifade eden sıfat çiftlerine hem puanlamayı kolay algılamalarını sağlamak hem de istatistik analizleri IBM SPSS’ de kolay gerçekleştirebilmek için 1, 2, 3, 4, 5 puanlarını vermeleri istenmiştir.

Sonuçlar IBM SPSS programı kullanılarak yüzde değerleri alınmıştır. Kullanılan sıfat çiftlerinin değişkenlerinin birbiri ile olan ilişkisini ölçmek için faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen değerler Microsoft Excel programı aracılığıyla tablo ve grafik haline dönüştürülmüştür.

Tablo 1. Kullanıcı grubu için anlamsal farklılaşma ölçeği

	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
A	5	4	3	2	1	B
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Çeşitlilik						Karmaşa
Birlik var						Birlik yok
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Kimlikli						Kimiksiz
Renkli-canlı						Renksiz-cansız

Tablo 1'nin devamı

Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil
Olumlu Deneyim/Anı						Olumsuz Deneyim/ Anı
Aidiyet Hissediyorum						Aidiyet Hissetmiyorum

Son olarak on sekizinci ve on dokuzuncu soruda, kullanıcılara mekânların geleceklerine yönelik sorular olmuştur. İlk olarak mekânlar yeniden tasarlandığında sürdürülebilir tasarım ilklerinin dikkate alınıp alınmasının gerekliliği sorularken, ikinci olarak mekânların daha kimlikli olabilmesi için önerileri sorulmuştur.

3.3.1.1.2. Gözlem Çalışmaları

Bir mekândaki kullanıcıların kullanım alanlarına göre hangi faaliyetleri gerçekleştirdiğini bilmek, o mekânın kullanıcılarının gereksinimleri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlar. Kullanıcılar mekânları yaşayarak öğrenir. Yapılan gözlemler, mekânlarda yaşanan olumlu ve olumsuz çıkarımları o mekânları deneyimlerken edinilebilmektedir.

Gür; fiziksel çevrenin insanlar tarafından nasıl kullanıldığının izlenmesinin sistematik biçimde olması gerekliliğinden bahseder. Gözlem yöntemlerinin özelliklerini; empatetik, dolaysız, dirik ve değişen ilgi olmak üzere 4 başlıkta toplamıştır. Bu 4 özelliğin temellinde mekânların kullanıcıları hakkında temel ipuçları elde etmek yatar. Herhangi bir konuda kullanıcı grubuna sorulan sorulara alınan yanıtlar söylemek istedikleri kadarını içermektedir. Fakat gözlemler söylenenlerin ötesinde yapılanları da ortaya çıkarır (Gür,1995).

Dolayısıyla, sorulara verilen cevaplar çoğu zaman kullanıcıların bize söylemek istediğini bilmemizi sağlar denilebilir. Fakat yapılan gözlemler sayesinde tarafsız ve güvenilir bilgiye ulaşabilmektedir. Çalışma kapsamında, kullanıcıların mekânları kullanırken ki gereksinimlerini belirlemek için gözlem tekniği kullanılmıştır.

Kullanıcı gruplarının uygulama alanlarını kullanım durumları eğitimim – öğretim dönemi içerisindeki günlere ve hatta saatlere göre değişkenlik göstereceği göz önüne alınarak, incelemeler düzenli zaman aralıkları ile yapılmıştır. 2019 yılı ekim ve kasım

aylarında 11.00-13.00 ve 15.00-17.00 saatleri arasında yapılmıştır. Verilerin sistemli bir şekilde kayıt altına alınabilmesi için gözlem çizelgesi oluşturulmuştur (Tablo 2).

Kullanıcıların mekânları hangi yoğunlukta kullanıldığını belirlemek için, ekim ve kasım ayları boyunca mekânlara gidilmiştir. Her ay için mekânlara (ilk haftadan son haftaya pazartesi- cuma günleri olmak üzere) dönüşümlü olarak gidilerek toplamda 6 günlük kayıt tutulmuştur. Dış mekân ve iç mekânda m²' ye düşen insan sayısının ortalamalarının hesaplanmasıyla kullanıcıların hangi alanlarda bulundukları plan üzerinde gösterilmiştir.

Tablo 2. Gözlem çizelgesi

	Ekim	Kasım
İç Mekân (11.00-13.00)	Plan Analiz	Plan Analiz
İç Mekân (15.00-17.00)	Plan Analiz	Plan Analiz
	Ekim	Kasım
Dış Mekân (11.00-13.00)	Plan Analiz	Plan Analiz
Dış Mekân (15.00-17.00)	Plan Analiz	Plan Analiz

3.3.1.2. Uygulama Alanı İçin Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi

Uygulama alanı için tasarım kararları oluşturulurken mekânlar semantik, pragmatik ve sentaktik açıdan ele alınmıştır.

3.3.1.2.1. Semantik Tasarım

Tasarım sürecinde tasarımın ana fikri belirlemek için oluşturulan kavram tasarımcıya yol gösterici niteliktedir. Çalışmalar belirlenen kavram doğrultusunda şekillenir. Tasarımcılar tasarım ürününe şekil verirken kavramdan faydalanırlar. Konseptler; fiziksel ihtiyaçlarımıza cevap vereceği gibi duysal yönlerimizi de harekete geçirmelidir. Kullanılan renk, doku, malzeme ergonomi bu aşamada devreye girer. Duygularımızı şekillendirecek ürünler kavram çerçevesinde belirlenerek kullanıcıya sunulacaktır. Kısacası semantik tasarım; fiziksel ve duysal boyutta tasarımın ortaya konulması için temel yapı taşıdır.

Tasarımın kavramın belirlenmesinde problemlerin en iyi şekilde analiz edilmesi yatar. Kullanıcıların ihtiyaçları veya mevcutta var olan problemlerin belirlenmesi gerekir. Bu bağlamda, kullanıcılar ile anket ve mevcut alandaki gözlem çalışmaları yapılmıştır. Çalışmaların analizleri ışığında yapılan beyin fırtınalarıyla fikirler geliştirilmiştir. Geliştirilen fikirlerden en iyisi seçilmiş ve tasarım ürününü ortaya koyarken kavramı belirlemiştir.

Bu tez kapsamında yapılan sanal tasarım önerilerinde kullanıcıların mekânlarda daha fazla zaman geçirmek istemesi, kendilerini yapıların içinde de dışarısı kadar özgür hissetmek istediklerini dile getirmeleri problemin belirlenmesindeki en etkin faktördür. Kendisini yaşadığı çevreden ayrı düşünemeyen insanlık için, yarattığı yapıları da var olan çevreden ayrı düşünmek mümkün değildir. İnsan doğanın bir parçasıdır. Doğada temel gereksinimlerine karşılık vermesi için oluşturduğu yapıları kendi çevresiyle bütünleştirmek en temel görevimizdir. Bu bağlamda mevcut yapı üzerinde yapının iç ve dış ayrımının ortadan kaldırmayı kaçınılmaz hale getirmiştir. İç ve dış mekânı bir araya getirmek için ise; “doğa” temasını işlemek tasarımda ana kabul olarak belirlenmiştir.

Doğa kavramının seçilmesinde gençlerin gerek sürdürülebilir mekânları görmek istemeleri gerekse yeşil alanların hem iç mekânda hem dış mekânda azlığından şikâyet etmeleri de etkilidir.

Tasarım bir ürünü ortaya koyarken ki süreci temsil eder. Tasarım sürecinde belirlenen kavramın getirilerinden biri de ürünü ortaya koyarken, problemlere verilen cevapların doğa kavramını destekler nitelikte olmasıdır. Örneğin;

- Mekânlar arası organizasyonun nasıl yapıldığı?
- Mekân bileşenlerinin nasıl kullanıldığı?
- Sirkülasyon alanlarının nerede ve nasıl belirlenmesi?
- Donatıların nerede ve nasıl konumlandırılabilceği?
- Mekânlar oluşturulurken kullanılacak malzemeler neler olacaktır?
- Sürdürülebilir tasarımlar oluşturulurken hangi öğelerden yararlanılacaktır?

gibi soruların yanıtları bulunurken ana kabul olarak benimsenen “doğa” temasından yararlanılmıştır.

3.3.1.2.2. Pragmatik Tasarım

Pragmatik tasarımda, mekân kullanıcılarına maksimum fayda sağlamayı hedefler. Mekânlar kullanıcıların isteklerine karşılık verdiği doğrultuda yaşanabilir olacaktır. Mekânlardan maksimum fayda sağlamak için kullanıcı gereksinimlerin belirlenmesi gerekir. Belirlenen gereksinimler hangi eylemlerin hangi eylem alanında olacağı sonucunu doğurur. Belirlenen eylem alanlarının organizasyonu doğru kurulması mekânların niteliğini artıracaktır.

Çalışmanın bu kısmında, anket ve gözlem çalışmalarından edinen bilgiler doğrultusunda yapının içerisinde ve dışarısındaki mekânlar için kullanıcı gereksinimleri, eylemler ve mekân tablosu oluşturulmuştur. Kullanıcıların iç mekânda ve dış mekânda yaptığı etkinliklerin farklılık göstermesinden ötürü bu çalışma her iki mekân için ayrıca yapılmıştır.

Tablo 3 ve Tablo 4 de kullanıcı gereksinimleri ve mekânlar arasındaki ilişkiler göz önüne alındığında gençlerin gün içerisinde dersliklerin dışında birlikte zaman geçireceği,

sosyalleşeceği ve toplu çalışmaları imkânlı kılan mekânlara da ihtiyaç duyduğu açıktır. Gençler üniversite hayatlarını doya doya yaşayacağı mekânlara ihtiyaç duyması yönündedir. İç ve dış mekânın tasarımları gençlerin beklentilerini karşıladığı ölçüde başarılı olacaktır.

Tablo 3. İç mekânda kullanıcı gereksinimleri-eylemler-mekân ilişkisi

Kullanıcı Gereksinimleri	Eylemler	Mekân
▪ Ders aralarında beklemek ▪ Arkadaşlarla sohbet etmek ▪ Derse hazırlık ▪ Bölüm panolarını incelemek ▪ Kitap okumak ▪ Bölüme aidiyet hissetmek	- Arkadaşlarla oturma - Konuşmak - Ders çalışmak	- Oturma Alanları - Çalışma Alanları - Bilgilendirme pano Alanları

Tablo 4. Dış mekânda kullanıcı gereksinimleri-eylemler-mekân ilişkisi

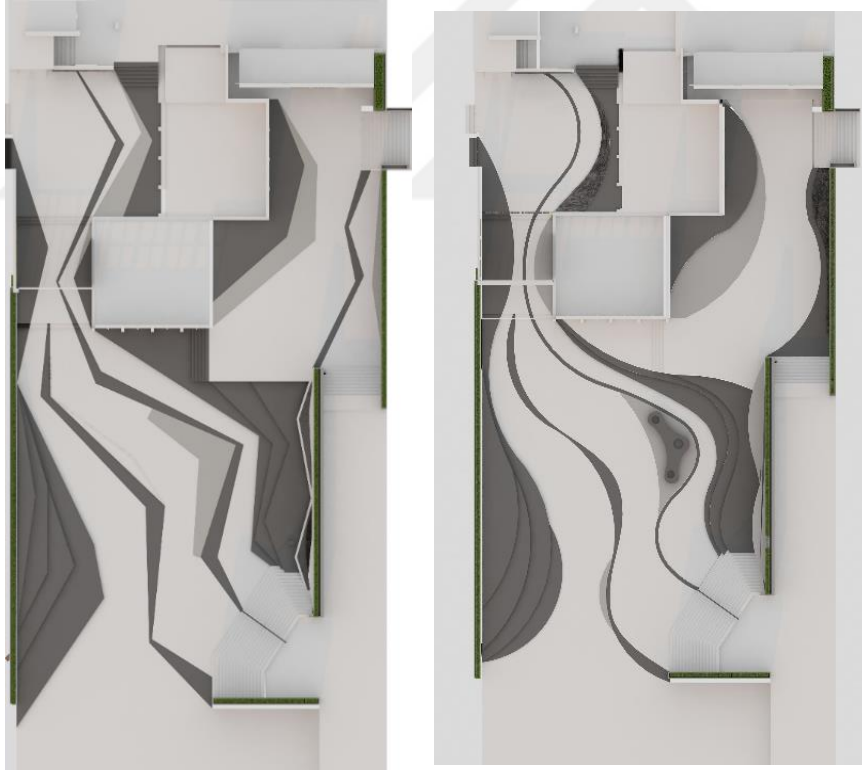
Kullanıcı Gereksinimleri	Eylemler	Mekân
▪ Dinlenmek ▪ Derse hazırlık ▪ Ders aralarında beklemek ▪ Arkadaşlarla sohbet etmek ▪ Doğadan faydalanmak ▪ Sürdürülebilir tasarım anlayışı ▪ Bölüme aidiyet hissetmek	- Güneşlenmek-Gölgede oturmak - Çimlerde oturmak - Arkadaşlarla oturmak - Konuşmak - Ders çalışmak - Bisiklet kullanmak	- Oturma Alanları - Çalışma Alanları - Toplanma Alanları - Bisiklet park alanları - Sergi Alanları

3.3.1.2.3. Sentaktik Tasarım

Seçilen kavramın tasarıma yansımaları biçimsel kaygıyla sağlanır. Ana kabul olarak alınan doğa kavramı uygulama alanına yansıtılırken doğanın düzensizliği içindeki eşsiz

uyum çıkış noktası olmuştur. Doğanın matematiğinde parçaların bütünü oluşturması ve bunu belirli bir sistematik içerisinde yapması vardır. Altın oran olarak adlandırılan bu kavram doğada parçanın bütüne oranında kendini göstermektedir. Geçmişten günümüze insanlığın güzeli bulmasında etkin rol üstlenmiştir.

Eğitim yapıların neredeyse tamamına yakını tasarlanırken yapıların iç mekânı ve dışı mekânı ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir. Uygulama alanı olarak belirlediğimiz Orman Fakültesi öğrenci girişinde mevcut iç ve dış mekânına baktığımızda da aynı yaklaşımı görmekteyiz. Bu bağlamda yapının içi ve dışını bir bütün olarak ele almak doğanın bütünsel tavrının tasarıma yansımada şeklinde yorumlanmıştır. Yapı ve çevresi arasındaki ilişki yapının çevresiyle bütünleşik olarak algılanması sağlayacaktır. İnsan eliyle oluşturulmuş yapının doğanın karşısında değil tam yanında olduğunun ispatı niteliğinde olacaktır. Günümüzün sürdürülebilir tasarım anlayışına paralel olarak geliştirilen bu düşünceler doğrultusunda kavram biçime yansıtılmıştır (Şekil 45).

Şekil 45. Kavramın biçime yansımaları

Doğadaki sert ve yumuşak dokular göz önüne alınarak zemindeki biçimsel form iki farklı seçenikle oluşturulmuştur. Sert dokuların oluşturulan keskin formlarla doğanın dinamik yapısını yansıtmak istenmiştir. Zeminde yönlendirmeye hissi veren formların hareketi kullanıcıyı mekâna ulaşana kadarki yolda canlı tutacaktır. Yapıya ulaşan

kullanıcılar çizgilerin yapının içeride devam etmesiyle iç ve dış arasında bir dil birliği sağlanacaktır. Doğanın topoğrafik yapısını oluşturan formlar ise organik çizgilerle tasarıma yansıtılmıştır. Zeminde oluşturulan yönlendirme yapıyı içerisi ve dışarıyla kavrar şekilde düşünülmüştür.

3.3.1.3. Uygulama Alanı İçin Sanal Tasarım Önerileri

Tasarıma ilişkin semantik, pragmatik ve sentaktik kriterler oraya koyulduktan sonra dijital ortamda 3 boyutlu modelleme programlarından faydalanarak sanal tasarım önerileri oluşturulmuştur. Mevcut mekânların kullanıcı gereksinimleri ve sorunsalları göz önüne alınarak oluşturulan kriterler doğrultusunda iki farklı tasarım yapılmıştır. Temel amaç iç ve dış mekânın keskin sınırlarla birbirinden ayrılmaması ve arasındaki ilişkinin doğru kurulmasıdır.

3.3.1.4. Uygulama Alanı İçin Uzman Anket Çalışmaları

Hazırlanan sanal tasarım önerileri 35 iç mimar ve 35 peyzaj mimarından oluşan 70 kişilik uzman grup tarafından değerlendirilmesi için anket çalışması yapılmıştır.

Ankette anlamsal farklılaşma ölçeği ile analiz yöntemi uygulanmıştır. Anket formu Ek-2’ de verilmiştir. Anket çalışmasında dört sorusunda ankete katılanların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve mesleği sorulmuştur. Daha sonra 70 kişilik uzman gruptan iki ayrı tasarım önerisi için ayrı ayrı anlamsal farklılaşma ölçeği ile mekânları değerlendirmesi istenmiştir. Daha önce mekânların mevcut halinin anlamsal farklılaşma ölçeği için kullanılan sıfat çiftlerinden “tanımlı-tanımsız”, “yönlendirici-yönlendirici değil”, “güvenli, güvenli değil”, “etkileyici- etkileyici değil”, “dengeli-dengesiz”, “çeşitlilik-karmaşa” , “birlik var-birlik yok”, “modern/nitelikli-modası geçmiş/niteliksiz”, “kullanışlı-kullanışsız”, “ferah-kasvetli”, “sıcak-soğuk”, “kimlikli-kimiksiz”, “renkli/canlı-renksiz/cansız”, “sürdürülebilir-sürdürülebilir değil” olmak üzere 15 sıfat çifti korunmuştur. Kullanıcı grubuna yapılan anlamsal farklılaşma ölçeğinden farklı olarak, mekânı deneyimleyerek edinilen ‘olumlu deneyim/anı- olumsuz deneyim/anı’ ve ‘aidiyet hissediyorum- aidiyet hissetmiyorum’ ibareleri çıkarılmıştır. Sıfat çiftlerine hem puanlamayı kolay algılamalarını

sağlamak hem de istatistik analizleri IBM SPSS 'de kolay gerçekleştirebilmek için “1 (En Az), 2 (Az), 3 (Orta), 4 (Çok), 5 (En Çok)” puanlarından birini vermiştir (Tablo 5).

Anket sonuçları için IBM SPSS programı aracılığıyla yüzde değerleri alınmıştır. Ayrıca sonuçların Aritmetik Ortalamaları ve Faktör Analizi ile grafik haline getirilmiştir.

Tablo 5. Uzman grup için anlamsal farklılaşma ölçeği

	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
A	5	4	3	2	1	B
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Çeşitlilik						Karmaşa
Birlik var						Birlik yok
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli-canlı						Renksiz-cansız
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil

4.BULGULAR

4.1. Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmaları Bulguları

Bu bölüm, uygulama alanı olarak belirlenen Orman Fakültesinin aktif öğrencileriyle yapılan anket ve gözlem çalışmalarından elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirilmesi içermektedir.

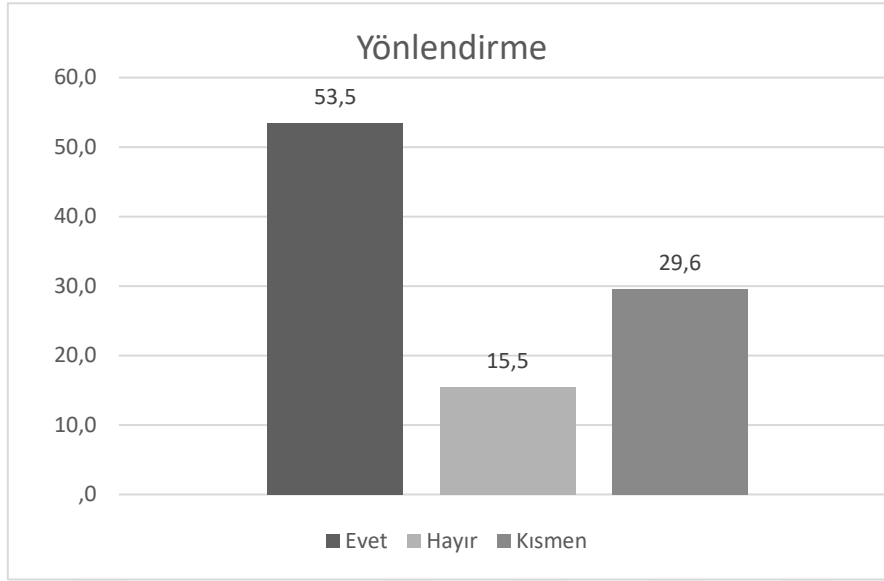
4.1.1. Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Anket yoluyla elde edilen veriler IBM SPSS ortamında analiz edilmiş ve yüzde değerleri bulunmuştur. Ankete katılan 71 kişilik katılımcı grubunun 51'i (%71,8) erkek, 20'si (%28,2) kadındır. Katılımcıların %90,5' i (65 kişi) 19-24 yaş grubundadır. Bunu %7,0 (5 kişi) oranla 25-30 yaş grubu izlemektedir. En düşük oran ise, %1,4 (1 kişi) ile 31-35 yaş grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların tümü lisans öğrencisidir (Tablo 6).

Tablo 6. Kullanıcı bilgileri

Cinsiyet	Kadın	Erkek	
Kişi sayısı	51	20	
Yaş	19-24	25-30	31-35
Kişi sayısı	65	5	1

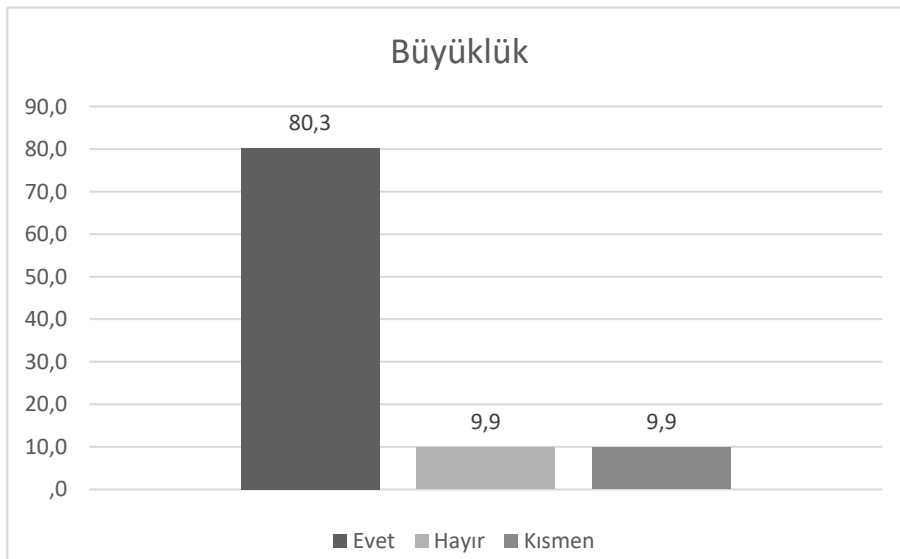
Katılımcılara ilk olarak yapıya ilk girdiklerinde, ne tarafa yönleneceklerine kolay karar verip veremedikleri sorulmuştur. “Evet” yanıtını verenler %53,5’dir. 71 kişilik grup içerisinde %15,5’lik kısmın karar verememesi, %29,6’lık kısmın ise kısmen karar verebildiğini söylemesi önemlidir (Şekil 47).

Şekil 46. Görseldeki giriş holü diğer mekânlara yönlendirme konusunda sizce etkin mi?

Yapılan çalışmada giriş olarak tanımladığımız dış mekân ve iç mekândaki yönlendirmeyi yeterli bulan %53,5’lik kesim bunun nedenini mekânların geniş olmasına bağlamaktır. Yönlendirme yetersiz ya da kısmen yeterli bulanlar ise, aydınlatmaların yetersizliğinden, herhangi bir danışma ve tabela olmamasından yakınmaktadır. Yapıya ilk kez deneyimler için, sorarak yön bulması gibi bazı çelişkiler bulunmasına karşın bir şekilde gideceği yere doğru yönlendirildiği göstermektedir.

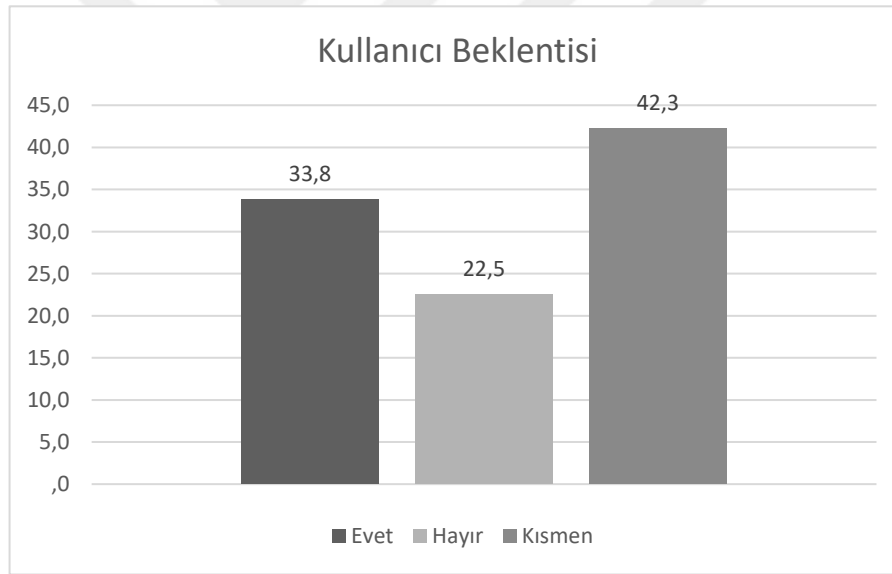
Kullanıcılara dış mekân ve iç mekânın yeterli büyüklükte bulup bulmadıkları sorulduğunda ise, büyük oranında yeterli büyüklükte bulmamaktadırlar (%80,3) (Şekil 47).

Şekil 47. İç mekân ve dış mekân kullanıcının gereksinimleri karşılamak için sizce yeterli büyükte mi?

Giriş mekânı olarak tanımlanan bu alanların kullanıcılarına ne ifade ettiği sorulduğunda, katılımcıların %22,5'i görseldeki mekânları derse girmeden önce veya ders aralarında ders saatini beklerken zaman geçirdiği alanlar olarak tanımlamıştır. Mekânların sıradan olmasından şikâyet eden %15,4'lük kullanıcı grubu, çoğu zaman özellikle iç mekânda zaman geçirirken kendilerini dış mekândan bağlantıyı kesip hapsedilmiş hissettiğinden şikâyetçidir. Mekânların kullanıcıları üzerinde anlam ifade etmesi için yapının kullanım amacını yansıtmamasını bekleyen %22,5'lik kullanıcı grubu ise, mekânın kendisi için ifadesini anlamsız bulmaktadır.

İç mekân ve dış mekânın kullanıcı grubu için ne ifade ettiğini belirledikten sonra, bu bağlamda kendileri için beklentilerini karşılayıp karşılamadığı sorulmuştur. Cevaplar arasında “kısmen karşılıyor” yanıtını verenler %42,3' dür. Çalışmaya katılan 71 kişiden %42,3' lük kısmın mekânların beklentilerini yeterince karşılayamadığını düşünmesi önemlidir (Şekil 48).

Şekil 48. Görseldeki mekânlar sizce kullanıcısının beklentilerini karşılıyor mu?

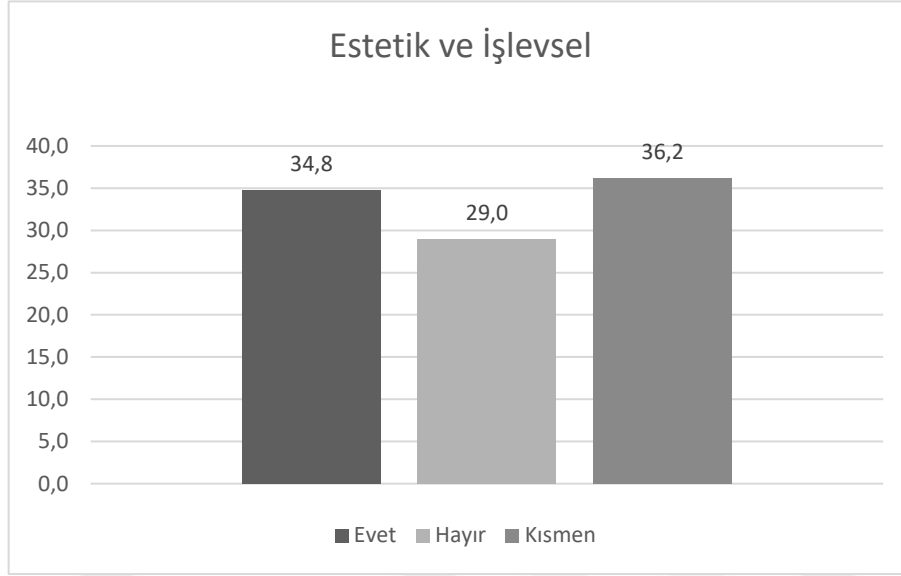
Ankete katılan kullanıcıların %33,8'i “evet” yanıtını vererek beklentilerini karşıladıklarını söylemelerine neden olarak mekânların büyük ve ferah olmasını göstermiştir. Beklentiyi “kısmen” karşıladığı (%42,3) veya “hayır” (%22,5) diyerek beklentisini karşılanmadığını söyleyen kullanıcılar arasında estetik görünmediğini düşünenler çoğunluktadır. Cevaplar arasında diğer çoğunluğu “yeşil kullanımının az bulunması” oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra bölüm bilgilendirmelerinin yetersizliği,

düzensizlik ve bölümle ilgili tanımlayıcı kişiselleştirebilecekleri nesnelerin olmamasından yakınılmaktadır.

Katılımcılara iç mekân ve dış mekânda yapmış oldukları etkinlikleri sıralaması istendiğinde, gelen cevapların %49,3'ü her iki mekânda da gençlerin “ders aralarında sohbet etmek, dinlenmek veya çalışmak için bulundukları” olmuştur. Dış mekân aktivitelerinin kullanıcıların %21,1'i “sigara içmek” olarak belirtmişlerdir. Yeşilliklerde oturmak veya çalışmak dış mekânı kullanmaları kullanıcıların %15,5'ini oluşturmaktadır. İç mekânda kullanıcılar %28,1'i ders çalışmak, %9,8'i panolardan bilgi amaçlı faydalanmak için bulunduklarını ifade etmişlerdir.

Ankete katılan kullanıcı grubunun bu etkinlikleri yaparken karşılaştıkları sorun ve kolayları ifade etmesi istendiğinde, %11,3'ü çok sigara içilmesinden rahatsız olduklarını, sigara içenler için alan sınırlandırmasının olması gerektiğini belirtmişlerdir. Kullanıcıların %25,3'ü bu mekânlarda zaman geçirirken yaşadığı zorluklardan bir tanesi olarak yeşil alanların ve oturma alanlarının yetersiz olmasından yakınmaktadır. Kullanıcılar özellikle yağmurlu günlerde hava almak ya da sigara içmek gibi gereksinimlerini karşılamak istediğinde dış mekânı kullanırken örtü elemanının olmamasını mekânları kullanırken yaşadığı sorunlar arasında göstermektedir (%12,7). Tüm bu olumsuzluklara karşın kullanıcıların %18,3'ü mekânların onlara sağladığı en büyük kolaylığın büyük ve ferah olması olarak görmektedir. Kullanıcıların %8,5'i de mekânın içerisinde hocaların isim ve kat numaralarının giriş kısmında bulunması yönlendirme konusundaki kolaylıklar olarak belirtmişlerdir.

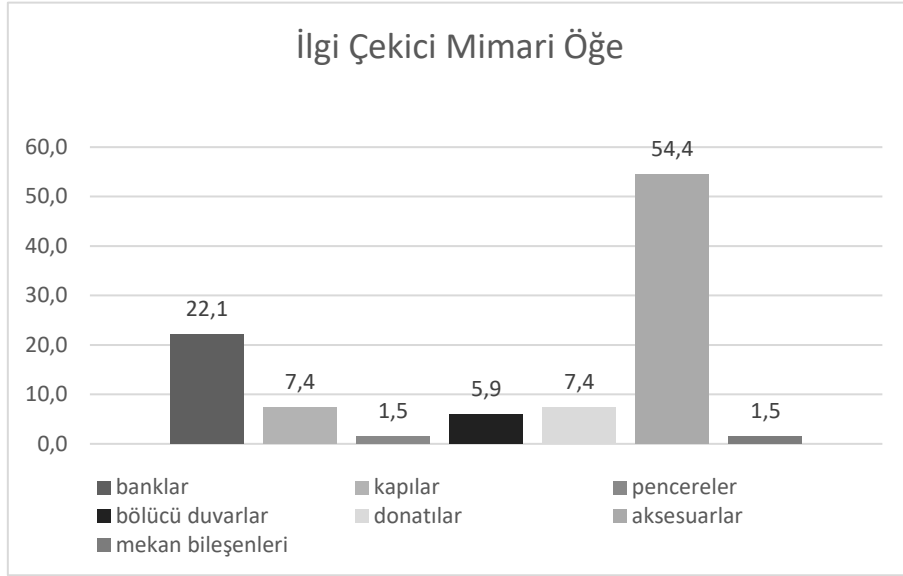
Kullanıcılar için mekânların tek başına fiziksel gereksinimleri karşılaması yeterli olmayacaktır. Fiziksel gereksinimlerinin yanı sıra kullanılan malzemeler yolu estetik ve işlevsel açıdan da beklentiyi karşılaması gerekiyor. Bu bağlamda ankete katılan kullanıcılara kullanılan malzemelerin estetik ve işlevsel açıdan uygunluğu sorulduğunda %34,8 oranında “evet”, %29,0 oranında “hayır” , %36,2 oranında ise “kısmen uygundur” yanıtları alınmıştır (Şekil 49).

Şekil 49. Sizce iç ve dış mekânda kullanılan malzemeler estetik ve işlevsel açıdan uygun mu?

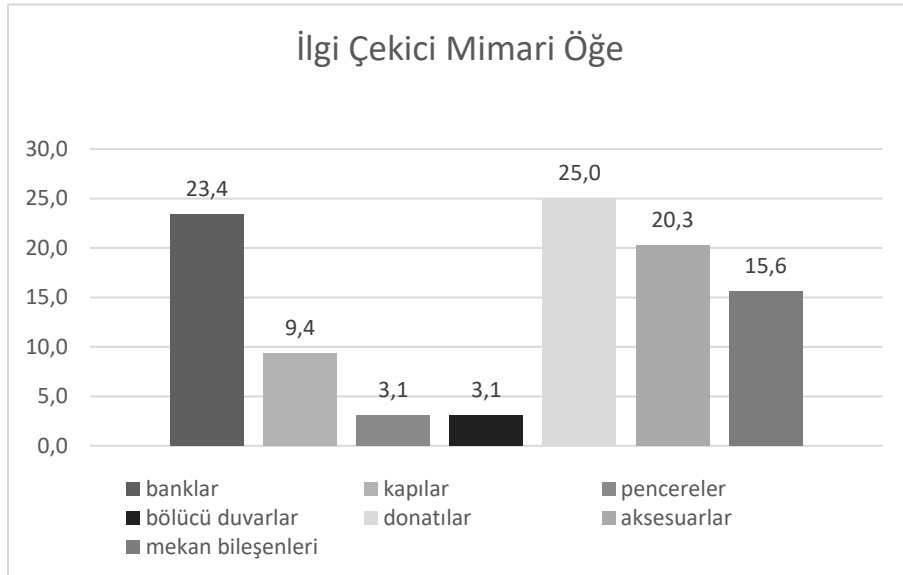
Malzemelerin estetik ve işlevsel anlamda %36,2 oranında “kısmen uygun” bulan ve %29,0 oranında “hayır” diyerek uygun bulmayanlar neden olarak görselliği zayıf bulmaları ve bölümlerini yansıtmadığını göstermeleri en dikkat çekici cevaplar olmuştur. Mekânlar arasında uyumsuzluğun olduğu ve çağın gerisinde kaldığından yakınmışlardır.

Katılımcıların mekânları kullanırken 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre estetik bir değerlendirme yaparak 1,2,3 şeklinde sıralaması istenmiştir. İlk sıralamada, “aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)” %54,4 oranda en yüksek değeri almıştır. Bu oranı sırasıyla %22,1 “banklar”, %,7,4 “kapılar” ve “donatılar”, %5,9 “bölücü duvarlar”, %1,5 “pencereler” ve “mekân bileşenleri (merdivenler vb.)” takip etmektedir (Şekil 50).

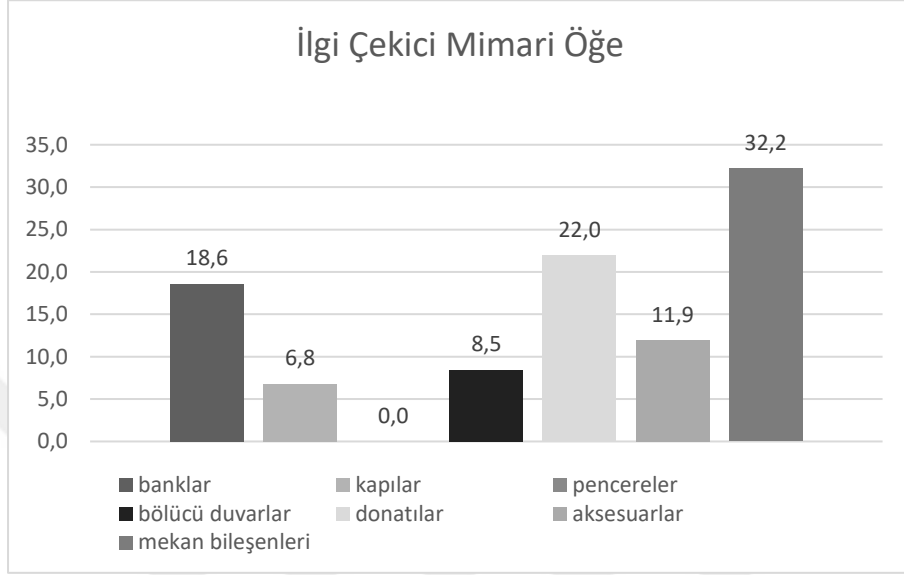
Şekil 50. Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?

2.sıralama en yüksek oran %25,0 ile “donatılar” olmuştur. %23,4 banklar, %20,3 “aksesuarlar” (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.), %15,4 “mekân bileşenleri (merdivenler vb.)”, %9,4 “kapılar”, %3,1 “pencereler” ve “bölücü duvarlar” diğer oranlardır (Şekil 51).

Şekil 51. Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?

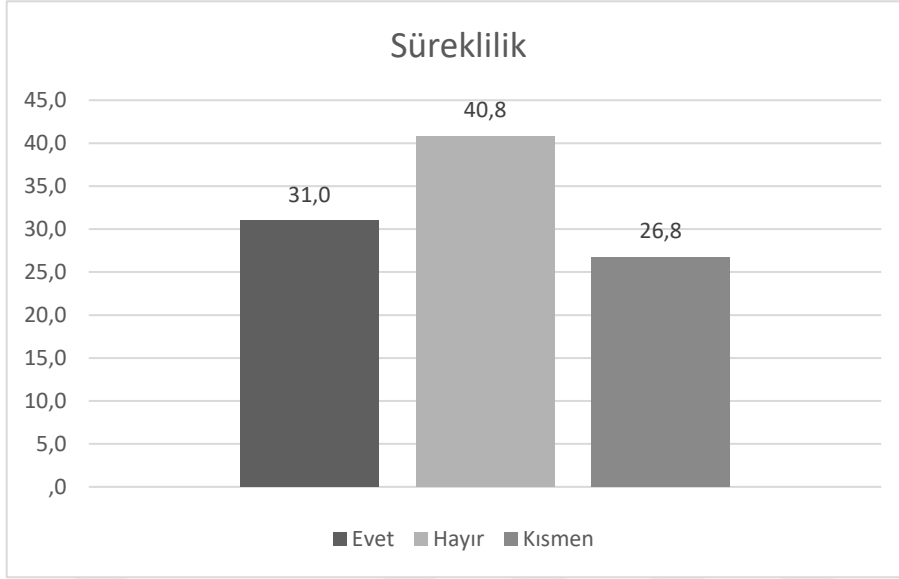
Son olarak 3. Sırada en yüksek değer %32,2 oranıyla “mekân bileşenleri (merdivenler vb.) olmuştur. Diğer oranlar sırasıyla; %22,0 “donatılar”, %18,6 “banklar”, %11,9 “aksesuar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)”, %8,5 “kapılar” oluşturmaktadır (Şekil 52).

Şekil 52. Görseldeki mekânlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız?

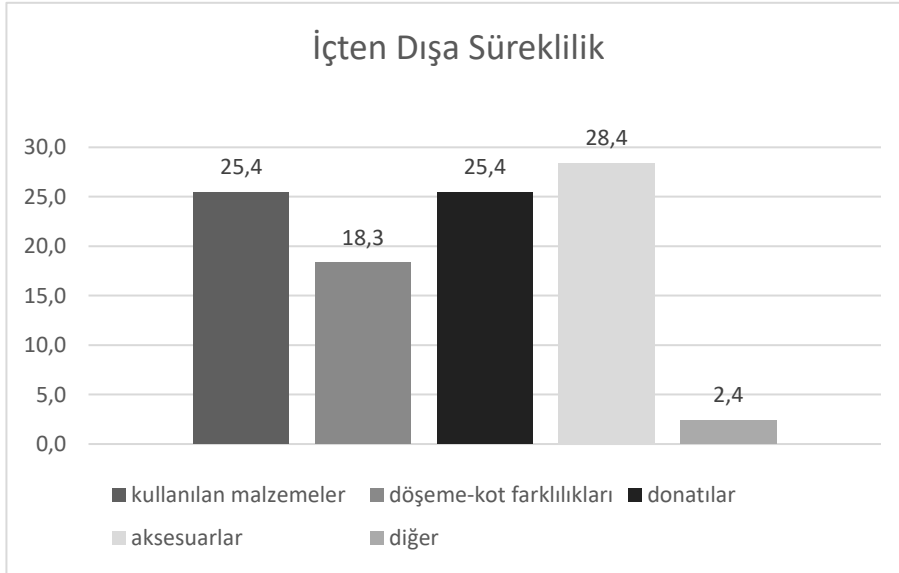
Mevcut mekânlardaki estetik öğelere karşın katılımcılardan yeni tasarım yapılırken hangi öğelerin estetik ve işlevsel açıdan ele alınması konusunda fikirleri sorulduğunda, cevapların %22,5'i doğal unsurlar oluşturmuştur. Çoğunlukta olan diğer cevaplar ise %19,7'si fakülteyi yansıtan özelliklerin kullanılması gerekliliği ve %16,9'u donatılar oluşturmaktadır. Çoğunlukta olan diğer cevaplar ise %19,7'si fakülteyi yansıtan özelliklerin kullanılması gerekliliği ve %16,9'u donatılar oluşturmaktadır.

Kullanıcı grubunun %31'lik kısmı yapının iç ve dış mekân arasında “süreklilik” olduğunu düşünürken, bu birliğin ne ile sağladığı konusunda cevap verememektedirler. Öte yandan %40,8'lik kısmın iç mekân ve dış mekân arasında süreklilik olmadığını düşünmesi dikkat çekicidir (Şekil 53).

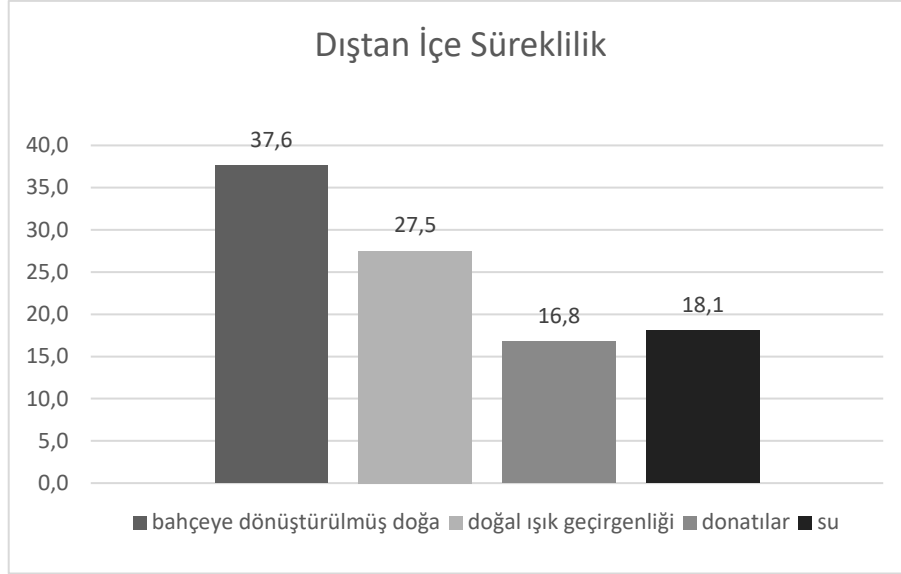
Şekil 53. İç mekân ve dış mekân bir arada değerlendirildiğinde süreklilik var mı?

Aynı kullanıcılara içten dışa ve dıştan içe hangi bileşen ve öğelerin süreklilik göstermesini isterseniz diye sorulmuştur. İçten dışa süreklilik göstermesi istenen bileşen ve öğeleri sırasıyla %28,4 “aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)”, %25,4 “kullanılan malzemeler” ve “donatılar (masa, sandalye, büst, logo, çöp kutuları)”, %18,3 “döşeme-kot farklılıkları” ve %2,4 “diğer (ağaç)” oluşturmaktadır (Şekil 54).

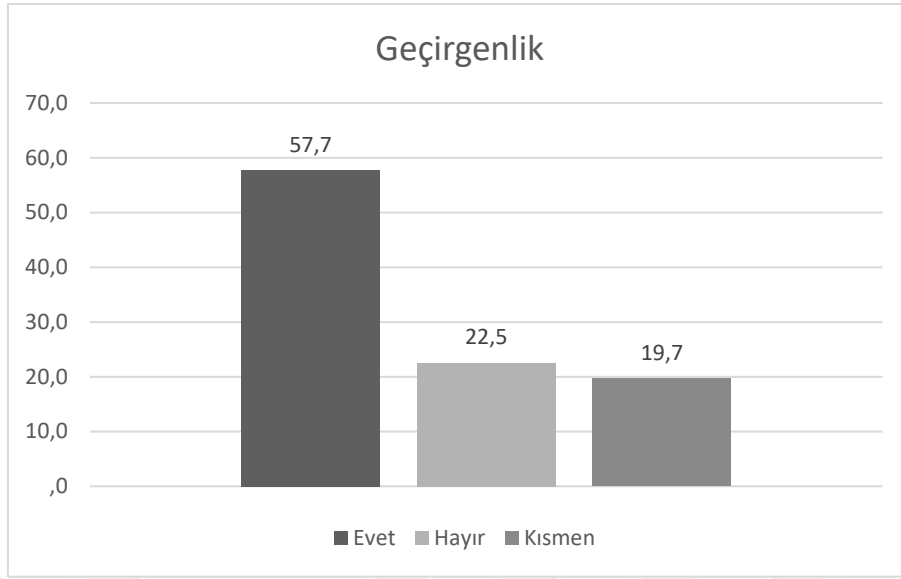
Şekil 54. Görseldeki iç mekândan dış mekâna geçişte hangi bileşen ve öğelerin süreklilik göstermesini istersiniz?

Dıştan içe devam ettirilmesi istenen bileşen ve öğeler, %37,6 “bahçeye dönüştürülmüş doğa”, %27,5 “doğal ışık”, %18,1 “su” ve %16,8 “donatılar”dır (Şekil 55).

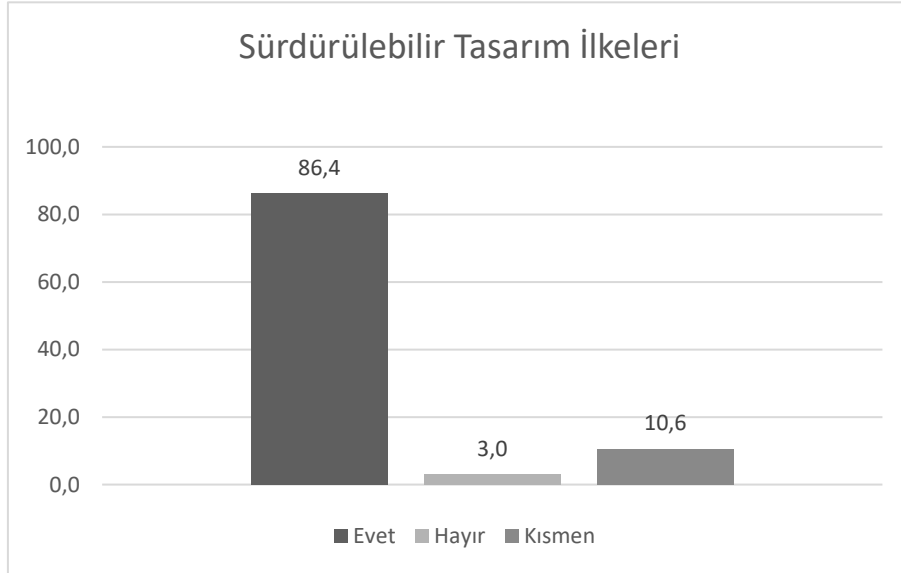
Şekil 55. Görseldeki dış mekândan iç mekâna geçişte hangi bileşen ve öğelerin süreklilik göstermesini istersiniz?

İç mekân ve dış mekân arasında kapılar, içerisi ve dışarısını ayırt etmeye ve aynı zamanda aralarında anlamlı bir ilişki kurmaya yarayan araçlardır. Bu anlamda kullanıcılara kapıların dış ve iç mekân arasında geçirgenliği sağlayıp sağlamadığı sorulduğunda, %57,7'lik kısmın sağladığını düşünmektedir. %22,5'lik kısım sağlamadığını, %19,7'lik kısım ise kısmen sağladığını düşünmüştür. Kapının geçirgen olmadığını (%22,5) ve kısmen geçirgen (%19,7) olduğunu düşünenlerin sayısı yadsınamaz büyüklüktedir (Şekil 56). Kapıların geçirgenliği üzerinde olumsuz fikir sahibi olan kullanıcı grubu bu durumu kapının küçük olmasına bağlamaktadır. Aynı zamanda kapının küçük olmasının bir sonucu olarak ders aralarında dış mekâna çıkarken ya da iç mekâna girerken sıkışıklık yaşadıklarını da vurgulamaktadırlar.

Şekil 56. İç mekân ve dış mekân arasında önemli bir geçiş ögesi olan kapı sizce geçirgenliği sağlıyor mu?

Ayrıca ankete katılan kullanıcılara mekânların gelecekteki durumları ile ilgili iki soru sorulmuştur. Birinci olarak, mekânlar yeniden düzenlendiği takdirde sürdürülebilir tasarım ilkeleri göz önüne alınması gerekli midir sorusuna cevapların %86,4 “evet” olmuştur (Şekil 57). Katılımcıların evet cevabını vermelerinde bölümlerinin ruhunda sürdürülebilirliğin olması en büyük etken olarak gösterilmiştir.

Şekil 57. İç ve dış mekân yeniden düzenlendiği sürdürülebilir tasarım ilkeleri göz önüne alınmalı mı?

İkinci olarak ankete katılanlara yaşam kalitesini artırıcı kimlikli mekânlar yaratılabilmesi açısından önerileri sorulmuştur. Cevapların %28,1’i katılımcıların beklentileri

estetik açıdan zengin tasarım anlayışını kendi bölümlerine aidiyet hissini artıracak, bölümlerinin ruhunu mekâna yansıtıcı öğelerle buluşması yönünde olmuştur. Kullanıcılar %14 oranında ise hem daha renkli hem de kendilerini huzurlu hissedecekleri mekânlara ihtiyaç duymaktadırlar. Kendilerini bölümlerine hem ait hissedeceği hem de birbirleriyle kaynaştırıcı çok yönlü mekânlar olmasını beklemektedirler. Böylelikle mekânların çeşitli faaliyetlere de olanak sağlayacağı ve kendilerini daha huzurlu daha mutlu ve daha güvende hissedeceklerini belirtmişlerdir.

Kullanıcıların mekânları zıt sıfat çiftlerini puanlandırarak değerlendirdiği anlamsal farklılaşma sonuçlarına göre, mekân “en çok” “ferah” (41,5), “çok” “tanımlayıcı” (%49,2), “yönlendirici” (%49,2), “güvenli” (%45,9), “etkileyici” (%43,3), “dengeli” (%31,9), “estetik” (%44,4), “çeşitlilik” (%43,3), “modern” (%38,1), “kullanışlı” (%43,9), “anlamlı” (%46,2), “sıcak” (%33,3), “birlik var” (%37,5), “kimlikli” (%45,7), “renkli” (%36,9), “sürdürülebilir” (%52,7), “olumlu deneyim” (%32,3), “orta” derecede “aidiyet hissediyorum” (%32,5) olarak değerlendirilmiştir (Tablo 7). Mekânlar hakkında çok olarak değerlendirilen sıfat çiftleri ağırlıkta gibi görünse de karasız değerlendirmelerin oranlarına oldukça yakındır.

Tablo 7. Anlamsal farklılaşma ölçeği

	%60-50	%50-40	%40-30	%30-20	%20-10	%10-0
		En Çok	Çok	Orta	Az	En Az
		5	4	3	2	1
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Estetik						Estetik değil
Dengeli						Dengesiz
Çeşitlilik						Karmaşa

Tablo 7'nin devamı

Modern						Modası geçmiş
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Birlik var						Birlik yok
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli						Renksiz
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil
Olumlu Deneyim/Anı						Olumsuz Deneyim/ Anı
Aidiyet Hissediyorum						Aidiyet Hissetmiyorum

Anlamsal farklılaşma ölçeğinde kullanılan sıfat çiftleri istatistiksel olarak tanımlayıcı değerlerini ölçmek için IBM SPSS kullanılarak test yapılmıştır. Yapılan testin sonucunda sıfat çiftlerinin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Her bir sıfat çiftinin istatistiksel olarak farklı etkilendiğini ve sonuçların ortalama düzeyde olduğunu görmekteyiz (Tablo 8).

Tablo 8. Sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi

	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Deviation
Tanımlı	2,00	5,00	3,6393	,85699
Yönlendirici	1,00	5,00	3,6885	,92270
Güvenli	1,00	5,00	3,7213	,95098
Etkileyici	1,00	5,00	3,3167	1,04948
Dengeli	1,00	5,00	3,2222	1,04205
Estetik(Güzel)	1,00	5,00	3,3696	1,16158
Çeşitlilik	1,00	5,00	3,1587	1,15293
Modern-nitelikli	1,00	5,00	3,5909	1,05214
Kullanışlı	1,00	5,00	3,8769	1,25633
Ferah	1,00	5,00	3,4154	1,07372

Tablo 8'in devamı

Anlamlı		5,00	3,0833	1,14545
Sıcak	1,00	5,00	3,2121	1,18341
Birlik var	1,00	5,00	3,4348	1,06775
Kimlikli	1,00	5,00	3,3692	1,13975
Renkli	1,00	5,00	3,4444	1,08921
Sürdürülebilir	1,00	5,00	3,4000	1,18322
Olumlu Deneyim/Anı	1,00	5,00	3,3231	1,21331
Aidiyet Hissediyorum	2,00	5,00	3,6393	,85699

Çalışmanın diğer istatistiksel analizinde ise kullanıcılar mekânları anlamlandırması için verilen sıfat çiftlerinin etkin olanlarını belirlemek için faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi anketörlerin verdikleri cevapların belirli bir düzende olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanmaktadır (Tavşancıl, 2006) Faktörlerin yorumlanabilmesi için rotasyon yapılmış ve Varimax yöntemi uygulanmıştır (Albayrak, 2006). 18 değişkenden oluşan sıfat çiftleri 3 faktör ile gruplandırılmıştır (Tablo 9).

Tablo 9' da 3 faktör grubu ve tanımlanan her sıfat için faktör grupları altındaki ağırlığı verilmiştir. 1. Faktör grubu çağdaş/ yenilikçi yaklaşımlar “modern” (,827), “kullanışlı” (,799), “ferah” (,863), “anlamlı” (,791), “sıcak” (,855), “kimlikli” (,733), “renkli” (,843), “sürdürülebilir” (,786), “olumlu deneyim” (,767) benzer parametreleri ile yer almıştır. 2. Faktör grubu işlevsel yaklaşımlar “dengeli” (,813), “çeşitlilik” (,831) ve “birlik” (,600) benzer parametrelerle oluşturmaktadır. 3. Faktör grubunda ise estetik/yönlendirici yaklaşımlar; birbirine yakın değerleri ile “tanımlı” (,663), “yönlendirici” (,828), ve “güvenli” (,698) parametreleri yer almaktadır (Tablo 9). Bu parametreler tasarım problemlerinin belirlenmesi ve yeni oluşturulacak tasarım önerisi için yol gösterici nitelikte olması açısından önemlidir.

Tablo 9. Tasarım parametreleri belirleyen faktör analizi

	1	2	3
Tanımlı	,144	,069	,779
Yönlendirici	,146	,329	,796
Güvenli	,002	,758	,301
Etkileyici	,286	,668	,361
Dengeli	,563	,690	,047
Estetik(Güzel)	,479	,468	,504
Çeşitlilik	,282	,895	-,067
Modern-nitelikli	,827	,260	,218
Kullanışlı	,799	,383	-,018

Tablo 9'un devamı

Ferah	,863	,034	,247
Anlamlı	,791	,271	,164
Sıcak	,855	,054	,099
Birlik var	,527	,611	,202
Kimlikli	,733	,417	,300
Renkli	,843	,281	,061
Sürdürülebilir	,786	,448	,262
Olumlu Deneyim/Anı	,767	,289	,116
Aidiyet Hissediyorum	,310	,722	,282

4.1.2. Gözlem Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Orman Fakültesi öğrenci girişi iç mekânı ve dış mekân gözlemleri, öğrencilerin ders aralarına denk gelecek ve dolayısıyla mekânları en aktif olarak kullanacağı saatler arasında yapılmıştır. Aylık tespitler günlük değerlerin ortalamasıyla oluşmuştur.

Tablo 10' da Ekim ve Kasım ayı gözlemlerine göre kullanıcıların dış mekân ve iç mekânda en yoğun kullanım alanların ortalamaları gösterilmiştir (Tablo 10).

Ekim ayı gözlemlerine göre;

- İç mekânlar için saat 11.00-13.00 arası ders aralarında banklarda oturmak veya arkadaş gruplarıyla sohbet etmek için durdukları gözlemlenmiştir. Bazı gruplar ise, ders için hazırlık olarak da bu alanları kullandığı gözlemlenmektedir. Saat 15.00-17.00 kullanım yoğunluğu orta yoğunlukta devam etmektedir.
- Dış mekân için saat 11.00-13.00 arası yoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu grup özellikle ders aralarını kapı önlerinde ayakta ve sigara içerek geçirmektedir. Saat 15.00-17.00 arasında dış mekân kullanımı ise kızlar ve erkeklerin oluşturduğu grupların ağaç altındaki oturma birimlerde geçirmektedir.

Kasım ayı gözlemlerine göre;

- Kullanıcılar iç mekânları 11.00-13.00 saatleri arasında ders çalışma aktiviteleri için kullandığı görülmektedir. 15.00-17.00 arasında ders aralarını beklemek için kullandığını görülmektedir.
- Dış mekânları ise hava şartlarından ötürü daha çok kapı önlerinde sigara içmek için kullanılmaktadırlar. 11.00-13.00 arasına göre 15.17.00 arası oturma birimlerinin daha yoğun kullanıldığı zamanlardır.

Bu sonuçlara Ekim ve Kasım ayı için gerek iç mekân gerekse dış mekân kullanımın en yoğun olduğu anları ders saatlerini beklemek ya da ders aralarını değerlendirmek amacıyla olduğunu göstermiştir. Kullanıcı grubunun önemli ise çoğunluğu her iki mekânı sirkülasyon aracı olarak kullanmaktadır.

Tablo 10. Kullanıcı gözlem çizelgesi

	Ekim	Kasım
İç Mekân (11.00-13.00)		
İç Mekân (15.00-17.00)		

	Ekim	Kasım
Dış Mekân (11.00-13.00)		
Dış Mekân (15.00-17.00)		

 Kadın Erkek

Yürüme Alanı

Arkadaşlarla sohbet etmek

Ayakta durmak

Oturmak

Ders Çalışmak

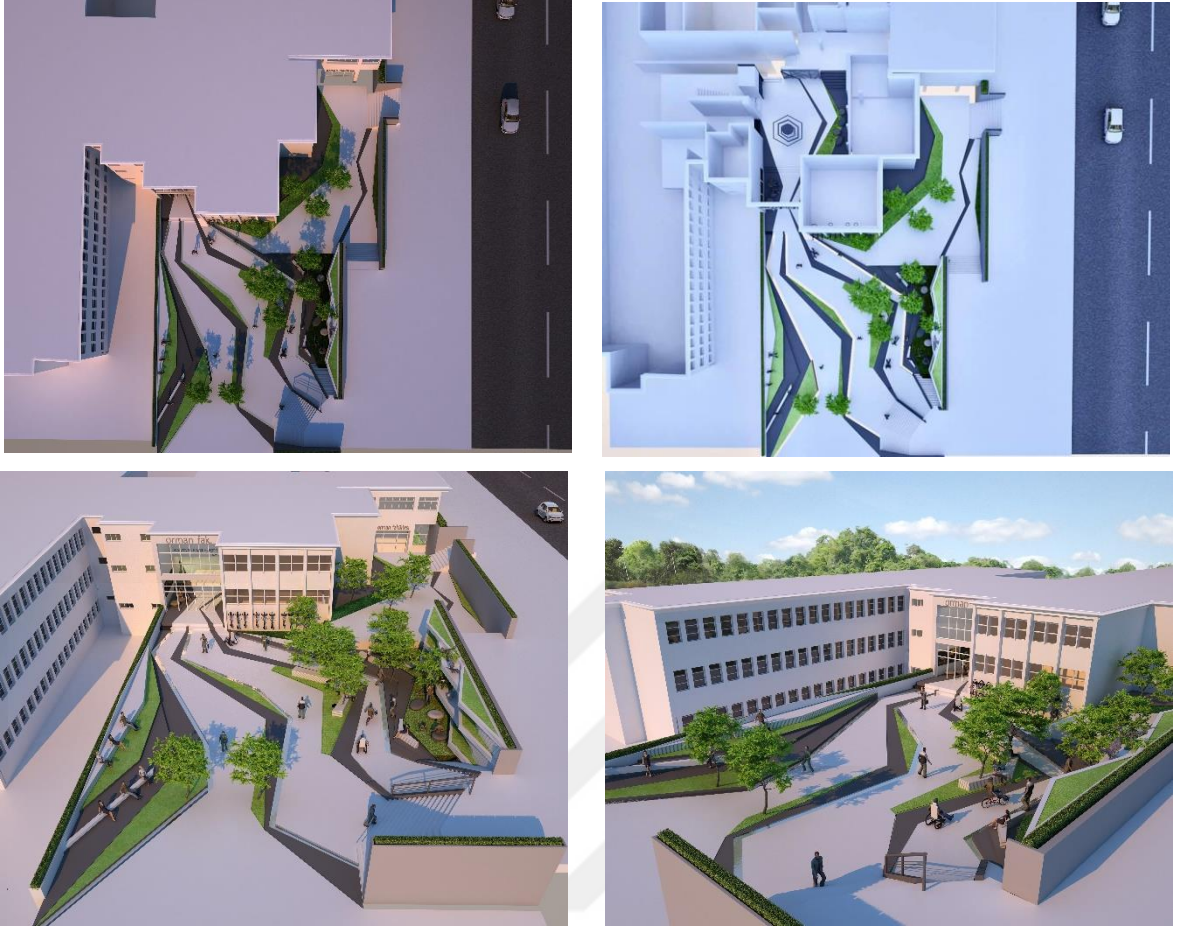
Arkadaşlarla ayakta durmak

4.2. Kullanıcıya Yönelik Uygulama Çalışmalardan Elde Edilen Verilere Bağlı Hazırlanan Sanal Tasarım Öneriler

Mekânların kullanıcılarıyla yapılan anket çalışmaları ve mekânlarda yapılan gözlem çalışmaları sonucunda elde edilen veriler problemleri tespit edilmesinde etkin olmuştur. Mevcut yapıdaki problemler tespit edildikten sonra, iç ve dış arasında bağlantının kurulduğu yeni tasarım önerileri oluşturulmuştur. Temelde doğanın parçası olduğumuz anlayışının göz önüne alınması tasarım yapılırken doğanın ana kabul olarak alınmasında etkin olmuştur. Semantik, pragmatik ve sentaktik yaklaşımlar ortaya konularak iki farklı tasarım önerisi geliştirilmiştir. İlk öneride doğanın dinamik yapısını yansıtan diyagonal biçimler plan düzleminde ve üçüncü boyutta tasarıma yansıtılırken, ikinci öneride ise doğanın topoğrafik yapısı organik formlarla ilişkilendirilmiştir.

4.2.1. Öneri 1

Kullanıcılar mevcut mekânlar arasında %40,8’lik oranda süreklilik olmadığı görüşünde olması ve mekânlar arasındaki sürekliliği %28,4 “aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)”, ve %37,6 “bahçeye dönüştürülmüş doğa” olarak görmek istemeleri tasarımda yönlendirici olmuştur. Buradan hareketle Öneri 1’ de yapının dışarısındaki merdivenlerden başlayarak yapının içerisine uzanan çizgilerle zeminde süreklilik oluşturulmak istenmiştir. Böylece iç ve dış mekân arasında bütünlük yakalanması hedeflenmiştir. Aynı zamanda zemindeki çizgilerin yönlendirici etkisi yapının kullanıcıları için davetkâr olacaktır. Diyagonal hatlara sahip olan çizgilerin dinamik bir etkisi vardır. Böylelikle kullanıcı yapıya ulaşacağı yol boyunca zinde kalacak ve yapıya ulaşmadan yapıyla ilgili deneyimlerini yaşamaya başlayacaktır (Şekil 58).

Şekil 58. Öneri 1 dış mekândan görseller

Mekânların her koşulu düşünüp, kullanıcısına sağlıklı ortamlar sunabilmesi gerekir. Dış mekânlarda, yaz aylarında güneşin dik açıyla vurması ya da kış aylarında yağmur, kar gibi doğa olaylarıyla karşı karşıya gelinebilir. Yılın her mevsimi fakülte binalarının öğrenciler tarafından kullanıldığı göz önüne alındığında dış mekânda örtü kullanımı gereksinimin ötesine geçerek zorunluluk olacaktır. Yapılan gözlemler de özellikle sigara kullanan kullanıcıların yağmurlu havalarda ders aralarının kapı önünde toplanarak zaman geçirdiğini göstermiştir. Bu durum kötü kokunun iç mekâna taşınmasına sebep olmaktadır. Ayrıca kapı önünde yoğunluk sirkülasyonu da olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda tasarım alternatifleri oluşturulurken dış mekânda örtü elemanın da kullanılması seçenekler arasındadır (Şekil 59).

Şekil 59. Öneri 1 dış mekân örtü elemanı

Anket çalışması sonucunda kullanıcıların mekânlar üzerindeki beklentilerinin %42,3 oranında kısmen karşıladığı ve %22,5 oranında karşılamadığını göstermiştir. Buradan hareketle mekânlar tasarlanırken farklı etkinlikleri bir arada barındırması gerekliliği de göz önünde bulundurulmuştur. Yapılan gözlemler kullanıcıların mevcut halinde herhangi bir amaçla kullanıma olanak sağlamadığı belirlenen alan sergiye uygun duvarlar olarak tasarlanmıştır. Tasarım yapılırken mevcut mekânda bulunan duvarın orijinal dokusuna zarar vermeyecek şekilde eklemeler yapılması hedeflenmiştir. Böylece hem duvarın orijinal dokusu korunmuş hem de zeminde süreklilik gösteren çizgiler duvar yüzeyi aracılığıyla üçüncü boyuta taşınmıştır. Fakültenin bünyesinde barındırdığı Yaban Hayvanları Bölümü ve Orman Mühendisliği bölümüyle alakalı yaban hayvanları ve bitkilerin sergilenebileceği bu duvar yüzeyi gençlerin bölümlerine olan aidiyet duygusunu da artıracaktır. Duvar yüzeyinin hemen altında bulunan çim alan gençlerin üzerinde oturarak sosyalleşebileceği ya da güneşlenebileceği alanlar olarak düşünülmüştür (Şekil 60).

Şekil 60. Öneri 1 sergi alanı duvar yüzeyi

Gençler gerek ders aralarında gerekse boş zamanlarında arkadaşları ile sohbet edebileceği ve birtakım paylaşımlarda bulunabileceği sosyal alanlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda sirkülasyon alanını engellemeyecek şekilde oturma birimleri tasarlanmıştır. Gençler için toplu bir şekilde oturabilecekleri ya da yalnız kalmak istediklerinde dinlenebilecekleri alanlar yaratılmıştır (Şekil 61).

Şekil 61. Öneri 1 dış mekân oturma alanları

Tüm bu tasarımlar oluşturulurken çağımızın en büyük sorunu doğal kaynakların bilinçsiz tüketimi, hava kirliliği ve enerji israfı gibi sorunlar unutulmamıştır. Ankete katılan katılımcıların mekânlar yeniden düzenlendiği takdirde %86,4 oranında sürdürülebilir tasarım ilkelerini göz önüne alınmalı cevabıyla bu anlayışın gerekliliğini destekler niteliktedir. Bu anlamda sürdürülebilir dünya bilinci teşvik edici yönleriyle tasarıma yansıtılmıştır. Çağımızın en önemli sorunlarından ulaşım gençlerin de en temel konularından biridir. Kullanımı oldukça yaygın olan motorlu araçlar çevreye karbon salmakta ve hava kirliliğine sebep olmaktadır. Toplu taşımalar dâhil motorlu araçların kullanımının en az düzeye indirilmesi gerekmektedir. Motorlu araçlara karşılık yaya ve bisiklet yolları sıfır karbon tüketimiyle çevreye zarar vermeyecektir. Bu sebeple tasarlanan öneride gençlerin bisiklet kullanımı özendirmek ve yaygınlaştırmak için bisiklet ulaşımına uygun alanlar oluşturulmuştur. Mevcut merdivenin bir kısmı rampa olarak yeniden tasarlanmıştır. Rampalar %6 eğimli oluşturularak ergonomik anlamda da işlevsellik sağlanmıştır.

Eğitim herkesin hakkıdır. Tasarlanan rampalar engelsiz tasarımı da olanaklı kılacaktır. Tasarlanan mekânlar engelli kullanıcılar için engel olamayacak hayatlarını kolaylaştıracaktır. Böylece her kullanıcı rahat bir şekilde yapıya ulaşabilecektir (Şekil 62).

Şekil 62. Öneri 1 rampa tasarımı

Bisiklet kullanıcıları için park alanları yapılmıştır. Bisiklet park alanları tasarlanırken mekâna görsel anlamda zenginlik katması da hedeflenmiştir. Yapının ön cephesinde konumlandırılan bisikletler duvarda doku oluşturarak yüzeyi canlandırmıştır. Mevcut alanda var olan ağaçlara ek olarak burada ağaç konumlandırılmıştır. Böylece kullanıcıların bisikletlerini park ederken ağacın gölgesinde durup soluklanacağı bir alan yaratılmıştır. (Şekil 63).

Şekil 63. Öneri 1 bisiklet park alanı

Ankete katılan kullanıcılar kullanılan malzemeleri %36,2 oranında kısmen estetik ve işlevsel, %29,0 oranında estetik ve işlevsel bulmamıştır. Tasarlanan dış mekânda ağırlıklı olarak kullanılan sert malzemeler yeşil kullanımının artırılmasıyla yumuşatılarak estetik değer katılmak istenmiştir. Mevcut yapıda ağaç ve türleri korunmuş, yeşil malzeme iç mekânda da devam ettirilmiştir. Kullanılan malzemelerin estetik olduğu kadar işlevsel olmasına da dikkat edilmiştir. Doğadan ilham alan tasarım, su ögesi ile zenginleştirilmiştir. Yürüyüş yollarında oluşturulan su kanalları yönlendirmeye katkı sağlamaktadır. Zemindeki çizgilerin dinamik etkisine karşın suyun akışkan ve insana huzur veren yapısıyla oluşturulan karşıtlık tasarımda öne çıkan öge olmuştur. Aynı zamanda su kanalları bina çatılarındaki yağmur sularının toplanıp kanalize edilmesiyle oluşturulması sürdürülebilir yaklaşım anlayışını desteklenmiştir (Şekil 64).

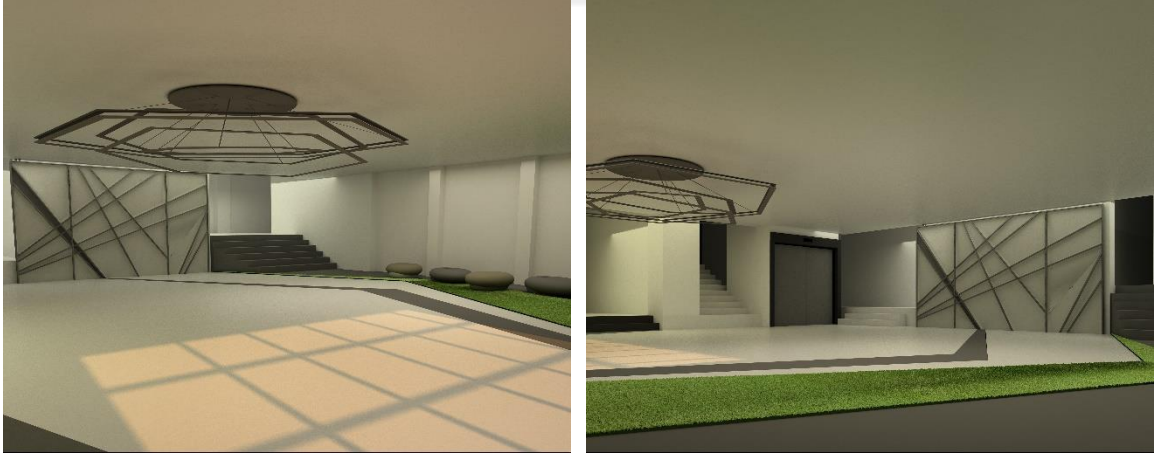
Şekil 64. Öneri 1 dış mekân zemindeki çizgiler

Anket sonuçları kullanıcıların en dikkat çekici 3 öğeyi sırasıyla %54,4 oranda aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.), %25,0 ile “donatılar” ve %32,2 oranıyla “mekân bileşenleri (merdivenler vb.) olarak belirlenmesi bu öğelerin mekânların içerisinde öne çıkarılmasında etkin olmuştur. Bu anlamda zemindeki çizgiler yapının içerisinde de devam etmekte bizi düşey sirkülasyon aracı olan merdivenlere yönlendirmektedir. İç mekânda girişin hemen solunda oluşturan bilgilendirme panolarında gençler hem bölümleri hakkındaki duyurulara rahatlıkla ulaşabiliyor hem de yapıyı ilk kez deneyimleyenler katlar hakkındaki bilgileri bulmasına olanak sağlamaktadır. Dış mekânda kullanılan yeşil zemin iç mekâna taşınmıştır. Böylece içeride dış mekânın öğeleriyle canlılık katılmıştır. Zemindeki malzemenin yanı sıra dış mekânda kullanılan oturma elemanları da iç mekânda kullanılmıştır. Gençler ders aralarında ya da ders öncesi dersi bir araya gelebilmek için ya da yapıya gelen misafirlerin solunmak için sirkülasyon alanını bozmayacak şekilde konumlandırılmışlardır (Şekil 65).

Şekil 65. Öneri 1 bilgilendirme panosu ve oturma alanları

İç mekân geniş bir fuaye alanı olması sebebiyle çoğu zaman etkinlikler burada düzenlenmektedir. Orta alan bu anlamda boş bırakılmış, zemindeki çizgilerle düşeyde odak yüzeyi oluşturulmuştur. Zemindeki hareketliliğin duvarda devam ettirilmesiyle mekândaki dinamiklik korunmuştur. Boş bırakılan orta alan tavanındaki aydınlatma elemanı ile vurgulanmak istenmiştir. Mekânın dinamik etkisine uygun aydınlatma elemanı tasarlanmıştır (Şekil 66).

Şekil 66. Öneri 1 aydınlatma elemanı ve odak yüzeyi

Anket sonuçları %57,7 oranda kapıyı geçiren bulmuştur. Buradan hareketle dış mekân ve iç mekân arasındaki devamlılığın sağlanabilmesinde kapı mevcut hali bozulmadan olabildiğince şeffaf bırakılmıştır. Böylece iç mekân ve dış mekân arasındaki bağlantı yapının kullanıcılarına çok net gösterilmiştir. Yapının içerisindeyken dışarıyı, dışarıyındayken ise içeriği hissedilmek kullanıcıları iç ve dış arasındaki etkileşimde her zaman canlı tutacaktır (Şekil 67).

Şekil 67. Öneri 1 giriş cephesi

4.2.2. Öneri 2

Mevcut yapıya yapılan ikinci tasarım önerisinde ise doğadan ilham alan formalardan yararlanılmıştır. Doğanın topoğrafik yapısına uygun çizgilerle doğanın huzur veren dinginliği tasarıma yansıtılmıştır. Tasarlanan ikinci öneride de ilk öneride olduğu gibi yapıya giden merdivenlerden yönlendirme binanın içine doğru ilerler. Yönlendirmeyi sağlayan çizgiler yapıya ulaşmamızı sağlayan merdivenden başlayarak yapının içerisine doğru devam etmektedir. Yönlendirici etkisi olan bu çizgilerin iç mekân ve dış mekân arasında devam ettirilmesin de anket sonuçlarında kullanıcıların %40,8 mevcut yapılarda süreklilik olmadığını düşünmesi etkin olmuştur. Zeminde süreklilik gösteren bu çizgilerin tıpkı birinci öneride olduğu gibi üçüncü boyutta da hissedilmesi hedeflenmiştir. (Şekil 68).

Şekil 68. Öneri 2 dış mekândan görseller

Mekânların kullanıcıları iç mekân ve dış mekânı %80,3 oranında büyük bulmasına rağmen %42,3 oranında beklentisini kısmen karşıladığı görüşündedir. Bu görüşte mevcut yapıda kullanılmayan alanların çokluğu ve mekânlar içerisindeki aktivitelerin çeşitliğinin az olması etkindir. Buradan hareketle mevcut mekânın iki merdiven arasında kullanılmadığı düşünülen atıl alan da bir önceki öneride olduğu gibi çim alanları oluşturulmuştur. İki basamakla çıkılan çim alan gençlerin zaman zaman sohbet edecekleri veya yalnız kalmak istediklerinde dinlendikleri alanlar olarak düşünülmüştür. Basamaklar ise yer yer oturma birimleri ile doldurulmuştur. Amaç gençlerim sosyalleşmelerine olanak sağlayacak alternatifleri çoğaltmaktır. Çim alanın hemen karşısında yapının solunda kalan alanda da zeminde oluşturan çizgilerden kademeler oluşturularak oturma mekânları yaratılmıştır.

Mevcuttaki ağaçlar yerlerinde bırakılarak oturma alanları yer yer ye illendirilmi tir ( ekil 69).

Şekil 69.  neri 2 dış mekân oturma alanları

Birinci öneride olduğu gibi dış mekânların zemindeki çizgilerine paralellik gösteren örtü elemanı yapının girişinin olduğu tarafta kullanılan alternatifleri de yapılmıştır. Amaç yapılan gözlemler sonucu yağmurlu havalarda sigara kullanılan kullanıcıların sigara içebilmek için kapı önünde yı ılmalarının önüne geçebilmektedir. Örtü elemanı ile kapı önündeki yı ılmalar azaltılarak, sigaranın kötü kokusunun i  mekâna ge i i engellenecek aynı zamanda kapı önündeki yı ılmanın sirkülasyonu engellemesi önlenecektir. Şeffaf tasarlanan örtü elemanlarının yağmur, kar, dolu gibi doğa olaylarından ya da güneşin bunalıcı etkisinden korunurken en aza indirgenmiş düzeyde kapalılık hissi yaratması hedeflenmiştir ( ekil 70).

Şekil 70.  neri 2  rt  elemanı

Duvar yüzeyinde de zemindeki forma uygun açılarda yüzey tasarlanarak bölümlere ait objelerin sergilendiği alanlar oluşturulmuştur. Öneri 1 de olduğu gibi Öneri 2’de de duvarın orijinal dokusuna zarar vermeden eklemeler yapılarak duvar yüzeyi oluşturulmuştur. Sergi alanlarıyla gençlerin bölümlerine olan aidiyet hissini artırmak hedeflenmiştir. Fakat sergi alanları aynı zamanda yapıya gelen misafir kullanıcıların bölüm hakkında fikir sahibi olmasını da sağlayacaktır. Bu anlamda yapının dışarısında mekânsal imajın verildiği alan olması açısından da önemlidir (Şekil 71).

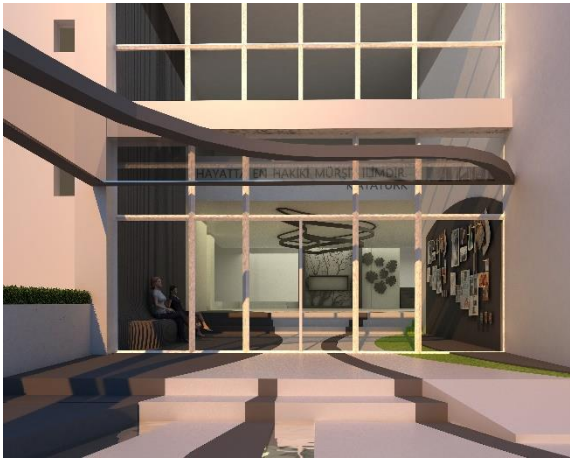
Şekil 71. Öneri 2 sergi alanı duvar yüzeyi

%6 eğimli rampalar ikinci öneride de ilk öneride olduğu gibi kullanılmıştır. Böylece hem engelsiz tasarımın tüm kullanıcı grubuna hitap ederken hem de bisiklet yolları oluşturmuştur. Bisikletle kullanan kullanıcı grubu için bisiklet park yerleri aynı duvar yüzeyini kullanarak yapılmıştır. Bisiklet park yerleri işlevselliklerinin yanı sıra oluşturdukları doku ile de görsel olarak tasarıma katkısı sağlamıştır. Öneri 2’de su kanalı Öneri 1’de olduğu şekliyle kullanılmıştır. Bina çatılarından yağmur sularının kanalizasyonla toplanarak yüzey sularına yönlendirildiği tasarımla sürdürülebilir yaklaşım göz önüne alınmıştır. Ankete katılan kullanıcılar mekânlar yeniden düzenlendiği takdirde %86,4 oranında sürdürülebilir olmalıdır cevabıyla bu konunun önemine dikkat çekmiştir (Şekil 72).

Şekil 72. Öneri 2 bisiklet park yerleri

Kapı bir önceki alternatifte olduğu gibi şeffaf bırakılmıştır. Amaç gün ışığından bolca faydalanabilmektedir. Aynı zamanda dışarıdaki canlılığın iç mekânda hissedilmesidir. Ya da tam tersi durumda iç mekânda gençlerin kendini hapsolmuş hissetmesinin önüne geçerek dışarıyla bağlantının kesilmemesidir. Kapının tasarımının mevcuttaki haliyle bırakılması kullanıcıların kapıları %57,7 oranında geçirgen bulması etkin olmuştur (Şekil 73).

Şekil 73. Öneri 2 giriş cephesi

Ankete katılan kullanıcılar mekânlar arasındaki sürekliliği %28,4 “aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)”, ve %37,6 “bahçeye dönüştürülmüş doğa” olarak görmek istediklerini belirtmişlerdir. Böylece zemindeki çizgilerle iç mekânda devam etmektedir. Aynı şekilde çizgiler iç mekânda bizleri üst katlara çıkmaya yönlendirmektedir. Amaç yapının kullanıcısı için davetkâr olmasını artırmaktır. İç mekânda oturma birimleri oluşturulurken oturma birimleri ayrı birer eleman olmaktan ziyade mekânla bütünleşik bir tasarım olarak düşünülmüştür. Dış mekânda kullanılan yeşil öğeler içeride devam ettirilmiştir (Şekil 74).

Şekil 74. Öneri 2 iç mekândan görseller

Orta alan ilk öneride olduğu gibi boş bırakılmıştır. Tavanda ise enstalasyon görevi gören obje mekânın tam ortasına denk gelecek şekilde konumlandırılmıştır. Mekânın odak yüzeyi olarak tasarlan yüzeyde ise; ağaç formu grafik formuna indirgenerek kullanılmıştır (Şekil 75).

Şekil 75. Öneri 2 enstalasyon ve odak yüzeyi

4.3. Uzman Anket Çalışmalarından Elde Edilen Bulgular

Anket çalışmasına katılan 35 iç mimar ve 35 peyzaj mimarından oluşan 70 kişilik uzman grubunun 54' ü (%77,1) kadın, 16'sı (%22,9) erkek bireylerden oluşmaktadır. Yaş aralığı 20 ile 50 arasında değişkenlik göstermektedir. 20-30 yaş arası 38 kişi (%54,3), 30-40 yaş arası 30 kişi (%42,9) ve 40-50 yaş arası 2 kişi (%2,9) bulunmaktadır. Eğitim durumuna baktığımızda ise, 70 kişilik grup içerisinde 29 (%41,4) lisans, 30 (%42,9) yüksek lisans, 11 (%15,7) doktora mezunu bulunmaktadır. Eğitim durumu 35 iç mimar için, 13'ü (%37,1) lisans, 16'sı (%45,7) yüksek lisans, 6'sı (17,1) doktora mezunu düzeyindeyken, 35 peyzaj mimarı içinse, 16'sı (%45,7) lisans, 14'ü (%40,0) yüksek lisans, 5'i (%14,3) doktora mezunu düzeyindedir (Tablo 11).

Tablo 11. Uzman grup bilgileri

Cinsiyet	Kadın	Erkek	
Kişi sayısı	54	16	
Yaş	20-30	31-40	41-50
Kişi sayısı	38	30	2
Eğitim Durumu	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Kişi sayısı	29	30	11
Meslek	İç Mimar	Peyzaj Mimarı	
Kişi sayısı	35	35	

4.3.1. Öneri 1 için Uzman Anket Bulguları

Anket sonuçlarına göre, birinci öneride tasarlanan mekânlar, “en çok” “tanımlı” (%45,7), “yönlendirici” (%55,7), “birlik” (%47,1), “modern” (%55,7), “kullanışlı” (%34,3), “ferah” (%42,9), “anlamlı” (%41,4), “kimlikli” (%42,9), “sürdürülebilir” (%44,3); “çok” “güvenli” (537,1), “etkileyici” (%40,0), “dengeli” (%41,4), “estetik” (%48,6), “çeşitlilik” (38,6); “orta” derecede “sıcak” (37,1), “renkli” (41,4) olarak değerlendirilmiştir (Tablo 12). Mekânlar üzerinde pozitif değerlendirmeler ağırlıktadır.

Tablo 12. Öneri 1 anlamsal farklılaşma skalası

%70-60	%60-50	%50-40	%40-30	%30-20	%20-10	%10-0
	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
	5	4	3	2	1	
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Estetik						Estetik değil
Çeşitlilik						Karmaşa
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Birlik var						Birlik yok
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli/Canlı						Renksiz/cansız
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil

Kullanıcıların sıfat çiftlerine verdiği puanların ortalamaların belirlediği analiz (descriptive) IBM SPSS kullanılarak tasarlanan öneriler her ikisi için de aynı şekilde yapılmıştır. Yapılan testin sonucunda sıfat çiftlerinin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Her bir sıfat çiftinin istatistiksel olarak farklı etkilendiğini ve sonuçların ortalama değer üzerinde olduğunu görmekteyiz. Burada dikkat

çekici olan “güvenli” (,39143), “çeşitlilik” (,3,7143), “ferah” (3,9429), “birlik var” (3,5429), “renkli” (3,6714) gibi sıfatların diğerlerine kıyasla ortalama değerlerinin daha az olmasıdır (Tablo 13).

Tablo 13. Öneri 1 sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi

	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Deviation
Tanımlı	3,00	5,00	4,2857	,74489
Yönlendirici	2,00	5,00	4,3429	,83207
Güvenli	2,00	5,00	3,9143	,89674
Etkileyici	2,00	5,00	4,0429	,85864
Dengeli	2,00	5,00	4,0714	,87346
Estetik(Güzel)	3,00	5,00	4,2857	,66251
Çeşitlilik	2,00	5,00	3,7143	,87050
Modern-nitelikli	2,00	5,00	4,2571	,82858
Kullanışlı	2,00	5,00	4,3571	,83468
Ferah	2,00	5,00	3,9429	,93073
Anlamlı	2,00	5,00	4,1000	,91920
Sıcak	2,00	5,00	4,0429	,93925
Birlik var	1,00	5,00	3,5429	,97335
Kimlikli	2,00	5,00	4,2143	,81459
Renkli	2,00	5,00	3,6714	,91242
Sürdürülebilir	2,00	5,00	4,1000	,93483

Faktörlerin en iyi şekilde yorumlanabilmesi için rotasyon yapılmış, Varimax yöntemi uygulanmış ve başlangıçtaki 16 değişkenin olduğu sıfat çiftleri Tablo 14’ de görüldüğü gibi en iyi sonucu iki faktörlü çözüm olarak vermiştir. Çalışma modelini oluşturan Faktör yüklerinin hepsi ,60’dan büyük çıkmıştır (Tablo 14).

İşlevsel beklentileri birinci faktör grubundaki dokuz sıfat çifti kapsamaktadır: “tanımlı” (,771), “yönlendirici” (,736), “modern-nitelikli” (,765), “kullanışlı” (,743), “ferah” (,824), “anlamlı” (,795), “sıcak” (,860), “kimlikli” (,753), “sürdürülebilir” (,751).

Estetik beklentiler ise ikinci faktör grubundaki yedi sıfat çifti oluşturmaktadır: “güvenli” (,602), “etkileyici” (,602), “dengeli” (,614), “estetik” (,794), “çeşitlilik” (,768), “birlik var” (,672), “renkli” (,688).

Tablo 14. Öneri 1 Faktör Analizi

	1	2
Tanımlı	,771	,430
Yönlendirici	,736	,430
Güvenli	,414	,602
Etkileyici	,469	,726
Dengeli	,639	,614
Estetik (Güzel)	,119	,794
Çeşitlilik	,310	,768
Modern-nitelikli	,765	,392
Kullanışlı	,743	,459
Ferah	,824	,269
Anlamlı	,795	,357
Sıcak	,860	,351
Birlik var	,503	,672
Kimlikli	,753	,385
Renkli	,353	,688
Sürdürülebilir	,751	,168

Anket verileri normal dağılım göstermektedir. Bu noktada anlamsal farklılaşma ölçeğindeki sıfat çiftleri arasında ilişki olup olmadığı Spearman Korelasyon testine göre karşılaştırılmıştır. Ek-3 ‘de uzmanların öneri 1 için verdikleri cevaplara göre her sıfat çiftlerinin birbirileri arasında pozitif yönde zayıf, orta güçlü ve çok güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki çıkmıştır. En güçlü pozitif yöndeki ilişki “kimlikli”, “sürdürülebilir” ve “sıcak” parametreleri arasındadır.

4.3.2. Öneri 2 için Uzman Anket Bulguları

Anket sonuçlarına göre, ikinci öneride tasarlanan mekânlar, “en çok” “yönlendirici” (%62,9), “güvenli” (%44,3), “etkileyici” (%55,7), “dengeli” (%42,9), “estetik” (%51,4), “birlik var” (%45,7), “modern” (%64,3), “kullanışlı” (%47,1), “ferah” (%62,9), “anlamlı” (%50,0), “sıcak” (%35,7), “kimlikli” (%45,7), “sürdürülebilir” (%41,4); “çok” “tanımlı” (%47,1), “çeşitlilik” (%35,7), “renkli” (%38,6) olarak değerlendirilmiştir (Tablo 16). Mekânlar hakkında karasız ya da negatif değerlendirmeler azınlıktadır.

Tablo 15. Öneri 2 anlamsal farklılaşma ölçeği

%70-60	%60-50	%50-40	%40-30	%30-20	%20-10	%10-0
	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
	5	4	3	2	1	
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Estetik						Estetik değil
Çeşitlilik						Karmaşa
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Birlik var						Birlik yok
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli/Canlı						Renksiz/cansız
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil

Birinci öneride olduğu gibi ikinci öneride de sıfat çiftleri istatistiksel olarak tanımlayıcı değerlerini ölçmek için IBM SPSS kullanılarak testler yapılmıştır. Her bir sıfat çiftinin istatistiksel olarak farklı etkilenen sonuçları ortalama değerin üzerindedir. Diğerlerine kıyasla

ortalama değeri daha az olan sıfat çiftleri ise “çeşitlilik” (3,8143), “birlik var” (3,9857) ve “renkli” (3,7857) olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 17).

Tablo 16. Öneri 2 sıfat çiftlerinin istatistiksel farklılıklarının değerlendirilmesi

	Minimum	Maksimum	Mean	Std. Deviation
Tanımlı	3,00	5,00	4,1857	,70798
Yönlendirici	2,00	5,00	4,5000	,75661
Güvenli	2,00	5,00	4,1571	,86201
Etkileyici	2,00	5,00	4,2571	,97335
Dengeli	1,00	5,00	4,1143	,98603
Estetik(Güzel)	2,00	5,00	4,2571	,91185
Çeşitlilik	2,00	5,00	3,8143	,93705
Modern-nitelikli	3,00	5,00	4,2714	,75989
Kullanışlı	1,00	5,00	4,4857	,86381
Ferah	2,00	5,00	4,2000	,89443
Anlamlı	2,00	5,00	4,4714	,79348
Sıcak	1,00	5,00	4,1714	1,00681
Birlik var	2,00	5,00	3,9857	,94013
Kimlikli	2,00	5,00	4,1571	,94233
Renkli	2,00	5,00	3,7857	,86632
Sürdürülebilir	2,00	5,00	4,0857	,89674

Faktörlerin en iyi şekilde yorumlanabilmesi için rotasyon yapılmış, Varimax yöntemi uygulanmış ve başlangıçtaki 16 değişkenin olduğu sıfat çiftleri Tablo 18’ de görülen faktör analiz tablosuna göre en iyi sonuç iki faktörlü çözüm olarak belirlenmiştir. Faktör yükleri ,50 büyük çıkmıştır (Tablo 18).

Birinci faktör grubundaki sekiz sıfat çiftini estetik beklentiler olarak nitelendirebiliriz: “tanımlı” (,582), “etkileyici” (,923), “dengeli” (,743), “estetik” (,922), “çeşitlilik” (,693), “kullanışlı” (,632), “sıcak” (,681), “birlik var” (,623).

İkinci faktör grubundaki sekiz sıfat çifti ise işlevsel beklentiler olarak nitelendirebilir: “yönlendirici” (,773), “güvenli” (,775), “modern-nitelikli” (,693), “ferah” (,879), “anlamlı” (,540), “kimlikli” (,605), “renkli” (,531), “sürdürülebilir” (,742)

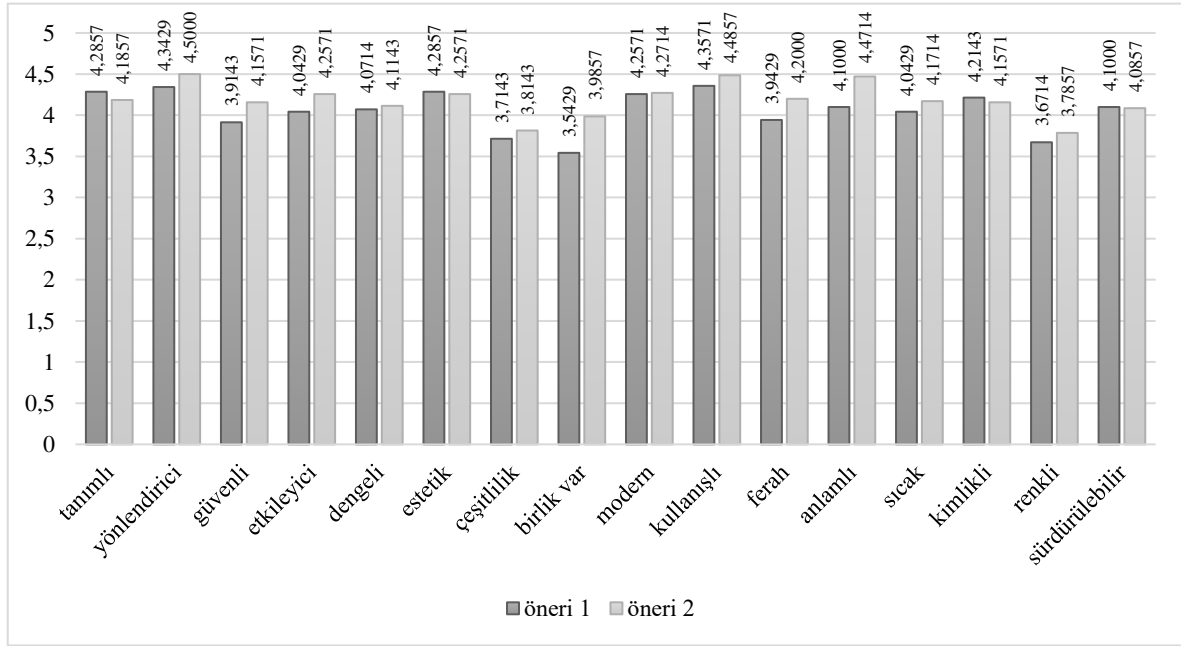
Tablo 17. Öneri 2 faktör analizi

	1	2
Tanımlı	,582	,566
Yönlendirici	,138	,773
Güvenli	,306	,775
Etkileyici	,923	,260
Dengeli	,743	,489
Estetik(Güzel)	,922	,118
Çeşitlilik	,693	,378
Modern-nitelikli	,551	,693
Kullanışlı	,632	,493
Ferah	,249	,879
Anlamlı	,490	,540
Sıcak	,681	,568
Birlik var	,623	,603
Kimlikli	,585	,605
Renkli	,316	,531
Sürdürülebilir	,417	,742

Anket verileri normal dağılım göstermektedir. İlk öneride olduğu gibi anlamsal farklılaşma ölçeğindeki sıfat çiftleri arasında ilişki olup olmadığı Spearman Korelasyon testine göre karşılaştırılmıştır. Ek-4’ te verilen tabloya göre öneri 1 için verilen cevaplar her bir sıfat çiftinin birbirileri arasında pozitif yönde zayıf, orta güçlü ve çok güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. En güçlü pozitif yöndeki ilişki “estetik” ve “etkileyici” arasındadır.

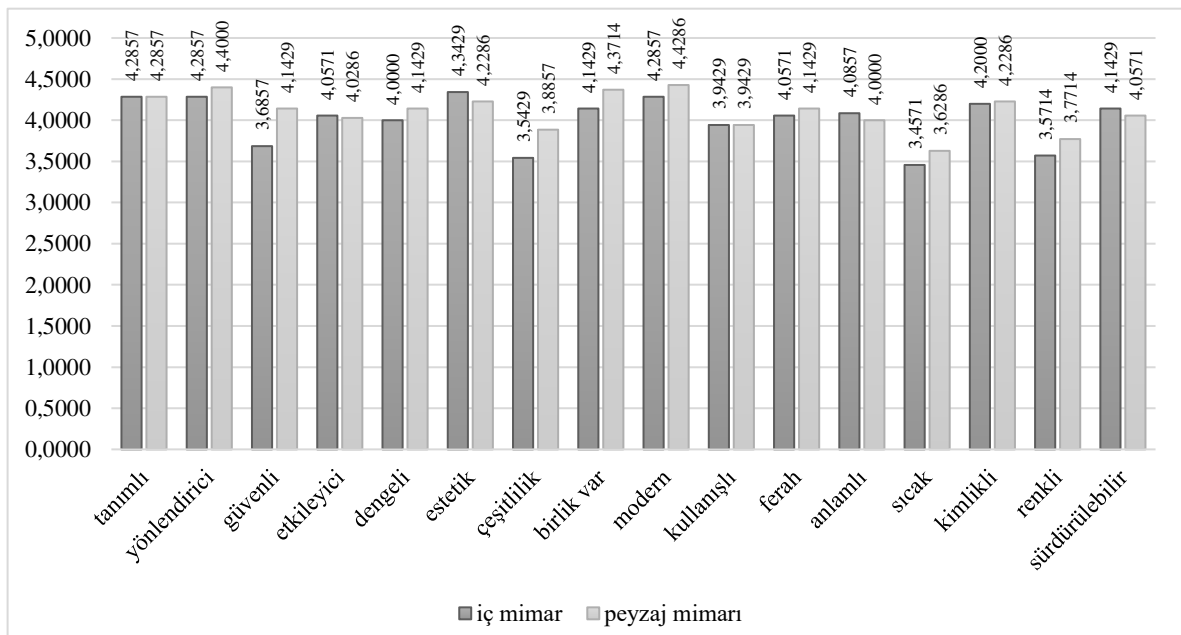
4.3.3. Uzman Grubun Anlamsal Farklılaşma Yanıtlarının Karşılaştırması

70 kişilik uzman grubun, sanal ortamda hazırlanan iki farklı tasarım önerisindeki sıfat çiftlerinin ortalamalarını belirlenen analiz (descriptive) sonuçları Şekil 76’ da karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Sıfat çiftlerine bakıldığında her iki öneri birbirine yakın oranda tercih edildiği istatistiksel olarak görülmektedir (Şekil 76).

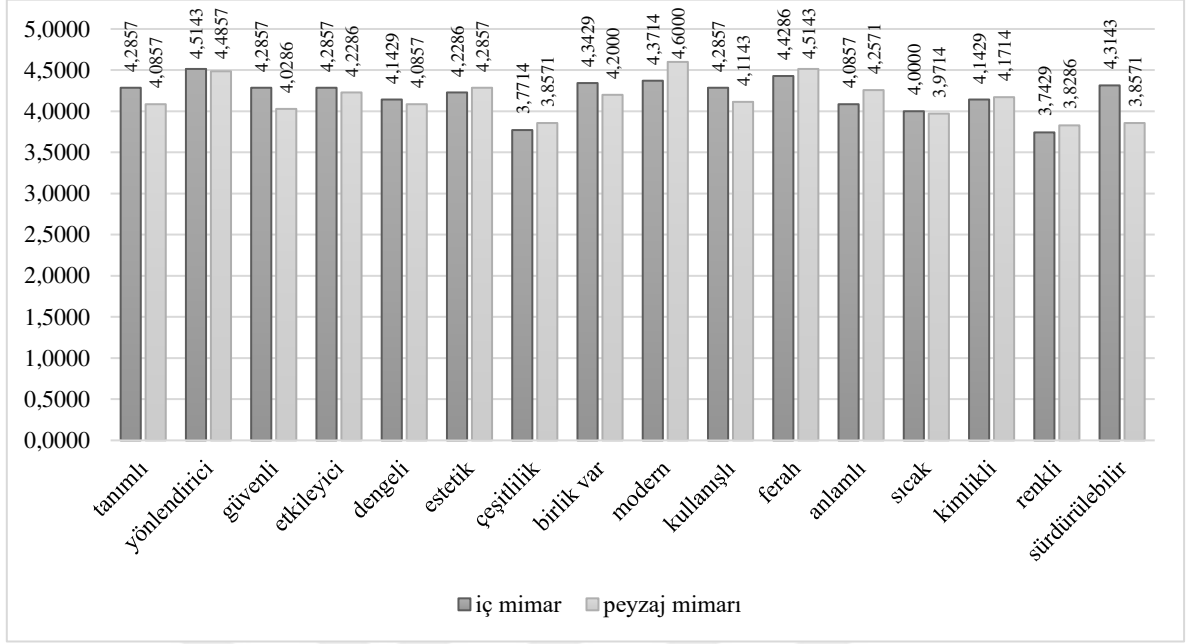

Şekil 76. Tasarım önerileri için sıfat çiftleri dağılımı

Uzman grup arasında meslek farklılıklarının verdikleri cevap üzerinde etkisini analiz etmek için 35 iç mimar ve 35 peyzaj mimarının cevaplarının ayrı ayrı analiz (descriptive) değerleri hesaplanmıştır. Şekil 77 ve 78’ de iç mimar ve peyzaj mimarlarının sıfat çiftlerinin ortalamalarını belirlenen analiz (descriptive) sonuçları karşılaştırılmıştır. Böylece temelde aldıkları tasarım eğitimi bir olan fakat farklı disiplindeki iki meslek grubu arasındaki ilişki verdikleri cevaplar üzerinden değerlendirilmiştir.

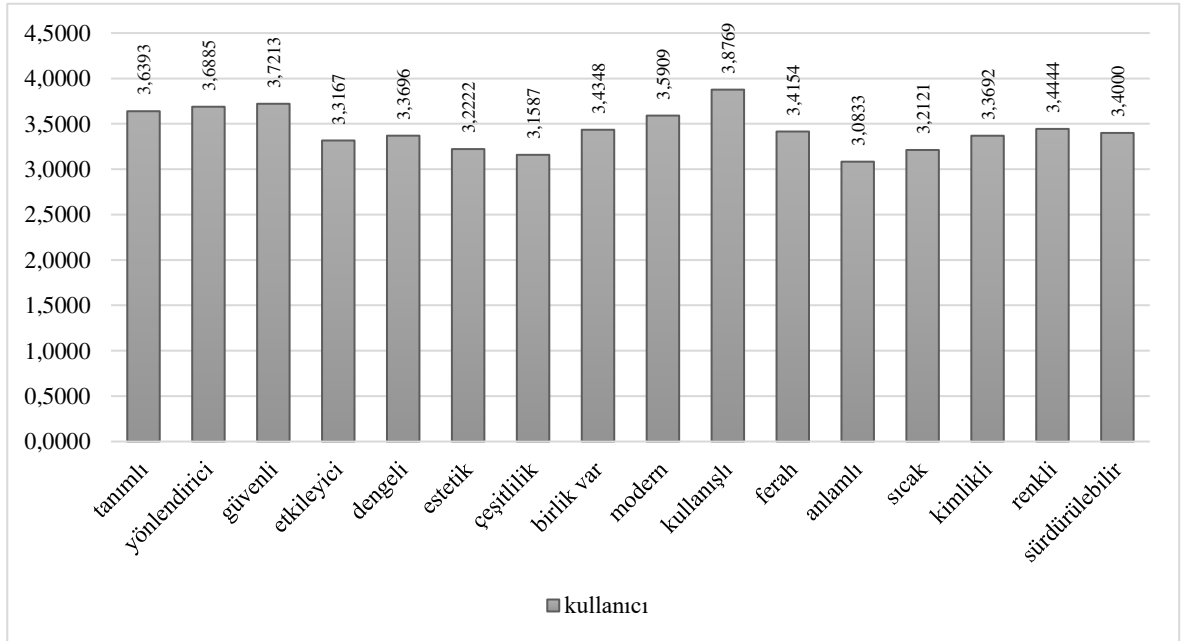
Şekil 77. Öneri 1 sıfat çiftleri dağılımı

Şekil 78. Öneri 2 için sıfat çiftleri dağılımı

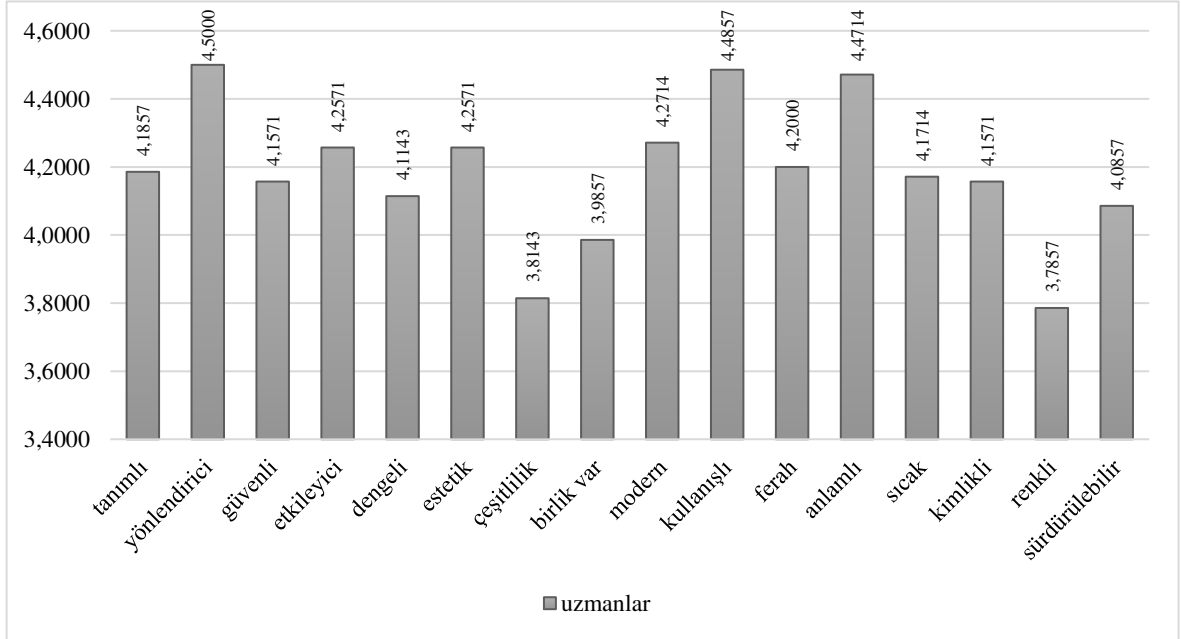
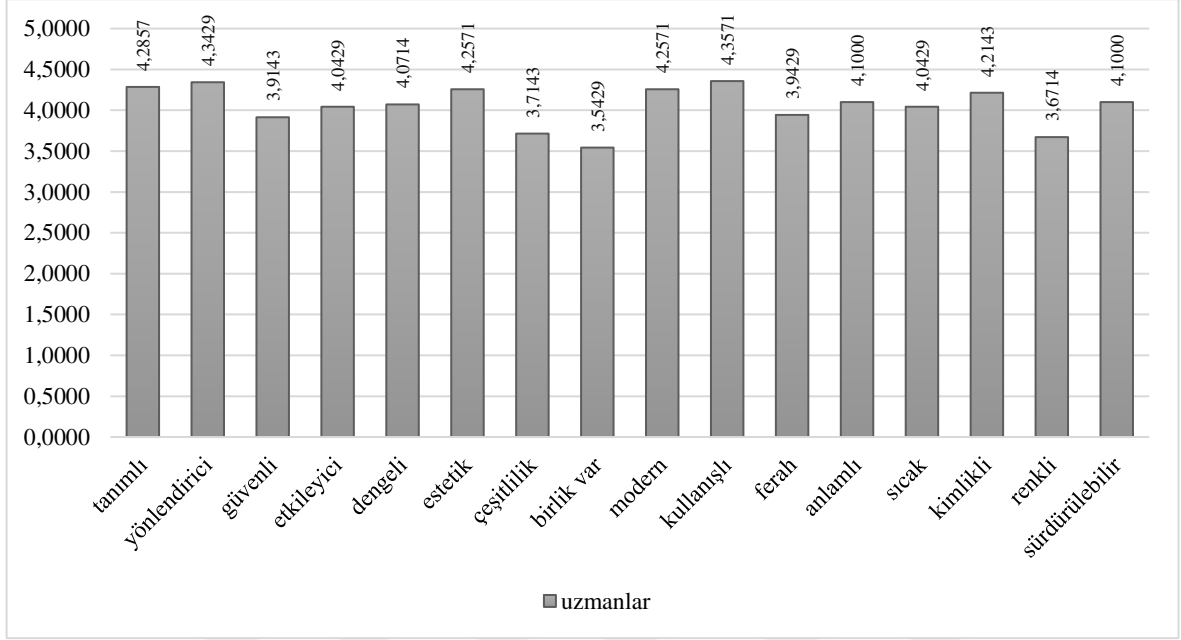
4.3.4. Kullanıcı Verileri ile Uzman Grubun Anlamsal Farklılaşma Ölçeği Yanıtlarının Karşılaştırması

Mekânların mevcut haline kullanıcıların sıfat çiftlerine verdiği puanlar doğrultusunda ortalamalarını belirlenen analiz (descriptive) sonuçları Şekil 79’da görülmektedir.

Şekil 79. Mevcut mekânlar sıfat çiftleri dağılımı

Doğadan ilham alarak sanal ortamda hazırlanan iki tasarım önerisine uzman grubun sıfat çiftlerine verdiği puanlar doğrultusunda ortalamalarını belirlenen analiz (descriptive) sonuçları Şekil 80 ve Şekil 81’ de görülmektedir.

Şekil 81. Öneri 2 sıfat çiftleri dağılımı

Her iki önerinin mevcut halindeki mekânlara göre daha çok tercih edildiği istatistiksel olarak da görülmektedir. Öneri 1’ de çıkan sonuçlar ağırlıklı olarak birbirine yakın çıkmış olsa da “çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” değişkenleri diğerlerine oranla daha düşük çıkmıştır. Öneri 2’ deki sonuçlar Öneri 1’ de çıkan sonuçlara oranla daha yüksek olmakla beraber “yönlendirici” değişkeni en yüksek değeri almıştır. Bunun yanı sıra “çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” değişkenleri diğerlerine oranla daha düşük çıkmıştır.

4.4. Uzman Anketlerden Elde Edilen Verilere Bağlı Sanal Tasarım Önerilerinin İyileştirilmesi

Sanal ortamda hazırlanan her iki tasarım önerisi için “çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” değişkenleri diğer sıfat çiftlerine oranda daha düşük bulunmuştur. Bu bağlamda tasarlanan mekânlar yeniden ele alındığında bu üç değişken tasarımın iyileştirilmesinde yönlendirici olmuştur.

4.4.1. Öneri 1 için Tasarım İyileştirmeleri

Öneri 1 de mevcut bitki örtüsü korunmuş fakat yeni eklenen bitkilerle dış mekânlardaki çeşitlilik artırılmak istenmiştir. Şekil 82’ de görülen görsellerin büyük boyutları Ek. 5’te ayrıca verilmiştir. Aynı zamanda dış mekândaki kot farklılıklarında her bir basamak için renkler kullanılmıştır. Böylece tasarıma hâkim olan nötr tonlar kırmızı ve turuncu gibi renklerle canlandırılmak istenmiştir. Aynı renk tonları yüzeyde doku oluşturan aynı zamanda bisiklet park yeri olarak kullanılan duvarda da devam ettirilmiştir (Şekil 82).

Şekil 82. Öneri 1 dış mekân düzenlenmesi

İç mekânda kullanılan donatıların sayısı artırılmıştır. Böylece kullanıcıların mekân içerisindeki seçenekleri artırılmıştır. Kırmızı renk iç mekânda oturma birimlerinin bazılarında ve duvarda aydınlatma birimi olarak da kullanılarak iç mekâna da taşınmıştır. Ayrıca odak yüzeyi olarak tasarlanan duvarda ışık kullanılmıştır (Şekil 83-84).

Şekil 83. Öneri 1 iç mekân düzenlenmesi

Şekil 84. Öneri 1 İç mekân genel görünüş

4.4.2. Öneri 2 için Tasarım İyileştirilmeleri

Öneri 2’ de Öneri 1’ de olduğu gibi dış mekândaki kot farklılıklarında her bir basamak için renkler kullanılmıştır. Şekil 85’ te görülen görsellerin büyük boyutları Ek. 6’ta ayrıca verilmiştir. Kullanılan kırmızı ve turuncu renklerle mekâna canlılık katılmak istenmiştir. Birinci öneri de olduğu gibi aynı renk tonları yüzeyde doku oluşturan aynı zamanda bisiklet park yeri olarak kullanılan duvarda da devam ettirilmiştir (Şekil 85).

Şekil 85. Öneri 2 dış mekân düzenlenmesi

İç mekânda kullanılan donatı sayıları artırılmış, duvarda kullanılan objelerle mekâna renk katılmak istenmiştir. Ayrıca odak yüzeyi olarak tasarlan duvar yüzeyinde dış mekânda kullanılan kırmızı ve turuncu renkler iç mekânda da devam ettirilmiştir (Şekil 86-87).

Şekil 86. Öneri 2 iç mekân düzenlenmesi

Şekil 87. Öneri 2 İç mekân genel görünüş

5. TARTIŞMA

İnsan yaşadığı çevre ile bütündür. Yaşadığı çevreyi düzenleyen, kişiselleştiren ve anlamlandıran insan, çevresini yaşanabilir kılacaktır. Bu anlayış kişisel çevrelerden kamusal alanlara kadar devam etmektedir. Yaşanabilir çevre bireyin aidiyet hissinin sonucu çevreyi kendilemesidir. Gür, kendilemeyi insanın doğayla bir ilişkisi olarak tanımlar (Gür,1995). İnsan ve doğa arasındaki ilişki ile yapıların bulunduğu çevreyle yani doğayla ilişkisi benzerlik gösterir. İnsan ve insan eliyle şekillenen yapıların doğanın eşsiz güzelliğiyle uyum içinde olması bireyin fizyolojik, psikolojik ve toplumsal anlamda gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Yapı ve çevresi arasındaki uyum, yapının içerisinde ve dışarısında kalan mekânlar arasındaki bağlantının sonucudur. Bu anlamda yapının iç mekân ve dış mekân ilişkisini düzenlemek yapı ve çevresi arasında ilişkiyi dolayısıyla doğayla olan ilişkisini de düzenlemektir diyebiliriz. Fakat günümüzde endüstrileşmeyle beraber gelen hızlı tüketim düşünülmeyen yapılmış birçok yapının oluşmasına neden olmuştur. İnsanın temel gereksinimi sonucu doğan yapılar tüketim çılgınlığının sonucu birer beton yığını haline gelmiştir. Doğayla bir olmak yerine doğayla savaşır ve hatta doğaya zarar verecek düzeyde inşa edildiği görülmüştür.

Bu çalışma kapsamında, gereksinimlere göre çeşitlilik gösteren yapılar içerisinden üniversitelerdeki eğitim yapıları incelenmiştir. Çalışmanın üniversitelerdeki eğitim yapılarının özelinden ele alınmasının nedeni, gençlerin toplumların geleceklerini şekillendirmesindeki etkisidir. Bilinçli gençler bilinçli toplumları var edecektir. Hayatlarının önemli çoğunluğu eğitim yapılarında geçiren 17-25 yaş grubundaki gençlerin, aldıkları eğitimle beraber yapıların sağladıklarıyla da vizyonları gelişecektir. Daha başarılı, daha bilinçli, daha duyarlı ve daha yaratıcı bireyler olacaklardır. Bu bağlamda üniversitelerdeki eğitim yapıları gerek iç mekânlarının kullanımı gerekse dış mekânlarının kullanımı açısından birçok çalışmaya konu olmuştur.

Düzenli, Eren, Alpak (2019), KTÜ Kanunu Kampüsü örneğinden gençlerin açık mekân kullanımları incelemiştir. Çalışma kapsamında davranış gözlemi yapılmış, mekânsal öğeler ve olanaklar açısından açık mekânlar irdelenmiştir. Çalışma sonucunda, gençlerin

gerçekleştirdikleri etkinliklerle mekânsal olanakları ilişkilendirilmiştir. Farklı öğelerin farklı olanaklara imkân sağladığı vurgulanmıştır.

Yılmaz (2015), Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Binası örneğinden kampüsün bir bölümünü oluşturan açık mekânları yeniden tasarlanmıştır. Çalışma sonucunda kampüslerdeki dış mekânlar “artık mekânlar” olarak değerlendirilmemesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir. Girişler, toplanma, dinlenme ve dış mekânların çalışma alanları olarak kurgulanmasını önermiştir.

Güner (2019), Süleyman Demirel Üniversitesi örneğinden üniversite eğitim yapılarında sosyal ortak alanları mekân dizim yöntemiyle irdelemiştir. Çalışmanın sonucunda kullanıcılar ve mekân arasındaki ilişkiyi gözler önüne serilmiştir.

Karavaş, Sarı, Yaman (2016), Artvin Çoruh Üniversitesi Şehir Yerleşkesi örneğinden peyzaj tasarım projesinin süreci ve uygulama aşamalarını anlattığı çalışmada, mekânsal organizasyonun genç bireylerinin sosyal açıdan gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna varmıştır.

Bu çalışma ise üniversitelerdeki eğitim yapılarının iç ve dış bağlantısının kurulduğu doğayla bütünleşik tasarım anlayışıyla yapıların kullanıcısı için gerekli işlevleri yerine getireceği varsayımı üzerinden oluşturulmuştur. Çalışma alanı olarak Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Kampüsü’ndeki Orman Fakültesi öğrenci girişi seçilmiştir. Dışarındaki ve içerisindeki alan ile kampüs içerisindeki en tanınmış alanlardan biri olması çalışma alanı olarak seçilmesinde etkilidir.

Orman Fakültesi öğrenci girişi fakültenin bünyesinde barındırdığı Orman Mühendisliği Bölümü ve Yaban Hayatları Bölümü öğrencileri tarafından kullanılmaktadır. Aynı zamanda bu giriş Orman Fakültesi bünyesindeki Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencileri tarafından da kullanılmaktadır. Yapının giriş holü fuaye alanı olarak da işlev görmektedir. Orman Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen birçok etkinlik bu alanda yapılmaktadır.

Kurdoğlu ve Bekar (2018), 2017 yılında projesi hazırlanan ve uygulanan bu alanı temel tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda en güzel projeden öte en doğru projeye ulaşmak hedeflenmiştir. Bu bağlamda çalışma alanı olarak tanımlanan fuaye alanının çok fonksiyonlu olduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmada ilk olarak yapının kullanıcılarına anket yöntemiyle mekânlar hakkındaki görüşlerinin tanımlanmasıyla başlamıştır. Anket çalışmalardan elde edilen bilimsel veriler ışığında kullanıcıların sorunları tespit edilmiştir. Mekân hakkında fikir sahibi olmak için anketlerin yeterli olamayacağı durumlar da göz önüne alınarak gözlemler yapılmıştır. Böylece mekânlar hakkında tarafsız gözle fikir sahibi olunmuştur. Aynı zamanda gözlemler ankete katılan kullanıcıların verdikleri cevaplardan fazlasına ulaşılmamızı sağlamıştır. Bu bağlamda çalışma kapsamında 2019 yılının Ekim ve Kasım aylarında düzenli zaman aralıklarıyla yapılan gözlemler mevcut mekânlarda kullanıcıların zorunlu olmadıkça zaman geçirmedeğini göstermiştir. İç ve dış mekânda yapılan gözlemler anketlerde alınan sonuçları destekler nitelikte olmuştur.

Jan Gehl mekânın fiziksel kalitesini artırıcı tasarımların mekân içerisindeki faaliyetlerimizin çeşitlenmesinde etkin olduğu görüşünü savunmaktadır. 1968 ve 1986 yılları arasında Kopenhag şehir merkezinde tüm faaliyetleri kaydettiği araştırmada meydanların ve yaya sokakların iyileştirilmesine paralel olarak kullanıcı faaliyetlerinin artması bu görüşünü destekler niteliktedir (Gehl, 2011). Buradan hareketle çalışma alanı olarak belirlediğimiz Orman Fakültesinin öğrenci girişin iç ve dış mekânı kullanıcıların farklı faaliyetlerine olanak sağlayacak düzende tasarlanmadığından söz edebiliriz.

Çalışmanın ikinci aşamasında sorunları giderici ve kullanıcıların beklentilerine cevap verebilecek nitelikte iki farklı tasarım önerisi sanal ortamda hazırlanmıştır. Daha sonra yapılan tasarım önerileri uzman görüşlerine sunulmuş ve mekânların anlamsal farklılaşma ölçeği ile değerlendirilmesi istenmiştir. Sonuçlar IBM SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiş ve bilimsel verilere ulaşılmıştır. Bu bölümde ulaşılan tüm sonuçlar irdelenmeye çalışılmıştır.

Sonuçlar mekânların kullanıcılar için gerekli işlevleri yerine getiremediğini göstermiştir. Giriş mekanları yapılarının sirkülasyon açısından en yoğun olduğu alanlardır. Yapıya giren her kullanıcı bu mekânı kullanmak zorundadır. Gençler için gelgeç bir yer olmasının yanı sıra, ders aralarında sohbet ettikleri, birlikte zaman geçirerek sosyalleştikleri, mola verdikleri, panolarında duyuruları gördükleri ve benzeri işlevi bu alan sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, oturma yerlerinin sayısının hem iç mekânda hem dış mekânda az bulunması kullanıcıları bu mekânlarda zorunlu olduğu durumlar haricinde zaman geçirmelerine teşvik edici olmadığını göstermektedir. Mekânın faaliyetlerimize cevap verebilme performansı, kullanıcıların o mekân hakkında görüşlerini şekillendirmektedir. Mekânın kullanıcılarının

tepkilerine baktığımızda, mekân üzerindeki algıları o mekânı deneyimlemelerinin sonucu olduğu görülmektedir. Mekân organizasyonları kimi zaman kullanıcıları faaliyetlere teşvik ederken, kimi zaman da engeller. Bu çalışmadan, kullanıcılar mekân üzerinde zorunlu olmadıkça faaliyet yapmamaktadır sonucu çıkarmaktadır. Mekânlar üzerinde geçirdikleri zamanlar mecburi kullanımın ötesine geçememektedir.

Meslek hayatının önemli çoğunluğunda eğitim yapıları tasarlamasıyla öne çıkan Herman Hertzberger öğrenme ve mekân arasındaki ilişkinin mimarların tasarımına göre şekillendiğinden bahsetmektedir. Hertzberger' e göre mekânlar içerisinde çeşitlilik ve olanaklılığının artırılması farklı öğrenme biçimlerini beraberinde getirecektir. Eğitimin sadece yapıların içerisinde değil dışarısında devam ettirilmesi öğrencilerin hem sosyal hem de fiziksel gelişimlerine olumlu katkı sağlayacağını savunmaktadır (Dyer, 2016). 2020 yılının Mart ayında ülkemizde ilk vakanın ortaya çıktığı tüm dünyayı etkisi altına salgın dış mekânların hayatımızdaki yerini gözler önüne sermiştir. Dış mekânların kullanımın sağımıza olan katkısı eğitim yapılarında eğitimin dış mekânlara uzanmasına teşvik edici nitelikte olabileceğinden bahsedebiliriz. Bu bağlamda bu çalışma kapsamında sanal ortamda hazırlanan her iki sanal önerisi iç ve dış mekânı birbirine yaklaştıracı olması ve dışarının içeriye yansması ya da içeriğin dışarıya uzanması gibi tasarımda verilecek kararların ne denli önemli olduğu çıkarımını yapabiliriz.

Kuşkusuz salgınla beraber doğaya verdiğimiz tahribatın bize uzanan zararının yadsınamaz büyüklükte olduğunu görmekteyiz. Günümüzde hala devam eden salgın bize kurtuluşun da doğayla olacağı konusunda yön gösterici niteliktedir. Yapılan anket çalışmalarında gençlerin doğayı daha fazla görmek istediklerini dile getirir olması da önemlidir. Bu bağlamda sanal tasarım önerilerinde tasarımın ana kabulü olarak doğa kavramı seçilmiştir. Alexander McQueen' un (Judkins, 2017) da dediği gibi doğadan daha iyi tasarımcı yoktur. Doğayla savaşımayan sürdürülebilir yaklaşımlarla desteklenen tasarımlar sanal ortamda hazırlanan her iki tasarım önerisinde de etkin olmuştur.

Her iki öneri uzmanlara kullanıcı anketlerindeki zıt sıfat çiftleriyle mekânları puanlandırarak değerlendirmesi için sunulmuştur. Uzman anketi sonuçlarında her iki mekân önerisinde pozitif değerlendirmeler ağırlıkta olmuştur. Sonuçların olumlu yönde artması iç ve dış mekân bir arada tasarlandığı takdirde yapıların daha, işlevsel daha estetik ve fiziksel anlamda kalitesinin yükseleceğini göstermiştir. Buradan hareketle modern mimarlık tarihiyle

beraber başlayan iç ve dış mekân arasındaki ilişkiyi doğru kurgulama arzusu ile fiziksel kalitesi yüksek mekânlar üretilebilecektir diyebiliriz.

Hazırlanan her iki sanal tasarım önerinin aldığı puanların kullanıcıların mevcut yapılara verdiği puanlardan yüksek olmasına karşın Öneri 1 mevcut mekânlara kıyasla en düşük puanı “çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” parametreleri almıştır. Aynı şekilde Öneri 2’ de de en düşük “çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” parametreleri olmuştur. Mekânların mevcut bitki örtüsüne bağlı kalınarak tasarlandığında yeterince renkli bulunmadığı görülmüştür. Mekânlar arasındaki geçiş doğadaki organik hatların biçime yansımada daha çok hissedilmiştir. Tasarlanan iki öneri içerisinde öneri 2’ nin daha yüksek puanlar alması da bu durumu destekler niteliktedir. Parametreler faktör analizi ile gruplandırıldığında estetik ve işlevsel beklentiler 2 faktör ile gruplandırılmıştır. Kullanıcıların mekânları değerlendirirken 3 faktör grubuna ayırdığı parametreler uzmanların yeni tasarlanan mekânları değerlendirirken estetik ve işlevsel yaklaşımlar olarak 2 faktör grubuna indirgenmiştir. Böylece kullanıcıların değişkenleri değerlendirirken çağdaş/ yenilikçi yaklaşımlar olarak değerlendirdiği “modern” (,827), “kullanışlı” (,799), “ferah” (,863), “anlamlı” (,791), “sıcak” (,855), “kimlikli” (,733), “renkli” (,843), “sürdürülebilir” (,786), “olumlu deneyim” (,767) benzer parametreleri işlevsel ve estetik parametreleri altındaki yerini almıştır. Çalışmanın son aşamasında uzman anketlerinde diğer değişkenlere göre daha düşük puan alan çeşitlilik”, “birlik var” ve “renkli” parametreleri göz önüne alınarak tasarımda iyileştirmeler yapılmıştır. Mekânlara canlılık vermesi için kırmızı, turuncu gibi renkli ışık dış mekânda basamaklar da kullanılmış, iç mekânda da duvar yüzeylerinde sergilenen objelerle desteklenmiştir. Ayrıca özellikle iç mekânlardaki yetersiz donatı sayıları artırılmış ve mekân faaliyetleri çeşitlendiril

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan doğanın bir parçasıdır. Bu tez kapsamında sanal ortamda tasarım önerileri hazırlanmasının ardından tüm dünyayı etkisi altına alan salgın, insanlığa bir kez daha doğa ve insan arasındaki ilişkiyi sorgulatmıştır. Farkında olarak veya olmayarak doğaya zarar veriyoruz. Verdiğimiz zararın zaman içerisinde bizlere geri dönüşü oluyor. Salgın bunlardan yalnızca bir tanesidir. Oysa ki insanın doğayla uyum içinde olması uzun vadede yaşanabilir dünya olmasını sağlayacaktır.

İnsan gibi insan eliyle şekillenen tüm yapılar da doğanın parçası olmalıdır. Yapıları bulunduğu çevreden bağımsız düşünmek bir anlamda dışarısında oluşturduğu mekânları da yok saymak demektir. Yapı dışarısı ve içesiyle bütündür. Çevresiyle organizasyonu yapıyı doğal ortamın bir parçası gibi gösterecektir. Bu yapının içi ve dışı arasındaki geçişin doğru kurulmasına bağlıdır. Bu çalışma iç ve dış arasındaki ilişkiyi eğitim yapıları özelinde incelemiştir. Literatürde bu anlamda bir çalışmanın bulunmamaktadır. Bu tez çalışmasıyla hedeflenen literatürdeki boşluğu doldurmaktır.

Uygulama alanı olarak belirlenen Orman Fakültesi öğrenci girişinde kullanıcı gözlem ve kullanıcı anketleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek irdelenmiştir. Sonuçta, kullanıcıların mekânlardaki aktivitelerinin mekân olanaklarıyla ilişkisi saptanmıştır. Mekânlar kullanıcısının beklentilerini karşıladığı ölçüde kullanıcının mekân hakkında görüşleri şekillenmektedir.

Orman Fakültesinin öğrenci girişi dış mekânı ve yapının girişinde fuaye alanı olarak da kullanılan iç mekânı ankete katılan kullanıcılar tarafından yüzde 80,3 oranında yeterli büyüklükte bulmuştur. Fakat anketörler mekânların beklentilerini yüzde 42,3 oranında karşıladığı görüşündedir. Mekânların yeterli büyüklükte olmasına karşın kullanıcılara sunduklarının yetersiz olması bir problem teşkil etmektedir. Bu soru özelinde kullanıcıların mekânların onlara sunduklarından fazlasını istedikleri görülmektedir.

Zaman içerisinde mekânların kullanıcısının bir parçası olduğu göz önüne alındığında, mekânların kullanıcının beklentisine vereceği karşılık, bireyin mekân içerisindeki aidiyetini artıracaktır. Böylece gençler, severek ya da sevmeyerek geldikleri bölümlerini daha çok

benimseyecektir. Neredeyse haftanın her günü geldikleri fakültelerine zorunluluktan ziyade isteyerek gelecektir. Buradan hareketle ankete katılan kullanıcılara “mekânlar sizin için ne ifade ediyor?” diye sorulduğunda, ders saatini ya da ders aralarında bekledikleri alanlar ya da anlamsız bulmaları mekânın kullanıcıya kısıtlı eylemler sunduğunu destekler niteliktedir. Mekânların kimliksizliğinden ötürü, aidiyet hissini önemli ölçüde hissedemedikleri çıkarımı yapılmıştır.

Mekânlar içerisinde aidiyetimiz yapıların anlaşılır olmasıyla da ilişkilidir. Tanımlı ve kolay anlaşılır mekânlar içerisinde yaşayacağımız stresleri de ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla benimsememiz de o denli kolay olacaktır. Çoğu zaman yapılara girmek için yaklaşırken dış mekânda ya da yapının içerisine girdikten sonra iç mekânda, ilk hedeflediğimiz varmak istediğimiz yerdir. Bu bağlamda mevcut yapının anlaşılabilirliğini ölçmek için mekânların yönlendiricilikleri sorgulanmıştır. Katılımcıların yüzde 53,5’u mekânları yönlendirici bulmuştur. Fakat katılımcıların yüzde 15,5’un yönlendirici bulmaması ve yüzde 29,6 ‘ın kısmen yönlendirici bulması da yadsınamaz derecede fazladır.

Yapıya uzanan yoldan başlayarak yapının içerisine girdiğimizde ne tarafa yöneleceğimiz mekânsal kurguya bağlıdır. Böylece kullanıcılar yapıya ulaşana kadar ve ulaştıktan sonraki sürede mekânlar arasında geçişler yaşayacaktır. Çoğu zaman bu geçişler iç ve dış mekân söz konusu olduğunda keskin bir dille ayrılmış olabilmektedir. Buradan hareketle kullanıcılar iç mekân ve dış mekân arasında süreklilik olup olmadığı sorulmuştur. Yüzde 40,8’ i iç ve dış mekânı arasında bir süreklilik olmadığı görüşündedir. Süreklilik olduğunu düşünen yüzde 31’lik kesim ise bu birliğin ne ile sağlandığı konusunda fikir sahibi değildir. Bu noktada kullanıcıların iç ve dış mekânı kullanım açısından bir olarak görmek istediğini fakat bunun ne ile sağlanması gerektiği noktasında kararsız kalarak kafa karışıklığı yaşadığını söyleyebiliriz. Mevcut yapıya baktığımızda iç ve dış mekân keskin bir sınırlarla birinden ayrılmıştır. Kullanıcılara dıştan içe süreklilik göstermesi istenen bileşen ve öğeler arasından %37,6 “bahçeye dönüştürülmüş doğa”, içten dışa süreklilik göstermesi istenen bileşen ve öğeleri arasında da %28,4 “aksesuarlar (çiçekler, pano, aydınlatma öğeleri, vb.)” ilk sırada yer almıştır.

Eğitim sürecinin çoğunluğun kış mevsimine denk gelmesinden ötürü yapıların içerisinde çokça zaman geçiren gençler, iç ve dış sürekliliğin sağlanması durumunda yapıların içerisinde dışarıyla daha fazla bağlantı kurarak özgürleşebilecektir. Bu bağlantının kurulmasında kapılar önemli rol oynamaktadır. Yapının girişi ve dışı arasındaki

sürekliliğin algılamasında kapıların şeffaflığı önemlidir. İç ve dış mekân arasında süreklilik bulunmamasına karşın katılımcılar yapının mevcut halindeki kapının yüzde 57,7 oranında geçirgen bulması önemlidir.

Kullanıcıların mekânları zıt sıfat çiftlerini puanlandırarak analiz ettiği anlamsal farklılaşma ölçeğinin sonuçlarına bakıldığında kullanıcı gruplarının verdiği cevaplar orta düzeyde görülmektedir. Bu da bize kullanıcıların mekânlar hakkında kararsız kaldıklarını göstermektedir. Tasarım ürünleri oluşturduktan sonra hedeflenen, mekânların aynı sıfat çiftleri ile değerlendirirken ortalama değerlerin buradan elde edilen verilerin üzerine çıkmasıdır. Kullanıcıların zıt sıfat çiftlerine verdiği puanların sonucunda 3 faktör grubu karşımıza çıkmaktadır. Mekânların tanımlı-yönlendirici ve güvenli gibi parametrelerinin tasarımda estetik/yönlendirici açıdan beraberlik sağladıklarını, dengeli, çeşitlilik ve birlik parametrelerinin mekânların işlevsel açıdan; modern-nitelikli, kullanışlı, ferah, anlamlı, sıcak, kimlikli, sürdürülebilir, olumlu deneyim-anı, aidiyet hissi parametrelerinin ise çağdaş/yenilikçi yaklaşımlarla bir faktör grubunda yer aldığı görülmüştür. Yeni tasarlanan mekânlarda faktör gruplarına giren değişkenlerin işlevsel ve estetik anlamda bir araya geldiği görülmüştür.

Araştırılan bilgiler ve elde edilen veriler sanal ortamda yapılacak tasarım önerilerinin çıkış noktasının belirlenmesini sağlamıştır. Tasarımda ana kabul olan doğa kavramı seçimden öte olması gerekeni bize göstermiştir. Bu bağlamda temelde doğa konsepti iki farklı çizgisel hatla biçime yansıtılmıştır. Öneri 1 de daha keskin hatlar kullanılırken öneri 2 de daha yumuşak hatlar kullanılmıştır. Hazırlanan bu öneriler değerlendirmesi için uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlar organik formlara sahip olan öneri 2'yi diyagonal çizgilere sahip olan Öneri 1'e göre daha çok tercih etmiştir. İç ve dış arasındaki sürekliliği ve birliği organik çizgilerle tasarlanan öneride daha anlamlı bulmuştur. Öte yandan her iki öneride mevcut mekânlardaki bitkiler korunmuş olması ve ağırlıklı sert zemin malzemelerin kullanılması ve iç mekânlardaki yetersiz donatıların kullanılması renkli, çeşitlilik ve birlik var değişkenlerini diğerlerine oranla daha düşük çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda tasarımda yapılan iyileştirmelerde dış mekândaki mevcut bitkiler korunarak çeşitlendirilmiş, iç mekândaki donatı sayıları artırılmış ve her iki mekânda kırmızı, turuncu gibi renkler kullanılarak mekânlar canlandırılmıştır.

Çalışma, iç ve dış mekân bir arada düşünülerek tasarlandığında yapı daha tanımlı, daha yönlendirici daha güvenli daha etkileyici daha dengeli daha estetik daha çeşitli daha modern

daha kullanışlı daha ferah daha anlamlı daha sıcak daha kimlikli daha renkli ve daha sürdürülebilir olduğunu göstermiştir. Buradan hareketle iç ve dış mekân keskin sınırlarla birbirinden ayrılmamalıdır diyebiliriz.

Bu çalışma sonucunda, yapıların iç ve dış ilişkisi belirlenip giriş mekanlarının semantik, sentaktik ve pragmatik açıdan tasarım kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler doğrultusunda tasarlanan mekânlar kullanıcıların psikolojik ve fizyolojik gereksinimlerini karşılayacaktır.

Günümüzde gelişen dünya düzeniyle beraber disiplinler arası çalışmalar gerekli hale gelmiştir. Bu çalışma dış mekânları tasarlayan peyzaj mimarları, iç mekânları tasarlayan iç mimarlar ve yapıyı tasarlayan mimarların birlikte yürüteceği tasarım sürecini örnekliyor olmasıyla öne çıkmaktadır. Yapının formu ve dış mekânların zenginliği, iç mekânlarda farklı deneyimleri beraberinde getirmekte, iç mekân ve dış mekân ilişkisinin iyi kurulması ve bu ilişkinin mekân organizasyonuna yansımalarıyla birlikte yapı kullanıcısı için gerekli işlevleri yerine getirmektedir. Buradan hareketle bu çalışma izlediği yöntemle, kullanıcı ve uzmanlar için (iç mimar ve peyzaj mimari) iş akışındaki katılımcılığı vurgulamaktadır.

Ayrıca bu çalışma dış mekânları tasarlayan peyzaj mimarları ve iç mekânları tasarlayan iç mimarlar ve bu bölümde okuyan öğrenciler için yol gösterici nitelikte olabilir. Peyzaj mimarlığı ve İç Mimarlık bölümlerinde seçmeli ders olarak verilerek eğitim alanına katkı sağlayabilir. Yapıların iç ve dış uyumu ve iç ve dış mekânlar arasında geçişin sağlandığı yapılar yapılacak olan çalışmalarda yeni araştırma problemlerinin belirlenmesiyle bilime katkı sağlayabilir.

Bir ürün ortaya koyarken herkes için kullanılabilir olmalıdır. Her bireyin engelli adayı olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Bu bağlamda engelli bireylerin kamusal alanlarda diğerleriyle eşit şartlarda olması gerekliliği tasarımda göz ardı edilmemiştir. Günümüzde her geçen gün önemi artan bir diğer sorun doğal kaynakların hızla azalıyor olmasıdır. Tasarım yaparken bugünün ötesinde gelecek nesilleri de düşünmek zorundayız. Buradan hareketle yapılan tüm tasarımlar sürdürülebilir dünya bilincine sahip olmalıdır. Bu çalışmanın bir kazanımı da ortaya konulan tasarım ürününün sürdürülebilir olması ve bunun geleceğimizi inşa edecek gençlerin hayatlarındaki önemine vurgu yapıyor olmasıdır.

7. KAYNAKLAR

- Abercrombie, S. 1986. Architecture as art, Harper and Row Publishers, New York.
- Altan, İ., 2015. Mimarlıkta Mekan Kavramı, Ofis 2005 yayınları, İstanbul, 135 s.
- Ayverdi, A., 1972. Japonya Mimarlığı Mekânı, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 165 s.
- Bacon, E. N., 1976. Design of Cities, The Viking Press, New York.
- Başaran, İ. E., 1982. Temel Eğitim Ve Yönetimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Başkaya, A., Dinç, P., Aybar, U. ve Karakaşlı, M., 2003. Mekânsal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü, Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der., 18, 2, 79-84.
- Bengı, S. I., ve Akalın, A., 2019. Bernard Tschumi ve “Olay Mimarlık”, Online Journal of Art and Design, 7, 2, 27-35.
- Benli, A. C., 2003. Günümüz Mimarlığında Üniversite Binaları İçin Estetik Ölçütlerin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bilgin, N., 1997. Siyaset ve İnsan, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Boulding, K., 1956. The İmage, Ann Arbor: University of Michigan Press, 184s.
- Bozkurt, O., 1962. Bir Mekân Anlayışı, Teknik Üniversite Matbaası, İstanbul.
- Bridge, N., 2018. Mimarlık 101, çev. F. Sezer, Say Yayınları, İstanbul, 253 s.
- Brookes, T. R., 2012. Inside/ Outside and the (inbetween), Wellington: Victoria University of Wellington Publisher, Wellington.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G. ve Stone, A.M., 1992. Public Space, Cambridge University Press, Cambridge, 420 s.
- Ching, F. D. K., 2019. Mimarlık Biçim, Mekan & Düzen, çev. Gizem Aydın, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 447 s.

- Corbusier, L., 1929. The city of To-morrow and Its Planing, The Architectural Press, London 122 s,
- Curran, R., 1983. Architecture and Urban Experience, Van Nostrand Reinhold Compan, New York.
- Dinçer P., 2016. Kent Merkezlerinde Yaya Öncelikli Ulaşım Olanaklılığı: Trabzon Kahramanmaraş Caddesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Downs, R. M. ve Stea, D., 1973. İmage and Environment, Adline, Chicago.
- Düzenli T., Mumcu S., ve Işık B. Ö., 2016. Gençlerin İhtiyaçlarına Bağlı Olarak Kampus Açık Mekan Tasarımı, İnönü University Journal of Art and Design, 6 /13,121-130.
- Düzenli, T., Eren, E.T., ve Alpak E.M., 2019. Gençlerin Açık Mekan Kullanımları: KTÜ Kanuni Kampüsü Örneği, NWSA Social Sciences, 14, 33-45.
- Dyer, E., Architecture and Education. <https://architectureandeducation.org/2016/02/03/interview-with-herman-hertzberger/>, 17.04.2020.
- Edney, J. J., 1976. Human Territories: Comment On Functional Properties, Environment and Behavior, 8,1, 31-47.
- Erman, O., 2017. Mekansal Komşuluk Kavramı Üzerinden Mimari Mekanın Analizi, Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 32,1, 165-176.
- Faiferri, M., The school as a metaphor for the world. <https://www.domusweb.it/en/architecture/2012/09/21/the-school-as-a-metaphor-for-the-world.html>, 29.10.2020.
- Farshi, R., 2012. Çevrenin Davranış Üzerindeki Etkileri, Doktora Semineri, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Frearson, A., Dezeen. <https://www.dezeen.com/2013/05/07/teikyo-university-elementary-school-by-kengo-kuma/>, 24.10.2020.
- Garip, E., 2003. Mimari mekânlarda içeride olma deneyimi: yön bulma ve oryantasyon, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Garling, T. 1970. Studies in visual perception of architectural spaces and rooms III: A relation between judged depth and size of space, Scandinavian Journal of Psychology, 11, 124-131.
- Gehl, J, Kaefer, L.J., ve Reigstad, S., 2006., Close encounters with buildings, Urban Design International, 29-37.
- Gehl, J., (1971) 2011. Life Between Buildings, Island Press, London, 216 S.

- Göregenli, M., (2005) 2018. Çevre Psikolojisi, İnsan Mekân İlişkileri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 249 s.
- Güner M., 2019. Üniversite Eğitim Yapılarında Ortak Sosyal Alanların Mekân Dizim Yöntemiyle İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Gür, Ş.Ö., 1995. Mekân Örgütlenmesi, Yem Yayın, İstanbul, 261s.
- Hertzberger, H., 1991. Lessons for Students in Architecture, Uitgever Publisher, Rotterdam.
- Hertzberger, H., 2008. Space and Learning: Lessons in Architecture 3,010 Publishers, Rotterdam.
- Hidayetoğlu M. L., 2010. Üniversite Eğitim Yapılarında Kullanılan Renk ve Işığın Mekânsal Algılama ve Yön Bulmaya Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hughes, D., Design Inspiration & Resource fot creative & Curious Minds. <https://www.yellowtrace.com.au/kengo-kuma-stonescape-naturescape/>, 24.10.2020.
- Judkins, R., 2017. Yaratıcı Düşünme, çev. Sevinç Seyla Tezcan, Pegasus Yayınları, İstanbul 281 s.
- Kader, Ş., Kupik, M., Peyzaj Mimarisinde Tasarım ve Proje Uygulama. <http://www.anadoluparkbahceler.com/pdf/peyzajda-tasarim-ve-uygulama.pdf>, 24.10.2020.
- Kahraman, M. D., 2014. İnsan İhtiyaçları ve Mekansal Elverişlilik Kavramları Perspektifinde Yaşanılabilirlik Olgusu ve Mekansal Kalite, Planlama, 24, 2, 74-84.
- Kaplan, S., 1995. The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework, Journal of Environmental Psychology, 15, 169-182.
- Karaşah, B., Sarı D., ve Yaman Y.K., 2016. Bir Yerleşke Peyzaj Tasarımı: Artvin Çoruh Üniversitesi Şehir Yerleşkesi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 32, 3, 1-13.
- Köse, Ç., 2010. İlköğretim Yapılarında Tip Proje Uygulama Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuban, D., (1974) 2019. Mimarlık Kavramları, YEM Yayın, İstanbul, 113 s.
- Kulaksızoğlu, A., 1998. Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 255 s.

- Kurdoğlu, B. Ç., ve Bekar M., 2018. Bir Fuaye Alanının Değişimin Temel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11,60, 574-582.
- Lang J. T., 1987. Creating Architectural Theory: The Role Of The Behavioral Sciences In Environmental Design, Van Nostrand Reinhold Co, New York.
- Lefebvre, H., 2014. Mekânın Üretimi, çev. I. Ergüden, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Lo,R. 1986. Between Two Worlds: The window and the relationship of inside to outside. Victoria University of Wellington, Wellington.
- Markus T.A., 1993. Buildings as Social Objects, Companion to Contemporary Architectural Thought, Farmer B., Routledge, London.
- Önür, S., 1992. Architectural Experiences and Experiments. in the Public Sphere, Doktora Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, B., 2018. Kültür Sanat Mimarlık, 6. Baskı, Yem Yayınları, İstanbul, 479 s.
- Perinçek, S., 2003. Kamusal Alan-Kamuya Açık Özel Mekân İlişkisinde Geçiş Bölgeleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Rapoport, A., 1969. House Form and Culture, Englewood Cliffs, Prentice Hall Inc, New Jersey.
- Ravenscroft, T., Dezeen. <https://www.dezeen.com/2019/09/08/kengo-kuma-odunpazari-modern-museum-opens/>,22.10.2020.
- Riley, R., 1998. Landscape for Living by Garrett Eckbo, Harvard Design Magazine, 6, 76-78.
- Shahlaei, A., ve Mohajeri, M., 2015. In Between Space, Dialectic of Inside and Outside in Architecture, International Journal of Architecture and Urban Development, 5,3, 73-80.
- Schulz, N. C. , 1971. Existence, Space and Architecture , Studia Vista, Londra.
- Schulz, N. C., 1988. Intentions in Architecture, Massachusetts: MIT Press, Cambridg.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U., 1986. Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Sumner, Y., The Architectural Review. <https://www.architectural-review.com/today/school-in-tama-tokto-by-kengo-kuma>, 27.10.2020.
- Tavşancıl, E., 2006. Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- URL-1 <https://mediacat.com/tasarimin-evrensel-degeri-sidney-opera-evi/>,17.02.2020.

- URL-2 <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/seyahat/avustralyanin-sembolu-sidney-opera-binası/>, 19.02.2020.
- URL-3 <https://www.arkitektuel.com/solomon-r-guggenheim-muzesi/>, 15.03.2020.
- URL-4 <https://www.arkitektuel.com/fallingwater-evi-selale-evi/>, 15.03.2020.
- URL-5 https://www.etsy.com/ca/listing/578141639/fallingwater-black-white-ink-portrait?ref=landingpage_similar_listing_top-1, 17.04.2020.
- URL-6 <https://www.ekoyapidergisi.org/3202-kapiyi-mimarlara-sorduk.html>, 19.04.2020.
- URL-7 <https://moool.com/en/stonescape-by-kengo-kuma-associates.html>, 21.04.2020.
- URL-8 <https://www.designboom.com/architecture/kengo-kuma-naturescape-for-urban-stories/>, 23.04.2020.
- URL-9 <https://www.archdaily.com/924542/odunpazari-modern-art-museum-kengo-kuma-and-associates>, 23.04.2020.
- URL-10 <https://www.architonic.com/en/project/kengo-kuma-odunpazari-modern-museum/20076620>, 26.04.2020.
- URL-11 <http://polimeks.com/en/buildingdetail/73/7/odunpazari-modern-museum-omm>, 01.05.2020.
- URL-12 <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/milli-egitim-temel-kanunu-1739>, 05.01.2020
- URL-13 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>, 06.05.2020.
- URL-14 <https://circlelove.co/universite-tanimi-universitelerin-tarihsel-gelisimi/>, 08.05.2020.
- URL-15 <https://www.architonic.com/en/project/vo-trong-nghia-architects-binh-duong-school/5102018>, 08.05.2020.
- URL-16 <https://www.archdaily.com/199688/binh-duong-school-vo-trong-nghia>, 09.05.2020.
- URL-17 <https://finn-wilkie.tumblr.com/post/148711936283/kengo-kuma-teikyo-elementary-school-tokyo-2013>, 12.05.2020.
- URL-18 <https://www.architecturalrecord.com/articles/7292-teikyo-university-elementary-school-by-kengo-kuma-and-associates>, 12.05.2020..

- URL-19 <https://www.architectural-review.com/today/school-in-tama-tokto-by-kengo-kuma>, 12.05.2020.
- URL-20 <https://www.ahh.nl/index.php/en/projects2/9-onderwijs/106-extended-school-de-spil-arnhem>, 15.05.2020.
- URL-21 <https://www.ahh.nl/index.php/en/projects2/9-onderwijs/106-extended-school-de-spil-arnhem>, 17.05.2020.
- URL-22 <https://archidose.blogspot.com/2012/10/integrated-elementary-middle-school.html>, 12.05.2020.
- URL-23 <https://www.ahh.nl/index.php/en/projects2/9-onderwijs/25-raffaello-primary-and-secondary-school-rome-italy>, 18.05.2020.
- URL-24 <https://www.dezeen.com/2008/12/23/high-school-9-by-coop-himmelblau/>, 19.05.2020.
- URL-25 https://www.architectour.net/opere/opera.php?id_opera=5877&nome_opera=Central%20Los%20Angeles%20Area%20High%20School%20#9%20for%20the%20Visual%20and%20Performing%20Arts&architetto=Coop%20Himmelblau, 21.05.2020.
- URL-26 <https://semim.com/proje/034-anadolu-universitesi-yabanci-diller-yuksekokulu/>, 23.05.2020.
- URL-27 <https://www.arkitera.com/proje/4907/1-odul-3-grup-meb-sirinkoy-egitim-yerleskesi-mimari-proje-yarismasi>, 25.05.2020.
- URL-28 <http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-usak-belediyesi-hizmet-binasi-mimari-proje-yarismasi/1773>, 25.05.2020.
- URL-29 <http://www.arkiv.com.tr/proje/1-odul-sisli-lisesi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/237?lang=en>, 25.05.2020.
- URL-30 <http://www.arkiv.com.tr/proje/feyziye-mektepleri-vakfi-erenkoy-gunes-kampusu/1433>, 27.05.2020.
- URL-31 <https://v3.arkitera.com/p164-feyziye-mektepleri-vakfi-erenkoy-kampusu.html>, 29.05.2020.
- URL-32 <https://www.ktu.edu.tr/ktu-tarihce>, 29.05.2020.
- Velimoğlu, S., (2016). Bir Açılış olarak Mekân, Burçin Yılmaz, Yem Yayınları, İstanbul, 283 s.

- Webber, L., Marini, M., ve Abraham, J., 2000. Higher education classrooms fail to meet needs of faculty and students, Journal of Interior Design, 26,1, 16-34.
- Yangılı, D., 1999. İlköğretim Okullarının Program Araştırması ve Eski Okulların Yeni Programa Fiziksel Adaptasyonunun Sağlanması, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz S., 2015. Bir Kampüs Açık Mekanının Peyzaj Tasarımı: Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Binası, Kastamonu Üni. Orman Fakültesi Dergisi, 15,2, 297-307.
- Yılmaz, B., (2011) 2019. Projeler Yapılar 3: Eğitim Yapıları, Yem Yayınları, İstanbul, 167 s.
- Zevi, B., (1948) 1957. Architecture as Space: How to Look at Architecture, çev .M. Gendel, Horizon Press, N.Y.
- Zevi, B., 1900. Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, çev. Demir Divanoğlu, 11,83, Birsen Yayınevi, İstanbul.
- Zielinski, M., Land 8 Landscape Architects Network. <https://land8.com/how-naturescape-merged-the-outside-and-inside-world/>, 24.10.2020.

8. EKLER

EK-1. Kullanıcı Anket Formu

ANKET

A. KULLANICI PROFİLİ

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
3. Eğitim durumunuz?
☐ İlkokul ☐ Orta okul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

B.KULLANIMI İLE İLGİLİ SORULAR

4. Sizce görseldeki giriş holü diğer mekânlara yönlendirme konusunda etkin mi?
☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

5. Görseldeki iç mekân ve dış mekân kullanıcının gereksinimleri karşılamak için sizce yeterli büyükte mi?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

6. Görseldeki iç ve dış mekan sizin için ne ifade ediyor?

.....

.....

.....

.....

7. Yukarı da görseli bulunan “giriş holü” sizce kullanıcısının beklentilerini karşılıyor mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

8. Görseldeki iç mekanda ve dış mekanda yaptığınız etkinlikleri sıralayınız?

.....

.....

.....

9. Görseldeki alanların kullanımda karşılaştığınız sorun ya da kolaylıkları ifade edebilir misiniz?

.....

.....

.....

C. TASARIM İLE İLGİLİ SORULAR

10. Sizce görseldeki alanları kullanılan malzemeler estetik ve işlevsel açıdan uygun mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

11. Görseldeki mekanlara ilk girildiğinde 3 mimari öğeyi ilgi çekiciliğine göre en beğendiğinizden başlayarak 1,2,3 şeklinde sıralayınız.

Banklar	
Kapılar	
Pencereler	
Bölücü duvarlar	
Donatılar (masa, sandelye,büst,logo,vb.)	
Aksesuarlar(çiçekler, aydınlatma öğeleri, panolar, vb.)	
Mekan bileşenleri (merdivenler vb.)	
Diğer (Lütfen belirtiniz.....)	

12. Tasarım açısından ele alınması gereken estetik ve işlevsel unsurları sıralayınız.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

13. İç mekan ve dış mekan bir arada değerlendirildiğinde “süreklilik” var mı?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Cevabınız hayır ise 14. sorudan devam ediniz.

14. Bu süreklilik hangi mimari öge ve bileşenle sağlanmıştır?

15. Siz görseldeki dış mekândan iç mekâna geçişte ya da iç mekândan dış mekâna geçişte hangi bileşen ve öğelerin “süreklilik” göstermesini istersiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

İçten Dışa Süreklilik		Dıştan İçe Süreklilik	
Diğer (Lütfen belirtiniz.....)			

16. İç mekân ve dış mekân arasında önemli bir geçiş ögesi olan kapı sizce geçirgenliği sağlıyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

17. Görseldeki mekânları aşağıdaki tabloda yer alan sıfatlara yakınlık derecesine göre “5- En çok, 4-Çok 3-Orta, 2-Az ve 1-En az” şeklindeki puanlandırarak değerlendiriniz.

	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
A	5	4	3	2	1	B
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Aydınlık						Karanlık
Kendine özgü						Sıradan
Etkileyici						Etkisiz
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Etkileyici						Etkisiz
Sık sık						Nadiren
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Olumlu						Olumsuz
Yansıtır						Yansıtmaz
Renkli-canlı						Renksiz-cansız
Sürdürülebilir						
Olumlu Deneyim/Anı						Olumsuz Deneyim/ Anı
Aidiyet Hissediyorum						Aidiyet Hissetmiyorum

D. GELECEKTEKİ DURUMU İLE İLGİLİ SORULAR

18. Giriş holü yeniden düzenlendiğinde Sürdürülebilir tasarım ilkeleri göz önüne alınmalı mı?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

Neden.....

19. Yaşam kalitesini artıcı daha kimlikli mekanlar yaratılması açısından önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK-2. Uzman Anket Formu

A. KULLANICI PROFİLİ

1. Yaşınız :.....
2. Cinsiyetiniz : ■ Kadın ■Erkek
3. Eğitim durumunuz?
 ■ İlkokul ■ Ortaokul ■ Lise ■ Lisans ■ Lisansüsü
- 4.Mesleğiniz:.....

B. TASARIM İLE İLGİLİ SORULAR

Görseldeki mekânları aşağıdaki tabloda yer alan sıfatlara yakınlık derecesine göre “5- En çok, 4-Çok 3-Orta, 2-Az ve 1-En az” şeklindeki puanlandırarak değerlendiriniz.

	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
A	5	4	3	2	1	B
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Çeşitlilik						Karmaşa
Birlik var						Birlik yok
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli-canlı						Renksiz-cansız
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil

Görseldeki mekânları aşağıdaki tabloda yer alan sıfatlara yakınlık derecesine göre “ 5- En çok, 4-Çok 3-Orta, 2-Az ve 1-En az” şeklindeki puanlandırarak değerlendiriniz.

	En Çok	Çok	Orta	Az	En Az	
A	5	4	3	2	1	B
Tanımlı						Tanımsız
Yönlendirici						Yönlendirici değil
Güvenli						Güvenli Değil
Etkileyici						Etkisiz
Dengeli						Dengesiz
Çeşitlilik						Karmaşa
Birlik var						Birlik yok
Modern-nitelikli						Modası geçmiş/niteliksiz
Kullanışlı						Kullanışsız
Ferah						Kasvetli
Anlamlı						Anlamsız
Sıcak						Soğuk
Kimlikli						Kimliksiz
Renkli-canlı						Renksiz-cansız
Sürdürülebilir						Sürdürülebilir Değil

EK-3 . Öneri 1 Anlamsal farklılaşma ölçeği sıfat çiftleri arasındaki ilişki

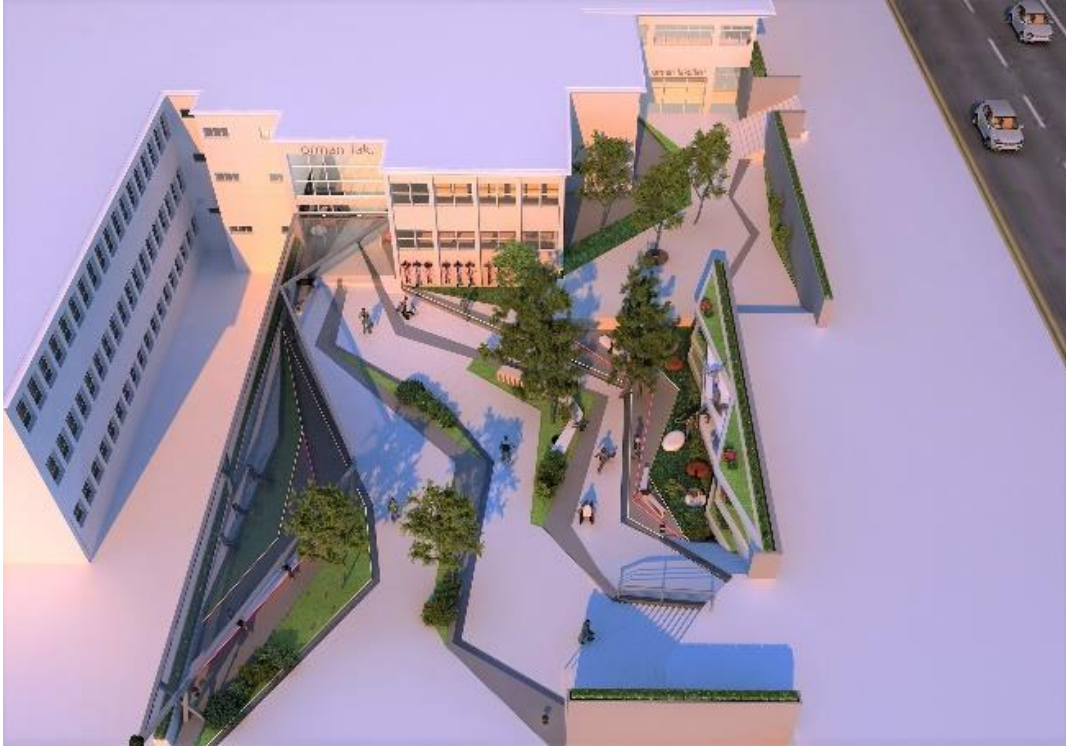
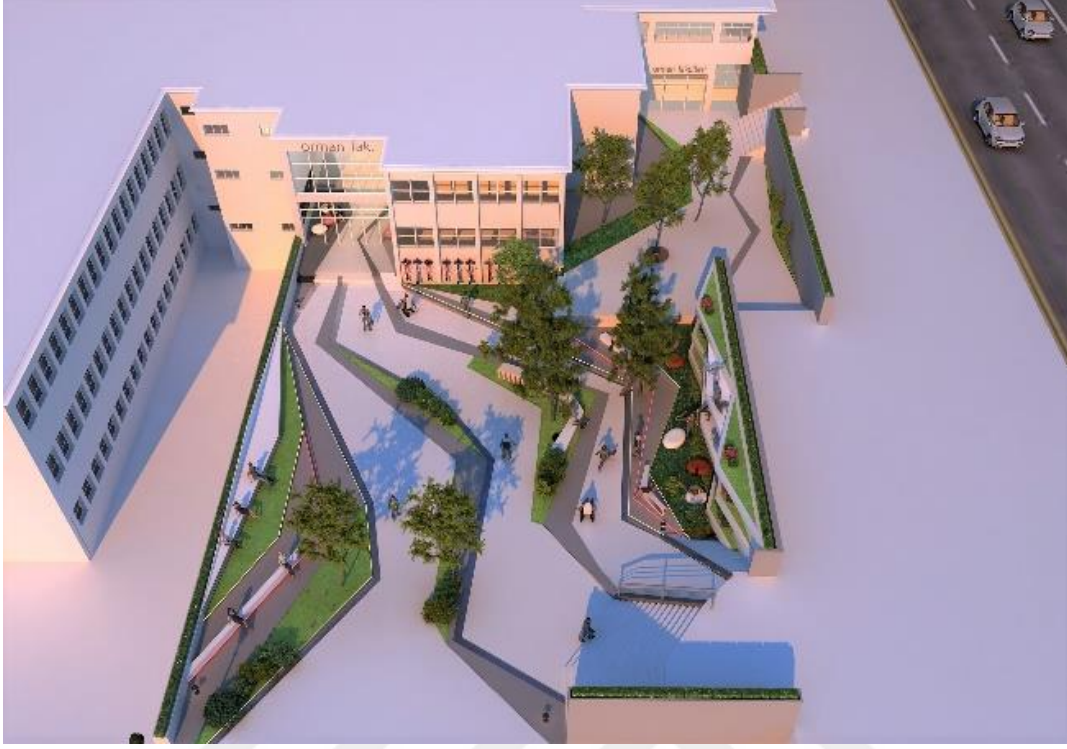
		Tanımlı	Yönlendirici	Güvenli	Etkileyici	Dengeli	Estetik	Çeşitlilik	Modern	Kullanışlı	Ferah	Anlamlı	Sıcak	Birlik var	Kimlikli	Renkli	Sürdürülebilir
Tanımlı	Korelas.Kats.	1,000															
	Önem Düzeyi	.															
	Denek Sayısı	70															
Yönlendirici	Korelas. Kats.	,785**	1,000														
	Önem Düzeyi	,000	.														
	Denek Sayısı	70	70														
Güvenli	Korelas. Kats.	,597**	,489**	1,000													
	Önem Düzeyi	,000	,000	.													
	Denek Sayısı	70	70	70													
Etkileyici	Korelas. Kats.	,645**	,694**	,508**	1,000												
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	.												
	Denek Sayısı	70	70	70	70												
Dengeli	Korelas. Kats.	,769**	,741**	,645**	,744**	1,000											
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	.											
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70											
Estetik	Korelas. Kats.	,419**	,446**	,382**	,757**	,548**	1,000										
	Önem Düzeyi	,000	,000	,001	,000	,000	.										
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70										
Çeşitlilik	Korelas. Kats.	,541**	,565**	,556**	,613**	,688**	,512**	1,000									
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.									
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70									
Modern	Korelas. Kats.	,818**	,736**	,563**	,620**	,814**	,459**	,558**	1,000								
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.								
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70	70								
Kullanışlı	Korelas. Kats.	,772**	,800**	,487**	,700**	,758**	,417**	,621**	,793**	1,000							
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.							
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70	70	70							
Ferah	Korelas. Kats.	,754**	,608**	,542**	,560**	,602**	,302*	,410**	,715**	,674**	1,000						
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,011	,000	,000	,000	.						

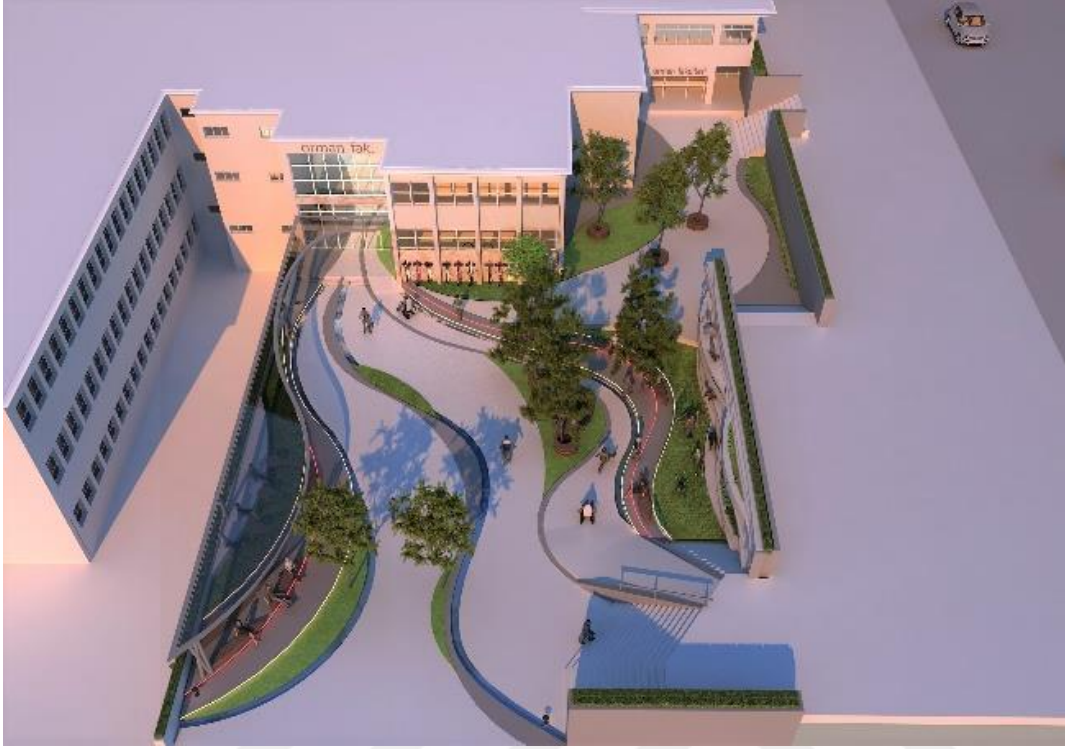
[illegible]

Ek-4. Öneri 2 anlamsal farklılaşma ölçeği sıfat çiftleri arasındaki ilişki

		Tanımlı	Yönlendirici	Güvenli	Etkileyici	Dengeli	Estetik	Çeşitlilik	Modern	Kullanışlı	Ferah	Anlamlı	Sıcak	Birlik var	Kimlikli	Renkli	Sürdürülebilir
Tanımlı	Korelas. Kats.	1,000															
	Önem Düzeyi	.															
	Denek Sayısı	70															
Yönlendirici	Korelas. Kats.	,574**	1,000														
	Önem Düzeyi	,000	-														
	Denek Sayısı	70	70														
Güvenli	Korelas. Kats.	,659**	,511**	1,000													
	Önem Düzeyi	,000	,000	.													
	Denek Sayısı	70	70	70													
Etkileyici	Korelas. Kats.	,647**	,454**	,546**	1,000												
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	.												
	Denek Sayısı	70	70	70	70												
Dengeli	Korelas. Kats.	,664**	,512**	,698**	,796**	1,000											
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	.											
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70											
Estetik	Korelas. Kats.	,553**	,352**	,451**	,913**	,721**	1,000										
	Önem Düzeyi	,000	,003	,000	,000	,000	.										
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70										
Çeşitlilik	Korelas. Kats.	,577**	,474**	,509**	,682**	,674**	,669**	1,000									
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.									
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70									
Modern	Korelas. Kats.	,670**	,652**	,692**	,735**	,805**	,601**	,649**	1,000								
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.								
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70	70								
Kullanışlı	Korelas. Kats.	,640**	,669**	,547**	,687**	,609**	,572**	,565**	,703**	1,000							
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000						
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70						
Ferah	Korelas. Kats.	,664**	,587**	,800**	,542**	,656**	,415**	,524**	,762**	,693**	1,000						
	Önem Düzeyi	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.						
	Denek Sayısı	70	70	70	70	70	70	70	70	70	70						
Anlamlı	Korelas. Kats.	,580**	,484**	,685**	,588**	,654**	,477**	,516**	,615**	,548**	,631**	1,000					

[illegible]

EK-5. Öneri 1 Dış Mekân İyileştirmeleri

EK-6. Öneri 2 Dış Mekân İyileştirmeleri

ÖZGEÇMİŞ

17.04.1987 yılında Trabzon’ da doğdu. İlköğretim ve lise eğitimi Trabzon’da tamamladı. 2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünden mezun oldu. 2011-2015 yılları arasında özel sektörde iç mimar olarak çalıştı. 2016 yılında araştırma görevlisi olarak girdiği Avrasya Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümünde 2018 yılından itibaren öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. 2017 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı.

